

KIBRIS'TA SON SÖZ SÖYLENMEDİ

EDİTÖR

Av. Prof. Dr. Necdet BASA

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ

Türkiye Barolar Birliği Yayınları : 327

Kıbrıs'ta Son Söz Söylenmedi

ISBN: 978-605-9050-28-9

© Türkiye Barolar Birliği
Eylül 2016, Ankara

Türkiye Barolar Birliği

Oğuzlar Mah. Barış Manço Cad.
Av. Özdemir Özok Sokağı No: 8
06520 Balgat - ANKARA

Tel: (312) 292 59 00 (pbx)

Faks: 312 286 55 65

www.barobirlik.org.tr

yayin@barobirlik.org.tr

Baskı

Şen Matbaa

Özveren Sokağı 25/B

Demirtepe-Ankara

(0312. 229 64 54 - 230 54 50)

KIBRIS'TA
SON SÖZ
SÖYLENMEDİ

EDİTÖR

Av. Prof. Dr. Necdet BASA

ANKARA 2016

KONUŞMACILAR

Av. Prof. Dr. Metin FEYZİÖĞLU	8
<i>Türkiye Barolar Birliği Başkanı</i>	
Ufuk SÖYLEMEZ.....	12
<i>Devlet Önceki Bakanı, Milli Merkez Ankara Temsilcisi</i>	
Serdar DENKTAŞ	17
<i>Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti E. Başbakan Yardımcısı, Demokrat Parti Genel Başkanı</i>	
Av. Prof. Dr. Necdet BASA.....	23
<i>Türkiye Barolar Birliği Başkan BaŐdanıŐmanı</i>	
Yrd. Doç. Dr. Oğuz KALELİÖĞLU	27
<i>Ufuk Üniversitesi Öğretim Üyesi</i>	
Mustafa Ergün OLGUN.....	37
<i>Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı E. Müsteşarı ve Görüşmecisi</i>	
Prof. Dr. İsmail Hakkı DEMİREL	54
<i>Hacettepe Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Jeoloji Mühendisliği Öğretim Üyesi</i>	
Prof. Dr. Hasan ÜNAL.....	71
<i>Atılım Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi</i>	
Av. H. Tahsin ULUS.....	88
<i>Ankara Barosu Üyesi-Doğu Akdeniz Yetki Alanları Uzmanı</i>	

SUNUŞ- Sayın Türkiye Barolar Birliği Başkanı, Sayın Türkiye Barolar Birliği önceki Başkanı, Sayın Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu üyeleri, değerli konuşmacılarımız ve misafirlerimiz; 19 Mart 2016 tarihinde Türkiye Barolar Birliği tarafından düzenlenen “Kıbrıs’ta Son Söz Söylenmedi” konulu panelle hoş geldiniz. (Alkışlar)

Sizleri ulu önder Atatürk ve silah arkadaşları, Kıbrıs şehitlerimiz, Türkiye’imizde terör olayları nedeniyle hayatını kaybetmiş vatandaşlarımız anısına 1 dakikalık saygı duruşuna ve ardından birlikte İstiklal Marşımızı söylemeye davet ediyorum.

(Saygı Duruşunda bulunuldu ve İstiklal Marşı söylendi)

SUNUŞ- Teşekkür ediyoruz.

Panelimize katılmayıp telgraf göndererek başarı dileklerini ileten CHP Genel Başkanı Sayın Kemal Kılıçdaroğlu, TÜRK-İŞ Genel Sekreteri ve Türk Metal Sendikası Genel Başkanı Sayın Pevrul Kavlak, HİZMET-İŞ Sendikası Genel Başkanı, HAK-İŞ Genel Başkanı Sayın Mahmut Arslan, Çankaya Belediye Başkanı Sayın Alper Taşdelen ve Türk HABER-İŞ Sendikası Genel Başkanı Sayın Bayram Bozal’a teşekkürlerimizi sunuyoruz.

TBMM önceki Başkanlarından Sayın Hüsamettin Cindoruk rahatsızlığı nedeniyle maalesef aramıza katılamayacaklar, kendilerine acil şifalar diliyoruz; yerine Devlet önceki Bakanı, Milli Merkez Ankara Temsilcisi Sayın Ufuk Söylemez katılacak.

Oturum Başkanlığını Türkiye Barolar Birliği Başkan Başdaşmanlı Av. Prof. Dr. Sayın Necdet Basa yapacak.

Diğer konuşmacılarımız:

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Önceki Başbakan Yardımcısı, Demokrat Parti Genel Başkanı Sayın Serdar Denktaş;

Ufuk Üniversitesi Öğretim Üyesi Yard. Doç. Dr. Sayın Oğuz Kalelioğlu;

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı önceki Müsteşarı ve Görüşmecisi Sayın Mustafa Ergün Olgun;

Hacettepe Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Jeoloji Mühendisliği Öğretim Üyesi Prof. Dr. Sayın İsmail Hakkı Demirel;

Atılım Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Sayın Hasan Ünal;

Ankara Barosu üyesi, Doğu Akdeniz Yetki Alanları Uzmanı Av. Sayın Tahsin Ulus'u davet ediyorum. (Alkışlar)

Şimdi açış konuşmalarını yapmak üzere Türkiye Barolar Birliği Başkanı Avukat Prof. Dr. Sayın Metin Feyzioğlu'nu davet ediyorum; buyurun lütfen.

Av. Prof. Dr. Metin FEYZİOĞLU (Türkiye Barolar Birliği Başkanı) Çok değerli hazirun, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Gecikmeden dolayı özür dilerim, beklediğimiz bazı misafirlerimiz hava şartları sebebiyle ve Türk Hava Yolları'nın dediği gibi işletme sebepleriyle, artık o neyse, gecikmeli geldiler. Herkesin burada olmasını istedik.

Ancak, yurtseverlerin birarada bulunması da program gecikse bile bize çok güçlü bir birliktelik duygusu, beraberlik duygusu, safların sıkılaştığı duygusunu verdiği için belki sizi bekllettik ama, bu duyguya da katkıda bulunduğumuzu umut ediyorum.

Sözlerimize başlarken, Çanakkale'de şehit olan, İstiklal Harbi'nde şehit olan, Birinci Dünya Savaşı'nın cephelerinde bu memleketi yüceltmek, kurtarmak için şehit olan ve bugün de terörle mücadelede göğüslerini siper edip canlarını veren ve vatan sağ olsun diyen tüm şehitlerimizi, bugün yaşamayan gazilerimizi rahmetle, minnetle anıyorum, hayatta olan gazilerimize uzun ömürler diliyorum, yaralılarımıza acil şifalar diliyorum.

Dün bir can dostum, Güneydoğu gazisi meslektaşım yüreğime işleyen bir söz söyledi. Ki Balyoz, Ergenekon kumpasında zindanda yıllarca eziyet çekmiş bir kardeşimdir. Dedi ki, Türk askeri mermi yediğinde ölmez, milleti tarafından unutulduğunu düşünülmediği anda ölür. İşte biz vatan davasına gönül vermiş, sadece elini değil, gövdesiyle taşın altına girmiş olan her vatansaveri minnetle anmak ve elimizden ne geliyorsa o desteği vermek zorundayız.

Elbette Kıbrıs'ta şehit olan tüm yurtseverlerimizi, hem Türk Silahlı Kuvvetleri'nden, hem sivil halktan, hem de -bugün biraz sonra konuşmacılarımızdan biridir- oradaki şanlı direnişin askerlerinden şehit olan yurtseverleri de rahmetle anıyoruz, gazilerimize şükranlarımızı sunuyoruz.

Açılışı tabi ki çok uzatmayacağım, benden çok daha yetkinler var. Ama söyleyeceğim şu: Türkiye için Kıbrıs davası bir beka sorunudur. **"Ver kurtul"** diyenler, aslında Türkiye'yi ver kurtul diyen ve bir daha söylüyorum, kim ne derse desin işgal altındaki İstanbul'un sözde mütareke aydınlarının izdüşümlelidir. O gün de ver kurtul diyorlardı, o gün de mandaya evet diyorlardı, o gün de Sevr'e evet diyorlardı, bugün de o zihniyetin temsilcileri **"Kıbrıs'ı ver kurtul"** diyorlar. Biz de diyoruz ki, Kıbrıs'ı Kıbrıs Türk'ünden hiç kimse alamaz, alamayacaktır. (Alkışlar)

Bu aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti'nin beka sorununun olmasından başka, Kıbrıs Türkü'nün de beka sorunudur. Burada büyük bir senaryo oynanmaktadır, Kıbrıs Türk'ünü Kıbrıs'ta azınlık statüsüne indirip Balkanlar'da Türk varlığının başına ne geldi, ne getirildiyse, Kıbrıs'ta da aynının Kıbrıs Türkü'nün başına getirilmesi içinilmekilmek kurulan ve maalesef desteğini de içeriden bulan bir hain senaryodur. Bu demek değildir ki olumlu her adıma karşı çıkalım, bu demek değildir ki çözüm istemeyelim. Türkiye zaten çözümlerini sadece Kıbrıs Türk'ünün değil, tüm milletimizin, Türk milletinin devlet adamı diye, önder diye bağrına bastığı, başının üzerinde, yüreğinin içinde taşıdığı rahmetli Denктаş'ın da söyledikleridir. Rahmetli Denктаş'ın çizdiği yol Türkiye'nin ve Kuzey

Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin aslında çıkış yoludur. Ben de bugün burada baba dostum demekle mutluluk duyduğum sevgili Serdar Denktaş'la yan yanayım, çünkü Kıbrıs davasının belki son 30 senesini rahmetli babamla rahmetli Denktaş omuz omuza, bir kısmı anlatılan, bir kısmı da belki hiç anlatılamayacak şekildeilmekilmek örmüşlerdi.

Değerli dinleyenler, Kıbrıs'ın önemi ortadadır, Türkiye'nin de Kıbrıs'a yönelik doğru politikalar üretme zorunluluğu vardır. Bu politikaların içinde ve belki de en başında, dış politika çözümlerinden ayrı olarak sizinle şunu paylaşmak istiyorum: Kıbrıs Türk'ünü Anadolu'dan, Türkiye Cumhuriyeti'nden koparma senaryosunda maalesef oldukça mesafe alınmıştır. Bu senaryoya karşı Türkiye'nin akıllı, kararlı stratejiler hayata geçirmesi lazımdır. Kıbrıs Türk'ü iş ve istihdam istemektedir, üretime katılmak istemektedir. Kıbrıs Türk'ü maaşla yaşayan değil, Türkiye'den gelen maaşların dağıtılarak yaşamını sürdüren bir toplumun parçası olmak değil, üreten bir toplumun parçası olmak istemektedir. Kanaatimce Türkiye'nin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne yönelik politikalarındaki önemli eksikliklerden birisi, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin üreten, iş, istihdam sağlayan bir yapıya dönüştürmekte gerekeni yapmaktan ihmal göstermesi olmuştur. Bir Mersin gümrük sorununun dahi aşılamadığı, oysa istendiğinde fiilen de olsa KKTC ve Türkiye Cumhuriyeti'nin üretimde ve ticarete birleşmesinin sağlanabileceği herkesçe bilinmekteyken, "**Avrupa Birliği ne der?**" mazereti arkasına sığınıp Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Kıbrıs Türk'ü üretemez hale maalesef getirilmiştir.

Bugün gerçekten asrın projelerinden olan su projesi Kıbrıs'a bir hayattır. Oysa tartışılan, hatta KKTC ölçeğinde neredeyse kanlı bıçaklı tartışmalara sebep olan, "**su geldi de kim dağıtacaktır**" sorusudur. Vatandaş bu suyun kimin dağıtacağını değil, bu suyu ne zaman kullanacağını beklemektedir. Kısır, sadece kısa vadeli siyasi menfaatler uğruna vatandaşlarımızı ve soydaşlarımızı hizmetlerden mahrum etmek vatanseverlik değildir.

Türkiye'nin de bir bakış açısı değişikliğine gitmesini ısrarla öneriyorum. Belki bu söyleyeceklerim bazı yerleşik şablonlar-

da sarsıntı yaratacak. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Türkiye Cumhuriyeti'nin yavru vatani değildir, ret ediyorum. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Türkiye Cumhuriyeti'nin eğiti olan bir stratejik ortağıdır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni hem devlet olarak tanıyıp, hem de ona küçük kardeş muamelesi yapmak, Kıbrıs Türkü'nün kaybedilmesine sebebiyet vermektedir. Türkiye Cumhuriyeti'nin Kıbrıs Türkü'nden de, KKTC'den de öğreneceği çok şey vardır, hele hele Denктаş'tan öğreneceği çok şey vardır "**mekanı Cennet olsun**" ve elette KKTC'nin de Türkiye'den öğreneceği pek çok şey vardır. Bu anlayış değişikliğini muhakkak suretle yapmak zorundayız.

Son cümlem ise, Leviathan doğalgaz sahasının Türkiye ve KKTC açısından belki de çok büyük bir çıkış sağlayabileceğidir. Gerçekten Leviathan'da kayda değer bir gaz varsa, gerçekten varsa ya da var algısı varsa, o gazın rantabl bir şekilde Avrupa'ya aktarılmasının tek yolu Türkiye'dir. Biz ne kadar uluslararası camiaya bağlıysak ve bölgede menfaati olan küresel güçlerin ne yaptığını ne kadar izlemek zorundayız, emin olunuz bu güçler de değerini bilen, kendine güvenen, akıllı strateji üreten Türkiye'ye muhtaçtır, kimsenin karşısında kompleksi durmaya gerek yoktur. İşte Kuzey Kıbrıs'ın ve Türk milletinin efsanevi liderlerinden olan Sayın Denктаş'ın bize mirası bu dik duruş olmalıdır.

Ben bu toplantının faydalı olacağını biliyorum. Amacımız da, Türkiye'de yiten, yitirilen, dağıtılan ortak akla buradan çok değerli bir malzeme sunmaktır; hem siyasi iktidara, hem siyasi muhalefete, hem de sivil topluma.

Bu önemli toplantıyı da değerli dostum, yol arkadaşım, TBB Başkan Başkanışmanı Av. Prof. Dr. Necdet Basa düzenledi. Kendisine ve emeği geçen herkese huzurlarınızda çok teşekkür ediyorum.

Panelimizin başında, hepsi konusunun yetkin ve önde gelen uzmanlarından oluşan konuşmacılarımızı ve siz değerli katılımcıları saygıyla selamlıyor ve hepinize katılımlarınız için şükranlarımızı sunuyorum. (Alkışlar)

Şimdi sözü, değerli büyüğümüz TBMM önceki başkanlarından Sayın Hüsametdin Cindoruk'un rahatsızlığı dolayısıyla onun artık kardeşi, yoldaşı, dava arkadaşı konumunda olan çok değerli Bakanımız Ufuk Bey'e veriyorum. (Alkışlar)

Ufuk SÖYLEMEZ- Sayın Başkana teşekkürlerimi sunuyorum bu nazik sözlerinden ötürü.

Ben de başta Barolar Birliğimizin çok değerli Başkanı Sayın Feyzioğlu, değerli konuşmacılar ve saygıdeğer konukları hem şahsım, hem de temsilcisi olduğum Milli Merkez adına saygı ve sevgiyle selamlıyorum, hepinize hoş geldiniz diyorum. (Alkışlar)

Sayın Cindoruk, Sayın Feyzioğlu'yla birlikte kararlaştırdıkları bu toplantıya katılmayı çok istedi; ancak bir hafta önce yine Ankara'daki bir milli anayasa formuna gelip kara yoluyla dönünce zannedirim üşüterek ciddi bir ateşlenme geçirdi, son ana kadar gelebilmeyi çok arzu ettik; dün akşam saatlerine kadar umduk, fakat maalesef gelemedi. Kısa bir mesaj bana yazdırdı telefonda, az sonra onu sizlere izninizle okuyacağım.

Ancak ben konuşmamın başında söylediğim Milli Merkez hakkında da kısa bir bilgi vereyim:

Biz bir parti ya da dernek değiliz, Atatürk'le birleşen, sağ-sol demeden, herhangi bir partinin, derneğin arka bahçesi olmadan, tamamen bu ülkenin ulusal çıkarlarına dönük milli duruşu olan, önde gelen milli aydınların, Cumhuriyetçilerin, vatansever, yurtsever, demokrat insanların biraraya geldiği bir öncü milli aydın grubuyuz.

Türkiye'nin bölücü anayasasından tutun da Kıbrıs meselesi gibi milli meselesine kadar her meselede partiler üstü konumumuzla bu tür faaliyetlerde 2011'den beri bölücü anayasa karşı çıktığımız gibi, Ergenekon, Balyoz kumpaslarına karşı çıktığımız gibi, bunda da beraberiz. Bu nedenle Sayın Feyzioğlu'na özel bir teşekkür etmek istiyorum, burada belki sizlerin önünde bunu yapmak lazım, çünkü marifet iltifata tabidir. Feyzioğlu'yla biz bunu yapalım diye konuştuğumuz

zaman, Ufuk Bey dedi, bu milli davadır, hiç ertelemeden derhal üstlenelim. Ve böylece görevlendirilen Türkiye Barolar Birliği'nin Sayın Başkanını, bizim de değerli dostumuz Av. Prof. Dr. Necdet Basa Hocamız büyük bir özveriyle bu panelin hazırlanmasına büyük katkı verdiler. Kendilerine de teşekkür ediyoruz.

Fakat maalesef 19 Şubat'ta malumunuz patlayan o menfur bombalar ve şehitlerimizden bir gün sonra olması nedeniyle panelimizi, şehitlerimizin cenaze töreni ve yasımız nedeniyle ertelemek durumunda kaldık, ikincisini bugün yapıyoruz. Bundan önce de biliyorsunuz Ankara'da maalesef hepimizi hüzne boğan çok vahşi ve acımasız bir terör saldırısıyla karşı karşıya kaldık milletçe. Ancak, Sayın Feyzioğlu'na telefon ettiğimiz zaman, durum değerlendirmesi yaparak bana şunu dedi: Sayın Bakan teröre teslim olmayacağız, onların yaratmak istediği panik, korku ortamında içimize kapanmayacağız, milli meselelerimizi ve gündemimizi asla gündemden düşürmeyeceğiz, bunu yapalım dedik, yaptık da Allah'a şükür.

Ve bugün buraya gelen, bakın bu yağmur altında, bu terör ortamının yarattığı bu uyumsuzluk ortamında buraya koşarak gelen değerli konukları da saygıyla selamlıyorum.

Burada bir sürü dostumuzu görüyoruz, tek tek anons etmemiz mümkün değil belki ama, önceki Anayasa Mahkemesi Başkanımızı görüyorum, Barolar Birliği'nin önceki Başkanını görüyorum, çok değerli bakanlarımızı, kahraman komutanlarımızı görüyorum Ergenekon, Balyozdan iftiraya uğramış, ama dimdik durmuş Mustafa Kemal'in askerleri var... Akademisyenlerimiz, gazetecilerimiz ve gerçek vatanseverler burada.

Sayın Başkan bir şey dedi yavru vatan meselesinde. Tabi "euro vatan" denince, biz "yavru vatan" dedik, alışkanlığı... Esasında Kıbrıs vatandır bizim için. Nitekim biz Milli Merkez olarak kendi arkadaşlarımıza ve sosyal medya tabanımıza yaptığımız duyuruda da başlık Kıbrıs vatandır, ana vatan... Yavru vatan ayrı bir şey, ama Kıbrıs bizim için vatandır, biz bunu böyle gören bir misyonuz.

Ve ben kişisel olarak da 7-8 yaşımdan beri bu işi takip ederim. Diyeceksiniz ki, 7-8 yayında Ufuk Bey, nasıl takip edersin bu işi? Bizim komşumuzun kardeşi Kıbrıs'ta şehit edildi, Güney Paşa lakaplıydı, Kıbrıs'a milli mukavemet için belki de muhtemelen rahmetli Denктаş'la beraber omuz omuza mücadeleye gitmişti gizli görevle, orada vurdular onu arkadan kalleşçe, şehit ettiler; onun ağıtlarıyla ben büyüdüm. Ama rahmetli Denктаş'la da mücadele etme, Annan planına karşı birlikte omuz omuza mücadele etme şansını bulabilmiş bir kişi olarak kendimi şanslı hissediyorum.

Rahmetli Rauf Denктаş'ı, bu milli kahramanımızı da bu vesileyle gerçekten bağımsız Kıbrıs Devleti'nin savaşçısı, bizim de milli kahramanımız olarak gördüğümüz Rauf Denктаş'ı rahmetle anıyorum, minnetle anıyorum. O bir milli mukavemetçiydi ve bir Atatürk milliyetçisiydi ve gerçek bir yurtseverdi.

Tabi onun çok değerli oğlu Kıbrıs için mücadele eden, aynı davayı sürdüren, siyaset ve devlet adamı Sayın Başbakan Yardımcımız Serdar Denктаş'ı ve onun her yanında mücadele ettiği dava arkadaşı, yani isimsiz kahramanlardan Cumhurbaşkanı Müsteşarı, fedakar, Ergün Olgun Bey'i de burada ağırlamaktan ve onlarla beraber aynı masada Sayın Feyzioğlu'yla bulunmaktan ben şahsım ve Milli Merkez adına büyük mutluluk duyuyorum ve kendilerine tekrar sizler adına bir kez daha hoş geldiniz diyorum. (Alkışlar)

Şimdi tabi konuşmacılar hepsi birbirinden değerli Kıbrıs uzmanları; ulusal çıkarlara sahip çıkmaları, milli duruşları ve birikimleriyle kendini kanıtlamış isimler var burada Kıbrıs konusunda. Ama benim bazı sorularım var kendilerine, onlara da bu konuşmada açıklık getireceklerini umuyoruz.

Şu anda bize Güneydoğu'da “**ver kurtul**” dedikleri gibi, “**böl kurtul**” dedikleri gibi, Sayın Başkanın vurguladığı gibi “**Kıbrıs'ta da ver kurtul**” anlayışını bize çözüm süreci diye dayatmaya çalışıyorlar. Türkiye'nin garantörlüğü ve kahraman Silahlı Kuvvetlerimizin Ada'daki varlığını hedef alan, Kıbrıs'ı bir AB toprağı yaparak Türk milletinin Kıbrıs'a vizeyle bile

girmesini zorlaştıracak bir sürece nasıl çözüm deneceğini bize anlatmalarını istiyorum.

19 Ekim 2015 tarihli Hürriyet Gazetesi'nde Kuzey Kıbrıs'ın şu andaki Dışişleri Bakanı Sayın Emine Çolak bir beyan verdi. Emine Çolak Hanım Beyanında: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Amerika'dan 100 milyar lira toprak ve tazminat bedeli olarak bunları ödemek üzere bağış beklediğini söylemiş. Şimdi bu Amerika'dan niçin bağış beklediğimizi de sayın konuşmacılarımızın bize aktarmasını istiyoruz. Yani etle tırnak olmuş Türk'le Kürt'ü burada ayırtırmaya çalışanların, 35 senedir savaşız yaşayan iki toplumu, dini, dili, tarihi çıkarları ayrı toplumu birleştirme çabalarının altında ne yattığını da biz onlardan herhalde duyacağız. O bakımdan ben sayın konuşmacıların konuşmalarını merakla bekliyorum.

Bu panelin bir ilk olduğunu söylüyoruz, umuyoruz Sayın Başkan da bu konuda zannederim aynı kararlılığı gösterecektir, bunun Kıbrıs ayağı da olacak, İstanbul ayağı da olacak ve bu panelleri büyüteceğiz. Yani Türkiye Kıbrıs'taki gelişmelere bigane kalmayacak. Bazı muhalefet partilerimizin, sivil toplum kuruluşlarımızın, üniversitelerin, hatta medyanın ilgisizliği, kayıtsızlığı bizleri asla yıldırmayacak. Bu bir milli davadır, ben ve arkadaşlarım Kıbrıs'a vatan diyoruz.

Ben izninizle Sayın Hüsamet Cindoruk tarafından gönderilen mesajı okuyup konuşmamı tamamlayacağım:

“Kıbrıs'ta son söz söylemedi konulu toplantıya sağlık nedenlerimle katılamıyorum; üzüntümü ve özür dileklerimi sunarım.

1954 yılında Ankara'ya gelen Kıbrıs Müftüsü Dâna Efendiyle o günkü cemaat lideri Faiz Kaymak Türkiye'yi uyandırdı. Ardından Doktor Fazıl Küçük, büyük lider Rauf Denktaş, Mukavemet Teşkilatı'nın kahraman savaşçıları, bir toplumun uğradığı zulmü Ana Vatana taşıdılar. Londra, Zürih anlaşmaları, 74 Barış Hareketi Cumhuriyet tarihinin son dönem köşe taşlarıdır.

Ortadoğu'da ve Akdeniz'in bölgemizdeki coğrafyasındaki artarak çoğalan terör, karmaşa ve siyasi müdahaleler, Kıbrıs'ın kalıcı önemini attırmıştır. Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Kıbrıs'taki varlığı, terör ve istikrarsızlığın Doğu Akdeniz'e yerleşmesinin önündeki en güçlü engeldir.

Kıbrıs bugün her şeye rağmen barış ve istikrarı temsil ediyor, gelecekte de öyle kalmalıdır. Kıbrıs Türkleri Türkiye Cumhuriyeti'nin öz vatandaşlarıdır, nüfus kayıtları Cumhuriyet hükümetinin kütüğünde kayıtlıdır.

Anadolu'dan bütün Kıbrıs'a akıtılan tertemiz su, aynı zamanda bir can suyu kadar değerlidir. Gerçekleştirenlere teşekkür ediyorum, bir hasretimizi, iddiamızı hayata geçirmişlerdir.

Aziz kardeşim merhum Rauf Denктаş'ın sözleriyle toplantıyı değerlendirmek istiyorum. 10 Haziran 1993 günü bütün partilerin ortak isteğiyle kendisine Türkiye Büyük Millet Meclisi kürsüsünde söz vermiştik, tarihi bir konuşma yaptı, okunmalıdır. Son sözleri bugün de geçerlidir; artık istiyoruz ki Türk ulusu büyük fedakarlıklarla kurtardığı ve büyük stratejik önemi olan Kıbrıs Ada'sında nerede son çizgiyi çizeceğini bir insanlık hakkı olarak talep etsin. Bu vasiyeti yerine getirecek olarak son çizgiyi söylüyorum, son söz budur: "**Kıbrıs yavru vatan değil, ana vatandır.**"

Saygılarımızla, sağ olun. (Alkışlar)

Av. Prof. Dr. Metin FEYZİOĞLU (Türkiye Barolar Birliği Başkanı) Size ve Sayın Cindoruk üstadımıza teşekkür ediyorum.

Şu an bana ulaşan maalesef kötü bir haber var, İstiklal Caddesi'nde bir patlama olmuş, sonucu bilmiyoruz. Sebebini biliyoruz, sebebi, Güneydoğu'dan da, Kıbrıs'tan da Türkiye Cumhuriyeti çekilsin diyedir. Dolayısıyla bu toplantı bu hain saldırıdan sonra daha da anlam kazanmıştır.

Dilerim kayıp yoktur, biraz sonra ayrıntıları öğrenmeye başlarız.

Şimdi sözü Sayın Denктаş'a veriyorum; buyurun efendim.

Serdar DENKTAŞ (KKTC E. Başbakan Yrd. - Demokrat Parti Genel Başkanı) Sayın Başkan, çok değerli arkadaşlar, kardeşlerim;

Ben de son dönemlerde yaşanan terör girişimlerinde hayatını kaybedenleri rahmetle anıyorum, yaralanan kardeşlerimize acil şifalar diliyorum.

Bir an önce, bu tür girişimleri engelleyebilecek kudrette olan Türkiye'mizin bu ve benzeri girişimleri engeller pozisyonunda olmasını diliyorum.

Beni lütfen uyarın, çünkü Türkiye'ye konuşmaya o kadar aç kalmışız ki, konuşmaya başladıktan sonra duramayabilirim, onun için bir noktada beni uyarın, artık bağlayıp durayım.

Kıbrıs Türkü'nün en büyük gücü olmuştur Anadolu insanının Kıbrıs hassasiyeti. O hassasiyet nedeniyle gelmiş, geçmiş hükümetler hep Kıbrıs'a önemle bakmıştır. Bugün bir Rum Avrupa Parlamento üyesinin sözleri çıktı basında; **"Kıbrıs bir Yunan adasıdır, zamanla içimize Türkçe konuşan unsurlar da sızdı"** demektedir. 400 yıl idaremizde yaşayan kişiler şimdi Ada'yı Yunan adası olarak bütün dünyaya duyurmaktadır. 100 yıl yaklaşık İngiliz idaresinde kalan Kıbrıs'ta Türklük hiç kaybolmamıştır; dilimizi, dinimizi, kimliğimizi hep koruya geldik. 1960'ta yine İngiliz zorlamasıyla bir cumhuriyet oluştu. Bağımsız Devlet dediler adına bizim de ortak olduğumuz. Rum ile müşterek bir hedef değildi Kıbrıs Cumhuriyeti, Rumların **"enosis"** düşüncesine **"ya taksim, ya ölüm"** karşılığı veren Türklerin günün sonunda elde ettiği bir haktı o cumhuriyetteki ortaklık, ama zorla kurulduğu için 3 yıl yaşayabildi.

1974'e kadar çektiklerimizi biliyorsunuz. Rumların sözde normal zamanlar dediği, 1974'te başlamış problemler onlar için! 1974'e kadar geçen normal zamanda 103 köyümüzün yakıldığı, 6 aylık bebekten 95 yaşındaki amcamıza kadar canlı mezarlara gömüldüğü o normal dönemden!.. Yunanistan'ın Ada'yı işgal etme girişimiyle beraber nihayet Mehmetçik ve Mücahit omuz omuza savaşıyor, can vererek, kan dökerek o topraklarda kendi hakkımız olan evimizi yeniden kurmamıza neden olmuştur.

Aradan geçen yıllar içerisinde ne yazık ki, şu son 10 yıllık sürede özellikle ortaya çıktı; tam bir toplum mühendisliği her iki tarafta da yaşanmakta, basın marifetiyle, sosyal medya marifetiyle iki kardeş arasında bir soğukluk, yaşatılmaya başlanmıştır; bu bizi çok üzüyor. Türkiye'den **"Kıbrıslılar bizi sevmeyiz, istemez"** anlayışından başlayan ve giderek **"dert oldu bu Kıbrıs da"** noktasına doğru giden bir anlayış... **"Kıbrıs'ta biz kendi kendimizi idare edemiyoruz, hem Türkiye bize baskı yapıyor, Ankara bize baskı yapıyor"** anlayışından kaynaklanan bir ötekileştirme giderek tırmanıyor. Bunun sonucu veya sebebi, öncelikle önümüze konulacak bir uzlaşma metnine, bir anlaşma metnine evet dememizi sağlamak ise, biz Kıbrıs'ta Ankara'dan da gelecek telkinlerle evet derken, Türkiye'den de **"bak bu hainlere, bizi sevmediler, istemediler, beğenmediler, Rum ile Avrupa Birliği ile kucaklaştılar, yazıklar olsun kendilerine"** diyerek tepki doğmamasına zemin hazırlamaktır diye düşünüyorum.

Bunun önüne geçmek zorundaydık ve ben Türkiye Barolar Birliği'ne, Sayın Başkan değerli kardeşim Feyzioğlu'na teşekkür ediyorum. Çünkü bugün belki ilk kez bir Türkiye'yi de, bizim insanımızı da uyandıracak bir cimcikleme yapıyoruz, bir şeyler oluyor, **"dönün bir bakalım Kıbrıs'a"** diyerek. Gidişat hiç iyi değil, masada oturan ekip şu anda öyle bir anlayışla yürütüyor ki görüşmeleri, sanki 1974'te Ankara'da paşalardan biri bir rüya görmüş, gül gibi geçinen Kıbrıslı Türk ve Rumları hatırlayarak, **"ya şu Kıbrıs'a gidelim, oraları bir zapt edelim"** demiş ve hiçbir şey yokken 1974'te çıkarma yapılmış havasını hissediyoruz o masada. Suçluyuz; ne için? Şu Rumcuklar ne güzel evlerinde otururken geldik evlerinden attık, Ada'nın güneğine taşıdık, kuzeyi de zapt ettik, işgal ettik. Rum'un dünyaya yaymaya çalıştığı propaganda kendi içimizde de hissedilmeye başlandı. Sevgili arkadaşlar, bu olacak şey değil. Masada mülkiyetler konuşuluyor, işte biraz önce Ufuk Bey söyledi. Dışişleri Bakanım Amerika'dan 100 milyon dolar yardım bekliyor, ne için? Evlerini kaybeden Rumlara tazminat ödemek için Kıbrıs sorununu çözmek adına. Peki, 1974'e kadar

bırakın kaybettiğimiz köylerimizi, mülklerimizi, kaybettiğimiz geleceğimiz, hayatımız, doktor olmak isterken dağlarda mevzilenmek suretiyle yaşayamadığımız gençliğimiz, bunların hiç mi tazminatı yok? Hiç kimse bunları masaya getirmeyecek mi? Bütün yaşananlar durup dururken olmadı, Ada'yı Yunanlaştırmak harekete geçmeselerdi, 400 yıl bizim idaremizde olduğu gibi yine sükunet içinde, huzur içinde yaşayabilirdik. Suç Rum'dadır, tazminat ödemesi gereken de odur demeyecek miyiz? Yok mu bunun bir hukuki yolu?

Avrupa Birliği'ne 2004 referandumundan sonra girdiler, şimdi Avrupa Birliği'nin kurallarını bize karşı, Türkiye'ye karşı kullanmak suretiyle Ada'yı yeniden Yunanlaştırmak istiyorlar. Bu noktada önümüzdeki en büyük sorun ve bunu hep birlikte yüksek sesle bağırmalıyız, Türkiye'nin etkin ve fiili garantisi ortadan kaldırılmaya, en iyi ihtimalle sulandırılmaya çalışılıyor. Bizi 1960'dan itibaren koruyan, test ettiğimiz, koruyacağını bildiğimiz sistemi Avrupa Birliği içerisinde "**bu çağda artık gerek yok**" diyerek ortadan kaldırmaya çalışıyorlar, bu çağda silahlı çatışma olmaz diyerek yok etmeye çalışıyorlar, Türk Ordusunu Ada'dan çıkartılmaya çalışıyorlar. Ve biz de buna karşılık masadaki heyetimiz, o suçlu kompleksi içinde masada oturan heyetimiz, garanti sistemi yeniden gözden geçirilebilir demektedir.

Nasıl başladı bu tartışma? Cumhurbaşkanlığımızın Basın Sözcüsü bir Rum gazetecinin garantilerle ilgili sorusuna, "**tabu değildir, onu da konuşacağız**" diyerek cevap verince, ki yıllardır beridir kurucu Denktaş'ın zamanından itibaren asla konuşturmadığımız bir husustur, Yunanistan önce biz garantörlükten çekilmeye hazırız dedi. İngiliz, Kıbrıslı Türkler ve Rumlar anlaşırrsa biz de hazırız dedi. O gün için Türkiye Dışişleri Bakanı, "**durun bakalım, garantörlük bizim meselemizdir, her şey bitsin, bütün konularda anlaşılsın, biz ona göre konuşuruz**" cevabını verdi. Ama şimdi düşünüyorum, Anastasiadis ve Akıncı her konuda anlaşmış ise eğer, 5'li konferans oluşacak, İngiltere ve Yunanistan biz çekiliyoruz diyecek, öylesi bir

noktada Türkiye, “**hayır, ben çekilmem**” diyebilecek mi? Her konuda uzlaşmış bir sorunun çözümünün önündeki engel ülke konumuna kendini düşürebilecek mi? Zannediyorum o noktaya gelindiğinde bu yapılamayacak!..

Türk Ordusunun adadan çekilmesi, Kıbrıs'ın Girit'leşmesidir. Rum tarafı ordunun tehdit olduğunu, garantilerin kendileri tarafından tehdit olarak hissedildiğini söylüyor. Biz de diyoruz ki, o garantiler ve Türk Ordusu bizim tek güvencemizdir; bunu da 63, 64, 67, 68 yıllarını göstererek ve 74'ü elbet göstererek ispat ediyoruz. Rum da bize söylesin, 1974'ten 2016'ya kadar Türk Ordusunun kendilerine yönelik tehdit içerecek tek bir hareketini gösterebilir. Yoktur, çünkü Türk Ordusu oraya hakikaten barış getirmiştir, istikrar getirmiştir. 1964'te 2 bin Dolar fert başına düşen milli gelirleri vardı, 500 dolar da bizim, normal sürede nasıl olur da iki toplum arasında böyle bir fark olur, o ayrı bir tartışma konusu. 1974'ten itibaren Rum yatırımcı sürekli yatırım yaparak zenginleşmişlerdir. Kıbrıslı Türk de 500 dolardan bugün 14 bin dolarlara ulaşan fert başına düşen milli gelire ulaşmıştır. Daha iyiye gidebilir miydik? Evet. Eğer Türkiye o dönem Sayın Talat'tan gelen “**aman Avrupa Birliği kızar**” ikazına inanmayıp, ekonomik entegrasyonu hazırlamış olsaydı, biz Kıbrıslı Türkler olarak kendi ekonomik pazarımızı 300 bin kişiye yönelik değil, 75 milyon kişiye göre düzenlerdik. (Alkışlar)

Şimdi benim sizden beklentim, siyasi eşitlik, eşit egemenlik vesaire, bu konularda çok zafiyetler var masada; ben Kıbrıs'ı köy köy geziyorum. Kıbrıs Türkü'nün en önemli hassasiyeti, “**Türkiye'nin garantisi devam edecek mi?**” sorusunda saklıdır.

Korkum şudur: Anlaşma metni içerisinde bir garanti sözcüğü geçecek, ama bu garanti bizim 1960'tan beri test ettiğimiz garanti ve ittifak anlaşmasına uygun bir garanti olmayacak.

Şunu sorguluyor bazı yetkililer Türkiye'den Kıbrıs'a gelecek: Mersin'de bir Kıbrıs tümeni oluştursak, herhangi bir şey olursa, zaten 40 mil ötemizdesiniz, hemen müdahale ederiz. Ben de kendilerine diyorum ki, “çözümünden sonra burası Avrupa Birliği'ne dahil olacak, siz de Avrupa Birliği'ne aday bir ül-

kesiniz, Brüksel “bu Kıbrıs’ın iç meselesidir” dediği anda artık müdahale edemezsiniz, biter”!..

Kıbrıs’ın sadece kuzeyini garanti etsek; canımızı belki garanti edersiniz, ama masada kazandıklarımızı, kazandık zannettiklerimizi asla garanti edemezsiniz. 60’da verilen hakları 63’te Makarios nasıl ki elimizden almaya kalktı ve öyle başladı bütün sorun, yarın Anastasiadis de gelecek, “özel bölgelerde 40 bin Rum yaşardı, ama şimdi 100 bin oldular, özel bölgeyi genişletelim” diyecek. Ne diyeceğiz biz? Çözüm anlaşmasında var, değişmez bu alan. Buyurun işte size yeni bir çatışma nedeni. Bu çatışma başladığında, bu hak elimizden alınmaya kalkışıldığında müdahale edebilecek misiniz? Hayır. Dolayısıyla Türkiye’nin garantisi olmayacak, Ada’da Türk askeri olmayacak. Asker çıktığı gün de, tekrar ediyorum “**Girit’leşiriz**”. Avrupa parlamenti Rum’un söylediği gibi, “**Yunan adasında Türkçe konuşan unsurlar haline dönüşürüz**”.

Bizi geleceğe yönelik teminat altına alacak iki unsur vardır; bunun biri Türkiye’nin garantisinin devam etmesidir, diğeri de bu anlaşmaya devletimle girmektir. Devleti eyalete evrimleştirme, Kıbrıs cumhuriyetinin altına sokma, yama haline dönüştürme, bize verildiğini zannedeceğimiz bütün hakların bir müddet sonra ortadan kalkmasına sebep olacaktır.

Bizi kaybetmek, Kıbrıs’ı kaybetmek, sadece Kıbrıslı Türkler olarak bizim kaybımız değil, Türkiye’nin de en büyük kaybı olacaktır.

2003’te başlayan “**münhasır ekonomik bölge anlaşmaları**”, o zamanlar “**bunu engelleyin, diplomatik ve hukuki girişim yapın**” diye Türkiye’ye talepte bulunulduğunda, “**yoktur böyle bir şey**” denmişti. Ne söylediysek o günden bugüne geldi, Yunanistan da dahil münhasır ekonomik bölge anlaşması yapmaya gittiler, halbuki Türkiye ret etseydi bu anlaşmayı yapamazlardı. Akdeniz, Ege’deki sorunların aynısıyla tanışmış olacak, Türkiye çevresi denizlerle kaplı, ama denize çıkışı olmayan bir ülkesi haline dönüşecek. Kıbrıs elden giderse Akdeniz’de Türkiye’nin karşılaşacağı sorun bu.

SERDAR DENKTAŞ'IN
KONUŞMASI

Stratejik önemi var dediler, sonra işte yok canım, stratejik önemi kalmadı dediler. Orada inatla Türklüğünü koruyan bir Kıbrıslı Türk nüfus var, orada Mehmetçikle Mücahidin beraber kan dökerek vatanlaştırdığı bir toprak var, bütünü Türkiye'nin değil Osmanlı'nındı, şimdi yarısı Türkiye'nin de katkısıyla ve yardımıyla oluşmuş bir ikinci bağımsız Türk Devleti ve bir Kurtuluş Savaşı sonrasında...

Ben gencecik yaşta Kıbrıs'a gelip orada görev yapan, 1964'ten itibaren Türkiye'nin verdiği yardımlarla bugün bulunduğu noktaya ulaşan; ulaşmamız noktadan geri kalmışsak burada hem Ankara'nın, hem bizlerin Kıbrıslı politikacılar olarak hataları, eksikleri vardır. Olması gereken bir an önce artık, ya devletimi tanırlar ve "**birlikle Ada'yı nasıl yönetiriz'i konuşuruz**" veya onu yapmıyorlarsa, bu Devlet ile Türkiye Devleti kendi içinde bir anlaşma yapar, devletten devlete yardım yerine, aynı ekonomik pazarı kullanmak suretiyle çok daha iyi bir noktaya doğru yürür...

Bu düşünceleri aktarmak istedim. Çok söylenecek söz vardır, ama dediğim gibi durmasını da bilmek lazım.

Tekrar teşekkür ediyorum Türkiye Barolar Birliği'ne, Metin Feyzioğlu kardeşime.

Önemli bir başlangıçtır diye addediyorum bugünkü toplantıyı. Hem Türk halkı, hem Kıbrıs Türk halkı uyanmalı ve kendimize gelmeliyiz, vatan elden giderse yeniden vatan yapacak toprağımız kalmayacaktır.

Hepinize teşekkür ediyorum.

Av. Prof. Dr. Metin FEYZİOĞLU (Türkiye Barolar Birliği Başkanı) Çok teşekkür ediyorum.

Şimdi bir sonraki konuşmacayı takdim etmek için Sayın Basa'ya sözü vereceğim.

Fakat önce, rahmetli babamın birinci elden dinleyip, tabi orada bulunup bana aktardığı rahmetli Rauf Denktaş'tan bir anekdotu sizlerle paylaşmak isterim:

Yaser Arafat ve Rauf Denктаş Bey'ler bir Birleşmiş Milletler toplantısı sonrasında sohbet ederlerken, Sayın Denктаş dönüp Arafat'a, "**Sayın Arafat, bazen size imreniyorum, bütün dünya neredeyse sizi tanıyor, arkanızda çok büyük güçler var. Biz ise Türkiye dışında yapayalnızız**" dediğinde. Arafat, "**Sayın Denктаş, asıl ben size imreniyorum, bütün dünya aramızda ne yazar? Sizin vatanınız var, bizim yok**" demiş. Bu derstir. (Alkışlar)

Ben mikrofonu Av. Prof. Dr. Necdet Basa'ya, bu toplantının gerçek mimarı olan Sayın Basa'ya veriyorum.

Buyurun efendim.

Av. Prof. Dr. Necdet BASA (Türkiye Barolar Birliği Başkan Başkanlığı) Çok teşekkür ederim Sayın Başkan.

NECDET BASA'NIN
KONUŞMASI

Çok değerli konuklar, sözlerime başlarken. hepimizi saygıyla selamlıyorum Ben de Kıbrıs dendiğinde ilk akla gelen iki büyük kahramanı, Doktor Fazıl Küçük ve Rauf Denктаş büyükelimizizi saygıyla anarak sözlerime başlamak isterim.

Sayın Başkan çok önemli bir anekdot hatırlattı biraz önce. Rahmetli Rauf Denктаş Beyefendiyle bizim de yollarımız geçmişte çok sık keşişmişti; onlarla ilgili bir anımı izninizle sizlerle paylaşayım.

İlk olarak 1974 yılında, Kıbrıs Barış Harekati'ndan hemen sonra Avrupa'da yapılan Kıbrıs'la ilgili ilk toplantıyı biz düzenledik. Londra ve Zürih Antlaşmalarını anlattık, konuya ilişkin Almanca ve Türkçe broşürler hazırlayıp dağıttık. O tarihte ben Köln Üniversitesi hukuk fakültesinde doktora öğrencisiydim, aynı zamanda rahmetli Prof. Dr. Hamza Eroğlu'nun Başkanlığını yürüttüğü, Türk devrimlerinin özellikle Avrupa'da da tanıtılmasına, Atatürk ve devrimlerinin tanıtılmasına yönelik faaliyet gösteren Ankara merkezli Türk Devrim Kurumu'nun Avrupa Genel Sekreteriydim, o sıfatla ilk büyük Kıbrıs toplantısını düzenlemiştim. Hemen akabinde de, tabii Kıbrıs tanınmıyor malum, o nedenle fiili olarak Kıbrıs'ın büyükelçiliği görevini üstlenmesi düşüncesiyle bir dernek kurulması fikri

ortaya atılmıştı yine rahmetli Rauf Denктаş Bey'in bilgileri ve talimatları çerçevesinde. Bilahare Kıbrıs'ta bakanlıklar yapan bir Beyefendi ile birlikte zannediyorum Savunma ve Dışişleri Bakanlıkları yapmıştı, onunla Köln'de Kıbrıs'lı bir Türk'ün evinde yanlış hatırlamıyorsam adı Necati idi, Kıbrıs'la ilgili bu derneğin tüzüğünü yazmıştık hep birlikte ki bu dernek, halen Frankfurt'ta fiilen Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin büyükelçiliği görevini sürdürüyor.

Sonraki yıllarda da yurt içinde ve dışında, özellikle Bonn Büyükelçiliğimizdeki 15 yılı aşkın bir süre devam eden diplomatik görev yıllarımda Almanya'da yapılan birçok toplantıda merhum Rauf Denктаş Beyefendiyle yine beraber olduk. Kıbrıs davasının uluslararası arenada nasıl dirayetle cansiperane bir biçimde bilgiyle, bilinçle, inançla, kararlılıkla savunduğunun bizzat şahidiyim. Sevgi, saygı, minnetle bu vesileyle bir kez daha anıyorum kendilerini.

Değerli konuklar; bugün burada Türkiye Barolar Birliği olarak "**Kıbrıs'ta Son Söz Söylenmedi**" başlıklı bu paneli, toplumda gerekli farkındalığın oluşmasına bir nebze olsun katkıda bulunmak amacıyla düzenledik. Biliyorsunuz sessiz bir biçimde şu anda toplumlararası görüşmeler devam ediyor. Ben çok fazla uzatmayacağım sözlerimi, sadece bir-iki hususa dikkat çekeceğim.

Kıbrıs dediğimiz ada, Anadolu'ya sadece 40 kilometre mesafede; Suriye'ye 60, Mısır'a 240 kilometre, Yunanistan'a ise tam 1200 kilometre; buyurunuz en uzak ülkenin Adayla ilgili ölçsüz taleplerine bakınız! Tabii ki bu durum, tamamen Adanın dünyanın ortasında bir uçak konumu nedeniyle jeopolitik değerinden kaynaklanıyor. Ama Türkiye tabii her şeyden önce tüm bu gelişmeleri dikkate alarak kendi güvenliğinin gerektiği adımları atmak mecburiyetinde olan bir durumda.

Şu kadarını hepiniz biliyorsunuz ki, dünya egemenliğine soyan bütün emperyal güçler, dünyanın merkezi Ortadoğu'ya girmek istediklerinde mutlaka Kıbrıs'ı bir atlama tahtası olarak kullanmışlardır; tarihler bize bunu bu şekilde gösteriyor. Tabii burada bir de İsrail cephesi var; üç tarafı Müslüman ülkelerle

çevrili İsrail'in güvenliği dendiğinde, İsrail'in herhalde ilk gözünü dikeceği yerlerden biridir Kıbrıs; zaten tek çıkış kapısının önünde Kıbrıs var malum...

Değerli konuklar; ben lafı hiç uzatmayacağım. Kıbrıs'ın durumu açık... Vardığımız noktada, şu anda 33 yaşında bir delikanlı, egemen bir devletimiz var. Bu böyle biline, bu böyle kabul edilmek mecburiyetindedir.

Yalnız bugünlere öyle kolay gelinmedi. Bugünlere gelirken çok kan döküldü, çok can verildi. Sayın Denктаş Girit örneğini verdi. Ben zamandan tasarruf nedeniyle o örnekle ilgili çok şey söylemek istiyordum, ama onu söylemiyorum. Çünkü orada da kan var, orada da isyan var, bastırılması var isyanların, tekrar yeniden isyan var. Ama bir başka şey daha var, katliamlara göz yuman Batı var, tıpkı Bosna Hersek'te olduğu gibi. Orada da o dönem Yunan pasaportlarının Giritli Ortodokslara dağıtılması var, umarım bunlar çağrışım yapıyordur. Orada da o tarihte Batı'nın "**Girit hiçbir zaman için Yunanistan'a dahil olmayacaktır**" taahhüdü var. Bu taahhütlerin hiç birinin yerine getirilmediği, tam aksinin uygulandığı unutulmasın sakın! Girit'te varılan sonuç özerklik ve ondan sonra bağımsızlık. O kadar da yetmedi, çünkü Abdülhamit bağımsızlık vermeye razıydı, Enosis düşüncesinde olan Yunanistan bunu kabul etmedi. Sonuç Enosis, bugün Girit diye bir şey yok. O tarihlerde Girit'in 260 bin nüfusu vardı, 200 bini Müslüman, sadece 60 bini Ortodoks'tu. Bugün bir avuç Müslüman kaldı mı, zannetmiyorum...Herhalde kalmadı...

Tekrarlıyorum: Kıbrıs'ta bugünlere öyle kolay gelmedik...

Birazdan sözü tarihi **Magosa Savunması**'nı arz etmek üzere bir değerli eskimeyen dostuma vereceğim, ama ondan önce bir-iki küçük hatırlatma:

Kıbrıs müdahalesi döneminde, yani 1974 yılında Magosa'da görev yapan bir tarih öğretmeninden size söz etmek istiyorum ki rahmetli **Turgut Özakman**'ın Şu Çılgın Türkler kitabında "çılgın Türklerden biri" olarak ifade ettiği bir kişi bu. Bir de üstegmenden bahsetmek istiyorum size, Magosa'da şu anda heykeli olan bir kahraman üstegmen bu...

Şimdilik unuttun bunları. Bundan 1,5 sene kadar önce ben bir **“teröristi”** ziyaret ettim Sincan Cezaevinde, tırnak içinde, bir teröristi ziyaret ettim. Ergenekon davasında terör suçlusu, terör örgütü üyesi diye yargılandı, aylarca hapis yattı... Hükümeti devirmeye filan kalkmış (!) bu terörist (!); falan filan, bu saçma- sapan suçlamaları hepiniz biliyorsunuz.

Şimdi hepsini birleştiriyorum. Bizim yollarımızın kesiştiği başka müşterek dostlarımız da vardı şüphesiz. Yurtdışıyla ilgili, o dönem benim yönettiğim “çok gizli” işaretli, çok önemli bir programda birlikte görev aldığımız kişilerden söz ediyorum ki bunlardan bir tanesi bugün burada olacaktı, ama kardeşinin ameliyatı nedeniyle yok burada. Altan Ateş, albay emekli, Kıbrıs'a havadan inen ve çoğu şehit olan ilklerden. Savaş boyunca tüm muhaberatı yöneten, bir bakıma savaşın kaderini belirleyenlerden biriydi bu arkadaşımız. Selam olsun... Öbürü, burada görüyordum, beş yıl kadar Mehmetçik Vakfı'nın genel Müdürlüğünü yapan Salih Güloğlu Paşa, arkada bir yerde görmüştüm, evet orada, hoş geldin değerli dostum.

Sıra geldi sözünü ettiğim programda birlikte çalıştığımız ve şimdi size takdim edeceğim bir diğer arkadaşımıza. Biraz önce sizlere Magosa'da bir tarih öğretmeninden söz etmiştim. Magosa Savunması'nı bizzat yöneten bu kişinin adı Sadi Bey idi... Size bir de Magosa Savunması'nda gösterdiği kahramanlık nedeniyle heykeli dikilen bir üsteğmenden bahsetmiştim biraz önce.

Şimdi sıkı durun: Tarih öğretmeni o Sadi Bey ile Magosa'da heykeli olan o kahraman üsteğmen aynı kişi değerli konuklar.

Şimdi daha da sıkı durun: benim yöneticisi olduğum yurtdışı programında beraber çalıştığım kişi ile Magosa lisesinin tarih öğretmeni Sadi Bey ve Magosa'da heykeli olan üsteğmen de aynı kişi... Ve ne yazık ki, benim Sincan cezaevinde ziyaret ettiğim o **“terörist”** de aynı kişi... Hem Sadi Bey, hem de o kahraman üsteğmen... Yani hepsi aynı kişi...

Kendisini davet ettim, sağ olsun beni kırmadı ve O kişi şu anda aramızda. Emekli kurmay albay, Yard. Doç. Dr. Oğuz Kallioğlu, şimdi söz onun.

Buyur değerli Kardeşim, söz senin. (Alkışlar)

Yard. Doç. Dr. OĞUZ KALELİOĞLU (Ufuk Üniversitesi Öğretim Üyesi) Sayın Başkanım, çok teşekkür ederim. Evvela bu çok kıymetli paneli tertiplediğinizden dolayı şükranlarımı sunuyorum. Evet, bugün akademisyenim, ama eski bir gazi subayım.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kurucu Cumhurbaşkanı, Kıbrıs davasının büyük lideri merhum Rauf Denktaş'ın çok önemli bir sözü vardır: Der ki: "Kıbrıs konusu, Türkiye'nin en büyük uluslararası ilişkilerdeki davasıdır, en haklı olduğu davadır." O halde Türkiye, çok güzel işaret ettiler Sayın Başkan, Sayın Denktaş, burada bu davayı kaybetmekle Türkiye her şeyini kaybetmiş olur. O halde Türkiye bu davadan ayrılmaz; bu bir...

İkincisi de, Kıbrıs Türk Toplumunun ilk lideri yine merhum Fazıl Küçük'ün dediği gibi, "**Kıbrıs davası Türkiye'siz kazanılmaz**". Ama bunu bütün dünyaya duyuran da yine merhum Denktaş'tır. Dolayısıyla Kıbrıs Türk'ü için, Kıbrıs'ın siyasi karar organları için bu da vazgeçilmezdir. Demek ki Kıbrıs meselesinde iki önemli faktör var. Birisi Kıbrıs davasının Türkiye'nin en haklı olduğu dava olduğu, diğeri de kazanılması için Türkiye'nin vazgeçilmez olduğu. Şimdi bu milli davanın takdir edersiniz ki kazanılmasında birinci şart; halka mal edilmesi, aydınlara mal edilmesidir. İşte Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı'nın bu yaptığı panelin anlamı budur. Fevkalade şükran duyulacak, minnettar kalınacak bir çalışmadır bu. Aydınımıza, halkımıza biz bunu ne kadar mal edersek bu davayı o kadar süratle kazanırız. Tarihte bunun örnekleri vardır, Türk milleti bir davaya sarılırsa dünya birleşse kimse onun elinden alamaz. İşte bu yönden bu toplantı doğru zamanda yapılmıştır ve çok faydalıdır. Bunun için başta Barolar Birliği'nin saygıdeğer Başkanı Metin Feyzioğlu Hoca ve Başkanışmanı değerli Dostum Necdet Basa Hoca olmak üzere bütün emeği geçenlere en derin şükranlarımı sunuyorum.

Aramızda bulunan Başbakan Yardımcısı, Demokrat Parti Genel Başkanı Sayın Serdar Denktaş'ın bu panele katılması, aramızda olması da bize büyük bir mutluluk vermiştir. Kendi-

sini Kıbrıs'tan yakından tanıyorum. Kıbrıs'ta siyaset yaptığım yıllarda, Kıbrıs Adalet Partisi Genel Başkanırken de gördüm ki, bu dediğim iki konuyu en iyi anlayan, uygulayan ve Kıbrıs Türk'üyle Türkiye'yi birbirine bağdaştırmada emeği geçen değerli bir siyasi liderdir. Partisinde de en çok bizim buradan giden, oraya yerleşen soydaşlarımız vardır. O yönden de kendisine bir teşekkür borcumuz vardır.

Efendim, ben müsaadenizle Sayın Başkanım bazı slaytlar göstermek üzere konuşmamı kürsüden arz etmek istiyorum.

1973 yılında genç bir subayken Kıbrıs'a tayin oldum. Ve orada Magosa'da mücahit tabur komutanıydım. Ama sivil giyiyordum, çünkü her taraf sanki Enosis ilan edilmiş de adı konmamış gibi Yunan bayraklarıyla doluydu. Ben de Magosa'da Rumların birkaç sorgulamasında Namık Kemal Lisesi'nde tarih öğretmeni olarak bir kimlik kullandım, adım Sadi beydi ve çok şükür biraz tarih bilgimle hayatımı da kurtarmış oldum.

15 Temmuz 1974 sabahı bir anda çalınan marşlarla uyanımdım. Her tarafta, bütün Kıbrıs'ta, Magosa'da silah sesleri, acı acı ambulansların siren sesleriyle herkes uyandı. Rum radyo ve televizyonlarından devamlı olarak Kıbrıs'ta Rum Milli Muhafız Ordusu tabii Yunanistan destekli Makarios'a karşı bir darbe yapmıştı. Yedek polis kuvvetleri tutuklanmıştır, 5 bin kişilik bir yedek polis kuvveti vardı Makarios'un EOKA'cılarını tasfiye etmek üzere kurduğu. Ve Makarios Sarayında öldürülmüştür anonsu durmadan tekrar ediliyordu. "Kıbrıs Helen Cumhuriyeti yeni Cumhurbaşkanı Nicos Sampson'dır" anonsları yapılıyordu.. Kendisi Türk kasabı diye tanınırdı, Mahi Gazetesi'nin sahibi. İngiliz döneminde de İngiliz subaylarını da arkadan vuran ve Türklere katliam yapan bir kişi, bir EOKA'cı, Grivas'ın sağ koluydu.

Birleşmiş Milletler Barış Gücü irtibat subayı, Rum Milli Muhafız Ordusu Komutanının, bölgemizdeki generalin bize teklifini getirdi ve ihtar etti; bu bizim iç işimizdir, sakın Türkler karışmasın. Biz de dedik ki çatışmalarda taraf değiliz. Ama anladık ki niyetleri enosistir. Zaten yedek polis kuvvetlerini tasfi-

ye edince bizim bölgeleri derhal muhasara altına almaya başladılar. Tabii siyasi liderimiz, Türk Mukavemet Teşkilatını kuran merhum Denктаş bizim Türk Mukavemet Teşkilatının Komutanı Kurmay Albay Bayraktar ve Türk Büyükelçisi Lefkoşe'de bu durumu derhal değerlendirip onlar da Ankara'yı haberdar ettiler.

Rum Milli Muhafız Ordusu yapacağı katliam için ki onların Volkan Planı vardı; bu planların hepsi harekattan sonra elimize geçti, şu anda arşivimizde. Yapacağı katliamda muhtemel Türk ordusunun müdahalesi için de savunma hazırlıklarını arttırdı ve kıyılarda tertiplendi. Kıbrıs Adasının çıkarma plajları birinci öncelikle Magosa kıyılarıdır, 20 kilometre kadar. İkincisi Larnaka, üçüncüsü de Güzelyurt, Omorfo. Girne kıyıları ve diğer kıyılar çıkarmaya müsait değildir. 1570'te Osmanlı Türk Ordusu Larnaka'dan geldi ve Lefkoşe'yi ele geçirdi, ondan sonra Magosa'ya döndü. Magosa, adanın adeta kilididir, burası düşmeden savaş kazanılmaz. Magosa'da bu çıkarma plajlarından da düşman bizim çıkmamızı Türk Silahlı Kuvvetlerinin beklediği için en kuvvetli tugayını Birinci Yüksek Askeri Taktik Komutanlığını buraya yerleştirmişti. Benim birliğim ise orada maviyle görülen taktik işaretler 250 kişilik bir mücahit taburuydu. Elimizdeki silahlar 3 tane 81'lik havan, bütün Magosa Sancağını, 7.7'lik Osmanlı'dan kalma gömme depolardan çıkmış, dipçikleri çürümüş, namluları paslı silahlar ve beşer tane mermisi var. Tabii karşımızdaki düşman fevkalade kuvvetli; bir çok Yunan taburu, sadece Magosa bölgesinde, 96 tane havan mevzi, 2 topçu taburu, 1 tank taburu, 1 uçaksavar taburu; oldukça güçlüydü.

19 Temmuz gecesi Genelkurmay'dan aldığımız emre göre bir aldatma planı uyguladık. 8 tane gemi, 3 muhrip ve şilepler; Karpas burnundan aşağıya doğru gelerek bizim Magosa'nın önünde mücahitlerimi kalenin üstüne yerleştirdim, yanlara araziye dağıttım ve ışık işaretleri yaptım. Gemilerden de bize o ışık işaretleri verilince düşmanın bütün dikkati zaten çıkar-mamızı beklediği bölgeye daha çok çekildi. Ve buraya mevcut kuvvetlere ilaveten yeni kuvvetler de getirdi ve derinlikli bir

savunma tertiplede. En geride de görüldüğü gibi haritada bir zırlı Yunan alayı ve yanında da bir piyade alayı olmak üzere bir tümen kadar kuvvet vardı. Bizim birliklerimiz kıyıda durdurulacak, ilerlerse ikinci hatta tıkanacak, Serdarlı'da ve karşı taarruzla denize dökülecekti. Biz bu aldatma planı uygulamakla düşman tabii tamamen buradan çıkacağına inandı. Ve 20 Temmuz sabahı erkenden daha bizimkiler çıkmak üzereyken İsveçli Yarbay Barış Gücü İrtibat Subayı Feleks, o da Türkoloji okumuş ve Türkleri seven bir Barış Gücü mensubu, geldi teslim olun dedi. Direnmeniz mümkün değil, bu demin saydığım düşman kuvvetini fazlasıyla saydı. Ve sizin dedi biz biliyoruz 250 tane mücahidiniz var, direnmeniz mümkün değil. Yunanlı General Konstantin Zarkadas dedi ki; orada bir Türk subayı var onu alıp götürebilirsin. Birleşmiş Milletler helikopteri de hazır bekliyor. Seni alıp Adana'ya götüreceğim dedi. Genç bir subaysın, şu eski silahları ver ve Magosa Kalesini teslim et. Tabii tereddüt oldu. Planlanan hareket ve icra etme sorumluluğu bende olduğu için bana baktılar. Ben de o İsveçli Yarbaya beni buraya gönderen bu denizin öbür tarafında yüce Türk Devleti var, o bana düşmanı çok görünce teslim ol demedi. Burayı savunma emretti. Şehit olurum, kalırım, Allah bilir. Ama asla ölmeden Magosa'yı vermem dedim. (Alkışlar)

Kıbrıs Türk'ü de, değerli misafirlerimiz, Anadolu'dan giden öz be öz bizim bir parçamız. Bir anda hepsini heyecan kapladı. Eğitimleri az, 15 yaşında ortaokul öğrencisi de var, 85 yaşında yaşlı insanlar da var. Komutanım, teslim olmayız, ölürüz de çarpışırız diye av tüfeğini, baltayı, kazmayı alan herkes koştu. Sizi temin ederim tam bir istiklal mücadelesi atmosferi yaşandı. Türk milleti bir defa ayağa kalktı mı bunu kimse durdurmaz, orada yaşadım. 250 kişilik taburumun mevcudu bir anda 800'e çıktı, 550 tane erkek koştu geldi. Kadınlarımız da büyük bir heyecanla yemekler yapıyor, mevzilere su ve cephane taşıyorlar; tam bir milli mücadele. Ve barış gücü irtibat subayı bu teslim olmayacağımız haberini götürdü. Biraz sonra tekrar geri geldi dedi ki; Yunanlı General dedi ki, madem oradaki Türkler teslim olmuyor, burada çetin muharebeler olacak, biz bölge dışına kadın ve çocukları çıkarıyoruz, sakın müdahale

etmesinler. Ve bizim tabii o anda çıkarmamız da başlamıştı. Ve görüldüğü gibi haritada hava indirme tugayı, komando tugayı ...Beşparmaklara bu iki tugayımız daha gün doğarken indiler, arkasından amfibi tugay, önünde deniz piyade alayı, ilk defa bu savaşta kullanıldı... Bunlar ve 50. Piyade Alayı rahmetli Albayımızın şehit olduğu alay geldiler, arkasında bir topçu taburu çıktılar. Çıktıkları bölge çok dar, 400 metrelik plaj, yani Yavuz plajı, ama bu çıkma baskın sağladı. Düşman bütün gücüyle görüldüğü gibi haritada bizi Magosa'da bekliyordu. Bizim aldatma planımız da tam tuttu. Dolayısıyla bilahare 39. ve 28. tümenler ikinci gün zaten idari nakliyatla geldiler. Ama oradan çıkma başlayınca tabii Yunan Başkomutanlığı, RMM Başkomutanlığı bizi nasıl olsa Magosa'da az bir kuvvet var, bunları ben iki-üç taburla imha ederim, lokalize ederim diye geri kalan bütün kuvvetleri çıkarma bölgesine sevk etmeye başladı. Sebebi; en hassas an çıkarma anıdır takdir ederseniz. Arazi tanınmıyor, Mehmetçik suyun içinde, beline kadar girmiş, silahı-teçhizatı ıslanmış, onlara yapılacak bir karşı taarruzda rahatlıkla denize dökülebilirlerdi ve bu kuvvetleri, bu ana kuvvetleri oraya kaydırmak istedi. İşte o zaman bizim bir görevimiz de, mümkün olduğu kadar düşmanı üzerimize angaje etmek, bağlamak ve çıkarma bölgesini serbest bırakmaktı. Nitekim Barış Gücü İrtibat Subayı geldi dedi ki; madem siz teslim olmuyorsunuz, biz kadın ve çocukları bölge dışına çıkarıyoruz, sakın müdahale etmeyin. Ben de dedim ki; biz zaten kadın ve çocuklara dokunmayız, ancak bizim Türk Mahallesi Sakarya'nın içinden geçecek, Sakarya ve Baykal'ın arasından, bir de yola barikat kurmuştuk. Bakalım eğer kadın ve çocuk varsa Barış Gücüyle birlikte kontrol ederiz geçsinler. Ama eğer kuvvet kaydırıyorsanız müsaade edemeyiz. Anladık ki bölgemizden çıkarma bölgesine kuvvet kaydıracak. Ve biz daha bakalım der demez en öndeki araç, büyük bir araç 90-100 araçlık askeri araçların tenteleri kapalı, otobüslerin perdeleri kapalı, içerisi tabii tamamen birlik dolu. Ve en öndeki araç, bizim Sakarya barikatını yarararak süratle bölge dışına çıkmak istedi. O sırada biz ateşle en öndeki araca müdahale ettik. Ve ilk ateş komutunu 20 Temmuz saat 8'de verdim. Orada bakın

temsilen gösterdik. Sakarya bölüğünün Bölük Komutanı üsteğmen Kadir Bayraktar, kahraman bir subay, şu emri verdim: Magosa'daki mücahit birlikleri, bölgemizde savaş başlamıştır. Hedef düşman konvoyu, gazanız mübarek olsun. O üsteğmen arkadaşım çok yaklaştı. Hayati tehlikeyi göze alarak atışla en öndeki o büyük Rum aracının benzin deposunu vurdu. Alev minare gibi yükseldi. Araç, yanan araç yolu tıkadı. Fakat o andan itibaren 5 bin, 6 bin Rum milli muhafız askeri araçlardan indiler ve bize taarruz ettiler.

İşte Magosa Kalesi ve etraftan olduğu gibi taarruz başladı her yönden. Dışarıdaki üç mahallemiz Karakol, Sakarya, Baykal da sarıldı ve muazzam bir topçu ve havan ateşi ve tank piyade işbirliği, taarruz... Bunları tabii durduracak bir tanksavar silahımız da yok, bütün gücümüzle direndik ve kalenin içine görüldüğü gibi ateş toplamaları yapıldı. Ancak biz savunmamızı akşama kadar bütün zorluklara rağmen devam ettirdik, geceleyin bilhassa dış bölüklerin hiç sığınacakları, incekleri yer de yok. Evler çöküyor, kadınlar çocuklar içeride kalıyor enkaz altında. Bunları geceleyin Rum mevzilerinin arasından geçirerek Sur içine aldık. Magosa'daki savunmanın bir başarısı da budur. 5 bin kişi dışarıdaydı, vatandaşımız, 5 bin kişi kale içine, onları da içeriye alarak bir gecede, kundaktaki bebeklerin ağızlarını kapatarak boğulmaları pahasına düşman makiNELİ tüfek yuvalarının arasından geçirerek kale içine getirdik. Eğer bir ses çıksa hepsini tarayacaklar, halkımızı...Hepsini İçeriye aldık ve savunmamızı 1 ay devam ettirdik.

Sabahleyin önce taarruzu güneyden yaptılar. Oradan bir giriş kapısı vardır Akkule'den. 3 tank ve bir piyade taburu geldi ve bizim hemen kalenin dışında Namık Kemal Lisemiz bulunuyordu. Bu muharebe ileri karakolu, burası düştü. Bir mücahit komutanım, 6 erim şehit oldu. Onlar o okuldan mezun olan çocuklardı. Biz komutanım okulumuzu savunacağız diye ısrarla kaldılar. Çekil emrimi bile ihmal ettiler, dinlemediler. Fakat hepsi imha olacaktı, 150 de aile vardı orada vakıf apartmanları. Mecburen ihtiyat bölüğünün başında kaleden dışarıya çıkarak bir taarruz yaptırđım ve oradaki Rumları tamamen temizledik,

püskürttük, 150 aileyi salimen içeriye aldık Sur içine. Fakat Sur üstüne çıktım, baktım ki dürbün ile düşmanın asıl kuvvetleri 8 taburun bir iki taburu güneyden dönüyor, diğer kuvvetleri yukarıda. Şu krokide görüldüğü gibi asıl taarruzu kuzeyden yapıyor. Çünkü ana girişler oradadır Yenikapı. Eski bir kale harabesi Venediklilerden alınan, ama 8 tane giriş yeri var kale-nin. Etrafında hendekte su da yok tabii rahatlıkla geçilebiliyor. Böyle bir pozisyonda o tarafa buradaki 3 havanımızı, önce bu Akkule'den 1,5 kilometre uzaktaki yere mevzilen-dirdim, ih-tiyat bölüğümü de götürdüm. Hatta bazı arkadaşlarım, “ko-mutanım ne yapıyorsunuz düşman buradan taarruz ediyor, arkada hiçbir faaliyet yok” dediler. Dedim ki; müsaade edin, bunlar tali taarruz, bizi tespit ediyor. Asıl taarruzu kuzeyden yapacak, göreceksiniz. Hakikaten daha mevzilenir mevzilen-mez öyle bir yoğun ateş başladı ki başımızı kaldıramadık. Ve saat 1’de başlayan taarruz akşam 6’ya kadar devam etti, 7’ye kadar kesintisiz göğüs-göğüse çarpıştık, zaman zaman süngü muharebeleri yaptık, ama Magosa’dan bayrakları indir-medik. İşte bu Yenikapı’dan, asıl taarruzu buradan yönelttiler. Tabii kapının önüne, dışına bir tanksavar silahımız da yok, derin bir hendek kazdırdık tanklar geçmesin diye ve demircilere boru-lardan, demirlerden bir asma köprü, Ortaçağın ilkel köprüsü gibi bir köprü yaparak Barış Gücü gelince ateş fasılalarında içeri alıyoruz, onun dışında kaldırarak kendimizi koruyoruz. Böyle bir savunmayla bu işi yürüttük.

Ve açlık başladı. Daha hareketin ikinci günü bütün erzak tabii dışarıdan geliyor, her tarafı da Rum muhasara ettiği için açlık ve susuzluk başladı. 45 derece sıcakta sizi temin ederim ya bir çay bardağı, ya yarım bardak su düştü insanlara. Du-daklarımızı ıslatarak ancak idare ediyoruz, o kadar susuzluk içindeyiz. Çamurları suları tülbentlerden süzdük kaynattık iç-tik. Erzak yok. Anneler, genç anneler affedersiniz bebeklerini düşürdü, sütten kesildiler. O topçu ateşi altında bir halkla sa-vaşmak çok zor takdir edersiniz. Baktım ki kale açlıktan teslim olmak tehlikesiyle karşı karşıya kalıyor. Geceleyin yanıma 5 tane mücahit aldım gönüllü ve limana sızdık, orada da Rumla-rın bir tabur askeri var. Fakat limanda kulede onlar mevzilen-

miş. Biz su borusundan tırmandık, kulenin üstüne çıktık. Gün ışyınca da bunları ateşle Magosa Kalesi'ni limanını iki taraftan keserek onları püskürttük ve Magosa Limanına sahip olduk. Limandan çıkarttığımız kuru erzak, konserve, çeşitli mamlar, süt tozuyla 10 bin kişiyi doyurduk muharebe boyunca, 1 ay boyunca. Yani düşmandan... (Alkışlar) Yani düşmandan ele geçirdiğimiz malzemeyle, silah da alıyoruz, gece baskınlar yapıyoruz ve bu erzakla da halkı doyurduk. Bilhassa ilaç ve serum çıktı orada. Yalnız burayı ele geçirdikten sonra ateşkes oldu, birinci ateşkes 23 Temmuz'dan itibaren. Barış Gücü Kurmay Başkanı İngiliz Tuğgeneral, 12 tane zırhlı araçla şu görüldüğü gibi bu sahadaki bina o zaman yoktu, geniş liman, karşidan girerek 12 tane zırhlı araçla limanı ele geçirmek istedi. Ve diyor ki, anons ediyor; liman iki taraf arasında ihtilaf konusudur, Barış Gücü buraya el koyuyor. Harekattan sonra siyasi görüşmeler sonucu hangi tarafa verilecekse limanı biz onlara teslim edeceğiz. Fakat bakıyoruz ki Barış Gücü araçlarının arkasından bizim oradan püskürttüğümüz Yunan 201. Piyade Taburu da sinsi sinsi ilerliyor, limanı ele geçirecek ve eğer limanı tekrar alırlarsa bizim oraya sızdığımız yerleri, giriş kapılarını da artık öğrenmiş olacaklar ve bizim kaledeki varlığımız da tehlikeye girecek, savunmamızın bütünlüğü bozulacak. Onun için kendisine müdahale etmek zorunda kaldık. Dedik ki, giremezsiniz. Ateş açarım diye tehdit etti bizi. Devletler hukukuna göre ateşle mukabele ederiz, giremezsiniz dedik. Ama silah da kullanamıyoruz. O sırada da Ankara'dan ve Barış Kuvvetlerinden de bize telgraf, şeyler geliyor, mesaj; niçin Barış Gücüyle çatışyorsunuz, nedir durum filan? Fakat pratik bir şey düşündük; mücahitlerin üstünü çıkarttım, çıplak halde silahlarını bıraktılar. Limanda gelip bu Barış Gücü araçlarının, zırhlı araçlarının önünde durarak, tekerleklerinin önüne yatarak onların şoförlerini çıkararak onlarla böyle, ama dostane bir şekilde sarılarak kucaklaşarak adeta hareketine engel oldular. Tabii o Barış Gücü Kurmay Başkanı İngiliz Generali çıldırıyor adeta. Ateş edeceğim, ateş açacağım deyip duruyor. Fakat biz bu şeyle mücadelede zaman kazanırken arkadan kaldırımcılarla, vinçlerle limanın büyük sandıklarını, demir aksamını getirdik. Bir set gibi bu önlerine yığdık hemen arkaya ve sonra bir düdükle işaretimle mücahitler çıktı geldi. Silahlarını da alıp büyük

duvarın üzerinde mevzilendi. Artık o Barış Gücü araçları zorlamakla geçemeyecek gibi bir engelle karşılaştılar. Ve biz de çektiğimiz mesajla bayraktarlıktan Barış Gücünden o zamanki Barış Gücü Komutanı Hintli General Çank geldi, Kurmay Albay Nezih Çakar, birçok değerli komutanlar geldi, Yunan subayları da var, yerinde tespit ettiler. Biz de videoya almıştık bütün olayları, gösterdik ve haklı olduğumuz anlaşıldı, İngiliz Generali görevden alındı ve Magosa Limanı elimizde kaldı. Burası adanın derin su limanıdır, en önemli liman burasıdır. Normalde 80-100 gemi yanaşırdı buraya harekattan önce. Bir gün sonra Rum gazetelerinde, Mahi'de ve Elektre Tipo'da büyük bir manşet çıktı, affedersiniz: "Sahtekar General, hani Magosa Limanı'nı bize verecektin, aldığın 1 milyon sterlini geri ver." Meğer Barış Gücü Kurmay Başkanı böyle bir oyunun içine girmiş ve kendi irtibat subayına da BBC Televizyonuna Magosa Limanında çatışmalar oluyor, çatışmayı önlemek üzere buraya müdahale ediyoruz diye de önceden bir haber göndermiş.

Bazı slaytlarımız. O gün bakın 45-50 derece sıcakta artık hareket bittikten sonra bir atış fasılasında havanlarımız ve mücahitler. Tabii çoğu sivil kıyafetli, resmi elbise de veremedik onlara, böyle savaşıyorduk. Akkule'deki bu bayrak hiç inmedi, diğer yerlerdeki bayrakları da indirmedik. Bu seferi hastanemizi Sur altında açtık. Bir önceki Cumhurbaşkanı Sayın Derviş Eroğlu, Ertuğrul Hasipoğlu, Ata Atun, bütün doktorlarımız burada ve tıp öğrencilerimiz Kıbrıs'a tatile gelmiş sevgili gençlerimiz burada fedakarca çalıştılar. Serum yok, ilaç yok, ama tedaviler yaptılar, ameliyatlar yaptılar. Bu Magosa savunmasında 36 şehit verdik, 264 yaralı verdik.

Harekattan önce bir törende bir bando kurdurdum orada. Bir Lefkoşe'de bando vardı, ikinci bandoyu da burada Magosa'da binbir güçlüklerle okul bandosu kuruyoruz diye Rumlara farklı haberler uçararak kurdük. Ve zaman zaman bayrak törenleri yaparak halkı daima canlı tutmaya çalıştık. O da Kadir Bayraktar, işte o roketi atan kahraman subay orada.

Rumlardan ele geçen bir zırhlı araç, mücahitlerim kahramanca limana girdiler, taarruz ettiler. 40 yıllık asker gibi gerçekten Türk milletine layık olduklarını burada ispat ettiler.

Şimdi sadece Kıbrıs'ta Magosa'da savaş olmadı, her yerde oldu. Erenköy'de Engin Alan kahramanca direndi...Yüzbaşı Mehmet Biran, hepsi bunlar mücahit tabur komutanı, beraber gittiğimiz arkadaşlar. Serdarlı'da fevkalade Serdar Yüzbaşı çarpıştı, herkes görevini yaptı. Ancak Magosa Savunması'nın panel konusu olmasının da haklı bir önemi vardır. Gerçekten bütün hareketi etkileyen bir savunma olmuştur. Sayın Genelkurmay Başkanı bana savaş madalyasını tevcih ederken şu noktalar üzerinde durmuştu: Bu savaşın sonuçları olarak harp tarihine mal olan bölümlerini arz etmek istiyorum. Magosa şehri başarılı bir şekilde 1 ay savunulmuş, 10 bin kişi mutlak bir katliam tehlikesinden korunmuştur. İnanın bize Barış Gücü İrtibat Subayı şunu söyledi: Eğer teslim olmazsanız taş üstünde taş bırakılmayacak ve bütün Magosa halkı hendeklere indirilerek katledilecektir. Dedim ki; siz nasıl Barış Gücüsünüz, bizi korumaya gelmediniz mi? Hayır dedi, biz bizim talimatımıza göre gözetle rapor et, başka bir şey yapamayız, çekiliriz aradan. Ve bu katliamdan, mutlak bir katliamdan Magosa halkı kahramanca savunarak hayatını kurtarmıştır. Düşmanın en güçlü birlikleri bu bölgeye bağlanmış ve Girne'deki Türk çıkarmasına karşı taarruz yapma fırsatını bulamamışlardır. Magosa Derinsu Limanı ele geçirilmiş, hem büyük bir siyasi kazanç sağlanmış, hem de açlık tehlikesi önlenmiştir. Fedakar ve kahraman Magosa halkı büyük Türk milletine layık ve onun ayrılmaz bir parçası olduğunu ispat ederek şehre gazi unvanını kazandırmıştır. (Alkışlar)

Beni ilgiyle, sabırla dinlediniz, hepimize teşekkür eder, saygılar sunarım. (Alkışlar)

Av. Prof. Dr. Metin FEYZİOĞLU (Türkiye Barolar Birliği Başkanı) Tabi Kıbrıs, Kıbrıs Türk'ü, Türkiye Cumhuriyeti bütün bir kararlılığıyla müdahale etmeseydi bugün mutlak bir yok oluşun içinde olurdu. O gün o kararlılığı gösteren devlet adamı, politikacılığının ötesinde devlet adamlığını bir kez daha ispatlamış olan, sadece Kıbrıs Türk'ünün değil o günleri bilen herkesin yüreğinde devlet adamlığını ve kurtarıcılığını tescil ettirmiş bulunan rahmetli Bülent Ecevit'i de rahmetle ve

minnetle anıyoruz. (Alkışlar) Yeri geldiğinde dünyanın emperyal güçlerine bir özgüven içinde dik durulabileceğinin ispatıdır rahmeti Ecevit'in yaptığı.

Efendim, sözü Kıbrıs'ta müzakere başlıkları ve son gelişmelerle ilgili bizimle engin bilgilerini paylaşacak olan Mustafa Ergün Olgun'a veriyorum. Sayın Olgun, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı eski Müsteşarıdır ve aynı zamanda da görüşmecidir.

Buyurun efendim.

Mustafa Ergün OLGUN (KKTC Cumhurbaşkanlığı E.Müsteşarı ve Görüşmecisi) Çok teşekkür ediyorum efendim.

Efendim, ben de Türkiye Barolar Birliği'ne ve Milli Merkez'e çok teşekkür ediyorum. Gerçekten tam zamanında bir etkinlik oldu. Gerçekten Kıbrıs konusunda bir farkındalığa ihtiyaç var. Benim konuşmam çok heyecanlı olmayacak, ben daha fazla teknik düzeyde çalışan bir kişiyim. Ve daha fazla şu anda Kıbrıs'ta yürütülen müzakerelerle ilgili ne noktada olduğumuzu ortaya koyacağım. Fakat bundan önce şunu hatırlatmak istiyorum: Kıbrıs meselesine sadece Kıbrıs'ın iki taraf arasında yürütülen bir müzakere ve iki tarafı ilgilendiren bir mesele olarak bakmamamız gerekir. Kıbrıs meselesi büyük resim içinde görülmesi gereken bir meseledir. Dolayısıyla yani bunun altını çizerek en son söyleyeceğimi başta söyleyerek başlamak istiyorum.

Yürütülmekte olan müzakereler Kıbrıs'ta hangi toplumun hangi zeminde ne ölçüde söz sahibi etkin olacağı yanında, Türkiye'nin güvenliği ve Doğu Akdeniz'de güç dengeleriyle de ilgili bir meseledir. Ve garanti ve ittifak anlaşmaları ortadan kalktığı takdirde ki bunun mihenk taşı garanti ve ittifak anlaşmalarıdır, ortadan kalktığı takdirde veya etkinliği azaltıldığı takdirde, sulandırıldığı takdirde Kıbrıs'ta ve bölgede dengeler Kıbrıs Türkleri, Türkiye ve hatta Batı ittifakı aleyhine değişecektir; bunun altını çizerek başlamak istiyorum. Bu nedenle de sizlere sunumumda birkaç başlıklar halinde şunlara değinmek istiyorum.

Birincisi; Doğu Akdeniz'in jeostratejik önemi, Kıbrıs bu jeostrateji içerisindeki yeri, bölgede etkin rekabet ve çatışma alanlarının aşağı-yukarı ne olduğu çok özet halde. Kıbrıs Türk halkı ve Türkiye'nin Kıbrıs ve bölgeye ilişkin çıkarları ve algılarının ne olduğuna bir değinmek istiyorum. Kıbrıs Rum tarafınakilere değinmek istiyorum, onların hedefinin ve arayışlarının ne olduğuna değinmek istiyorum. Ve tabii ki kısaca yine Kıbrıs müzakere sürecini ele almak istiyorum.

İlkin, birinci başlık; Doğu Akdeniz'in jeostratejik önemini çok ana hatlarıyla hatırlatmak istiyorum. Akdeniz'in üç giriş ve çıkış kapısından biri Doğu Akdeniz'deki Süveyş Kanalı, Uzak Doğu'dan Akdeniz'e deniz ulaşımını 7 bin deniz mili kısaltmıştır. Dünya ticaretinin yaklaşık olarak yüzde 30'u Akdeniz havzasından geçmektedir. Her gün ortalama 4 bin kargo ve ticaret gemisi Akdeniz'de seyir halindedir. Her yıl yaklaşık olarak 40 bin Rus ticaret gemisi boğazlardan Akdeniz'e geçiş yapmaktadır. Avrupa'nın hidrokarbon tüketiminin yüzde 70'i Doğu Akdeniz'den geçmektedir. Bilinen petrol rezervlerinin yüzde 68'i ve doğalgaz rezervlerinin yüzde 41'i Akdeniz'le bağlantılı Ortadoğu bölgesinde bulunmaktadır. Ve son dönemde Doğu Akdeniz'de potansiyel doğalgaz kaynakları olduğu bilinmektedir, bunların bazıları keşfedilmiştir. Bununla ilgili olarak daha sonra bir sunum yapılacak, o arkadaşlarımız daha detaylı bilgi verebilir. Ve bütün bu jeostratejik önemi nedeniyle Doğu Akdeniz büyük devletlerin ve bölgedeki güçlerin rekabet alanı haline gelmiştir. Kıbrıs bu jeostratejik önem içerisinde doğalgaz kaynaklarına ve Akdeniz'e giriş-çıkışı sağlayan üç kapıdan biri olan Süveyş kanalına yakınlığı nedeniyle bölgede enerji ve uluslararası ticaret güvenliği açısından bunu denetlemek için Kıbrıs'ta İngiliz üsleri aracılığıyla Amerikalıların birlikte kullandığı erken müdahale ve dinleme istasyonlarının konuşlandığı bir noktada bulunmaktadır. İstikrarsızlık odaklarına yakınlığı ve olası krizlere erken müdahale ve ikmal olanakları verme imkanı taşımaktadır; bu da İngiliz üsleri ve Amerikalıların oradaki imkanları dolayısıyla mümkün olabiliyor. Müzmin bir ihtilaf olmasına rağmen, yani Kıbrıs ihtilafı olmasına rağmen bölgedeki ihtilafı tarafların olmayışı ve bu ih-

tilafların dışında bu ihtilaflara bir ara bağlantısı bulunmayışı nedeniyle Kıbrıs çok özel bir konumda bulunmaktadır bölge içerisinde.

Bunun dışında, biraz önce buna değinmişti Sayın Basa, hasım komşularla çevrilmiş olan İsrail'in güvenliğinde başta İsrail ve Amerika Birleşik Devletleri açısından Kıbrıs önemli bir nefes alma borusu olarak görülmekte ve bu maksat için Kıbrıs'ın konumu İsrail açısından ve Amerika Birleşik Devletleri açısından da önem taşımaktadır.

Tabii ki en önemlisi bizler açısından, Türkiye Cumhuriyeti'nin güvenliğinde çok stratejik bir konumda bulunmaktadır ve tabii biraz önce bahsettiğim gibi keşfedilen doğalgaz kaynakları Kıbrıs çevresinde de ve Kıbrıs'ın deniz yetki alanlarında -ki bu tartışmalı bir konu- doğalgaz kaynaklarının bulunduğu bilinmektedir.

Şimdi şeye değinmek istemiyorum, yani dünyanın en gelişmiş radar istasyonları Kıbrıs'tadır, yani bütün bu detaylara değinmek istemiyorum, fakat Kıbrıs'ın stratejik konumu nedeniyle Rusya da Kıbrıs'a çok büyük bir ilgi göstermektedir. Rusya özellikle iki kanalı kullanarak Kıbrıs'ta etkisini artırma çabası içerisinde. Bunların bir tanesi, Rum Komünist Partisi Akel aracılığıyla etkinliğini Kıbrıs'ta artırmaya çalışması. İkincisi ise; Osmanlı döneminden beri devam eden, kendini Ortodoksların hamisi olarak görmesi nedeniyle Kıbrıs'a Ortodoks ittifakının bir ayağı olarak uzanmaya ve kilise aracılığıyla etkisini artırmaya çalışmaktadır. Bu etki askeri, stratejik ve ekonomik yönleriyle Kıbrıs'a taşınmaktadır, taşınmıştır ve her dönemde kritik zamanlarda etkisini gösterir durumdadır. Bu nedenlerle Rusya başta Kıbrıs Türk'ünün ve Türkiye'nin Kıbrıs'taki etkinliğini azaltmaya ve bunu sağlayabilmek için de garanti ve ittifak anlaşmaları yanında İngiliz üslerinin de Kıbrıs'tan çıkması için bir çaba içerisinde bulunmaktadır. Fransa ve Almanya Baf Askeri Havaalanını kullanma hakkına sahiptir, yani Batı güçleri de Amerika ve İngiltere yanında bu imkana sahiptir. Tabii ki Avrupa Birliği de, Güney Kıbrıs'ın üyeliği dolayısıyla Kıbrıs'ta bir mevcudiyeti mevcuttur. Çin,

Kıbrıs'a ve bölgeye diğer başat güçler gibi bir konuşlanma arayışı içerisinde. Ve Kıbrıs Rum tarafı da Türkiye'ye karşı ve Kıbrıslı Türklere karşı bölgede bir ittifaklar oluşturma arayışı içerisinde. Son dönemde biliyorsunuz İsrail Yunanistan'la birlikte bir ittifak arayışı, bunun dışında Mısır Yunanistan'la bir ittifak arayışı sürdürülmektedir.

Bölgedeki çatışma alanları zaten malum, buna da çok kısaca bir değinmek istiyorum. Kendi bölgemizde etnik çatışma ve mezhep çatışması zemininde olan çatışmalar var. Kıbrıs'ın stratejik konumu nedeniyle bu çatışmalardan yarar sağlayabilmek için kendi ulusal çıkarları bakımından veya amaçları bakımından bölge güçleri de bu çatışmalarla ittifak içerisine girmek, bir nevi vesayet savaşlarına dönüştürme arayışı var. Bunların içerisinde tabi ki İran'ı sayabiliriz, Suudi Arabistan'ı da sayabiliriz bu bölgede kurdukları ittifaklar dolayısıyla. Tabi ki Filistin-İsrail çatışması var. Arap baharının devam eden içsel nedenleri var. Bunlara çok fazla değinmek istemiyorum, fakat vurgulamam gereken, Kıbrıs Türk halkı ve Türkiye açısından bölgeye ilişkin bizim çıkarlarımız ve arayışlarımıza da kısaca değinmek istiyorum.

Kıbrıs Türk halkı açısından arayış maruz bırakıldığı haksız izolasyonları sonlandırmak ve uluslararası sisteme dahil olmak için Kıbrıs Türk halkı son bir ortaklık denemesi içerisinde şu anda. Biliyorsunuz 1977 yılından beri, hatta 1974 yılından beri Kıbrıs'ta yeni bir ilişki geliştirme mücadelesi veya müzakeresi devam ediyor, bunun zemininde siyasi eşitlik iki kesimlilik, yani bir coğrafi zemin arayışı, eşit meşruiyet ve egemenlik zemininde bir yeni ortaklık kurulması, ki kurucu devlet temelinde arayışı var. Şu anda Kıbrıs'ta bu amaca yönelik olarak bir müzakere süreci yürütülüyor, buradaki zorluklara biraz sonra değineceğim.

Fakat Kıbrıs Türkü'nün karşı karşıya olduğu tehditler nedeniyle, bunların birkaç tanesi Kıbrıs Rum tarafının Kıbrıs'ın Helen ulusunun sahibi olduğu bir Ada olduğu ve kendilerinin tek sahip tutkusu karşısında bir ciddi tehditle karşı karşıya.

Ada'yı Yunanistan'la birleştirmek için geçmişte defaaten gerçekleştirilen darbeler, şiddet olayları karşısında bir tarihi tutsaklık, bir tarihi amaç ve vizyon, ki enosis olarak adlandırılıyor, böyle bir tehlikeyle karşı karşıya.

Bütün bunların yanında, bir de ciddi nüfus ve ekonomik güç dezavantajı olan bir konumda. Bunun için müzakerelerde anayasal güvenceler yanında, yani iki kesim; bunlardan bir tanesi, siyasi eşitlik bunlardan bir tanesi, buna ilaveten dış bir güvenceye ihtiyacı var ki 1960 yılında garanti ve ittifak anlaşmaları bu nedenle Kıbrıs'ta kurulacak olan ortaklığın veya ilişkinin bozulmaması için veya bozulduğu takdirde garantörlere müdahale hakkı veren bir zemin oluşturmuştu bir uluslararası anlaşmayla, bu caydırıcılığın devam etmesini istiyor Kıbrıs Türk tarafı.

Kıbrıs Türk tarafının aradığı, Kıbrıs içindeki iç güvenceler ve aradığı hiç sulandırılmamış bir garanti ve ittifak anlaşmasıdır. Türkiye açısından bakıldığında, Anadolu'nun güney sahilleri boyunca 40 mil mesafede bir Kıbrıs Adası stratejik açıdan Türkiye için diğer bütün aktörlerden, hem uluslararası aktörler Bakın İngiltere binlerce mil uzakta, Kıbrıs'ta Kıbrıs'ın stratejik önemi nedeniyle üs bulunduruyor. Almanya ve Fransa Kıbrıs'ta askeri havaalanlarını kullanma hakkına sahip. Amerika Birleşik Devletleri dinleme istasyonlarına sahip. 40 mil mesafede Türkiye'nin diğer bütün aktörlerden fazla Kıbrıs'la ilgili olarak güvenlik çıkarları var. Dolayısıyla bu perspektifle bakıldığında çok ciddi bir ihtiyaç var.

Bunun ötesinde, özellikle Rusya'nın Gürcistan kriziyle 2008 yılında Abhazya ve Güney Osetya'yı, Ukrayna kriziyle 2015'te Kırım'ı işgali ve Karadeniz'de hâkimiyet kurma çalışmaları ve bu yönde attığı adımlar, Suriye ve Doğu Akdeniz'de Suriye krizini kullanarak oluşturduğu muharip askeri varlık ve bölge içerisinde İran'la girdiği ittifak, ayrıca bunlara ilaveten Batı ve NATO ittifakının bu tehditlere kayıtsız kalması karşısında Türkiye'nin kuzey ve doğu cepeleri yanında güney cephesini de güvence altına alma ihtiyacı artmıştır. Dolayısıyla Türkiye açısından bakıldığında bu güvenlik boyutu çok ciddi bir önem arz etmektedir.

Türkiye'nin güvenliği için Kıbrıs Adası'nın ve bu Ada'nın kimlerin kontrolü altında bulunduğu yaşamsal önem arz etmektedir. Biraz önce Sayın Serdar da bahsetti, Kıbrıslı Türklerin ve Türkiye'nin Kıbrıs üzerindeki hak ve yetkinliğinin yıpratılması halinde Rumların Yunanistan'la siyasi entegrasyonu yanında deniz yetki alanlarını da birleştirerek Akdeniz'i Ege'leştirilmesi söz konusudur, dolayısıyla Ege, Akdeniz'e taşınacaktır.

Türkiye'nin Kıbrıs Adası ve buna bağlı olarak Doğu Akdeniz'de güvenliği büyük ölçüde 1960 garanti ve ittifak anlaşmaları altında buna bağlı olarak kazanılmış bir hak zemininde korunabilir. Garanti ve ittifak anlaşmaları kalktığı takdirde Türkiye'nin ne Ada üzerinde, ne de bölgede etkinliği şimdi olduğu kadar olmayacaktır.

Tabi ki fiziki askeri güvenlik yanında, enerji ve ulaşım, uluslararası ticaret güvenliğini saymam lazım ki bu da yine garanti ve ittifak anlaşmaları altında gözetilmesi gereken bir husus.

Deniz yetki alanları meselesi var, şu anda çok ciddi bir rekabet var bölgede. Ve Türkiye'nin Kıbrıs'ın batısında Girit'le olan bölge arasında şu anda birtakım deniz yetki alanlarındaki açıklamış olduğu hakları var. Türk-Yunan ilişkilerinin Doğu Akdeniz'deki boyutu ve Lozan dengesinin Kıbrıs boyutunda gözetilmesi meselesi var. Yani kısaca, Türkiye açısından bakıldığında Kıbrıs çok önemli bir konumda ve bu boyutunun da göz önünde bulundurulması gereği var.

Rum tarafının amaçlarına değinmek istiyorum çok süratli bir şekilde.

Kıbrıslı Rumlar kendilerini Helen unsurun bir parçası olarak görüyor ve Kıbrıs'ın tek sahibi olarak görüyorlar ve bu kez Kıbrıs'ta şu anda silah zoruyla elde edemediklerini müzakere yoluyla gerçekleştirmeye çalışıyorlar; şu andaki müzakere masasındaki amaçları bu. Bunu yapabilmek için de şunu yapmaya çalışıyorlar: 1974'te yapmış oldukları hatayı ve kaybetmiş oldukları zemini geri kazanmak. Bu da Kuzey Kıbrıs Türk

Cumhuriyeti'nin ortadan kaldırılması ve tabi ki garanti ve ittifak anlaşmalarının kaldırılmasıyla mümkün olacak bir şey. 1974'ün sonuçlarını ortadan kaldırarak işgalleri altındaki Kıbrıs Cumhuriyeti'nin, şu anda Kıbrıs Cumhuriyeti 1963'ten beri Rum tarafının işgali altında bir Cumhuriyettir, ortaklık olarak kurulmuş bir Cumhuriyettir, bu işgali kuzeye taşımak istiyorlar, egemenliklerini kuzeye taşımak istiyorlar. Siyasi konumlarını, ki uluslararası tanınmış bir devlet olma statülerini, nüfus avantajlarını, ekonomik güçlerini ve AB üyeliğini, AB üyeliğinin verdiği avantajları kullanarak bunları gerçekleştirmeye çalışıyorlar. Ve kurucu Cumhurbaşkanımız Rauf Denktaş tarafından Birleşmiş Milletler'de tescil edilmiş siyasi eşitlik, eşit egemenlik ve iki kesimlik ilkelerini anlamsız kılacak müzakerelere sürecinde bir çaba içerisinde bunu dayatmaya çalışıyorlar.

Kıbrıs'a hâkim olmalarını engelleyen tabi ki ittifak ve garanti anlaşmalarının kaldırılması ve Türkiye'nin Kıbrıs'tan uzatılmasını istiyorlar ve tabi ki Yunanistan'la deniz yetki alanlarını birleştirerek Helen ulusunun Ege ve Akdeniz'deki varlığını Doğu Akdeniz'e taşımak istiyorlar.

Peki, müzakere sürecinde ne oluyor? Çok özet olarak değineceğim, 4 başlık halinde buna değinmek istiyorum.

Bunların bir tanesi; yönetim ve güç paylaşımı müzakerelerdeki bu başlık. Bu başlıkta amaçlarına ulaşabilmek için üç tane örnek vermek istiyorum size yapmaya çalıştıkları.

Bunların bir tanesi, ardıllık konusudur. Ardıllık konusu, bir federasyon kuruluyor Kıbrıs'ta, bu federasyonun iki kurucu devlet temelinde kurulması meselesi var, ardıllık meselesi, yani devletin devamlılığı, hangi devletin devamlılığı meselesi, halifeyet meselesi diyebiliriz. Kendilerinin 1963'te işgal etmiş oldukları devlete dayalı sadece onun devamı olacak, yani Kıbrıs'ta bir yeni devlet oluşturma arayışını ortadan kaldırıp, yeni bir federasyon oluşturma arayışını ortadan kaldırıp işgal ettikleri Kıbrıs Cumhuriyeti'nin devamı olacak bir statü ortaya çıkarmaya çalışıyorlar. Şu anda bunu göçmen konusunda Türkiye'ye dayatmaya çalıştıklarını da görüyorsunuz. Yani

Türkiye AB üyesi olan Kıbrıs Cumhuriyeti'ni tanımadan 5 başlığı açmayız diyor Anastasiadis. Onun amacı, 1963'te gerçekleştiremediklerini, 1974'te gerçekleştiremediklerini müzakere masasında ve AB'yi kullanarak gerek Türkiye'ye, gerekse Kıbrıslı Türklere benimsetmek ve meşrulaştırmak savaşla elde edemediklerini. Bu çaba içerisindedirler ve KKTC'nin meşruiyetinden arındırmak istiyorlar ve KKTC'nin icraatlarının geçersizliğini ortaya koymaya çalışıyorlar bu arayışlarıyla; bir bu.

Ben üç örnek vermek istiyorum. İkinci örnek; yönetim ve güç paylaşımı altında kurulacak olan federasyonun cumhurbaşkanının sadece Rum olabileceği ve Rum toplumu tarafından seçilmesini istiyorlar. Yani bunu müzakere masasına getirecek kadar da kendine; yani nasıl anlatayım? Bu kadar utanmazlık boyutuna ulaşan bir noktada duruyorlar ve halen bu madde üzerinde ısrar ediyorlar. Yani hâkimiyetin ta alası, hegemonya kurmanın ta alası. İkinci örneği vermek istedim.

Üçüncüsü; bir federasyon oluşturuluyor. Federal devletlerde federasyonun birtakım yetkileri oluyor, kurucu devletlerin birtakım münhasır yetkileri oluyor, bir yetki paylaşımı var. Federasyonun yetkili olduğu alanlarda uluslararası anlaşma yapma hakkı olmayacak diyorlar. Bu federasyonun, ki kendileri federasyona hâkim olmaya çalışıyorlar bahsettiğim nedenlerle, federasyonun onayına tabidir diyorlar. Bu neyi getiriyor? Üniter devlet arayışını getiriyor. Yani kurucu devletler federal merkeze tabi olacak bir noktada duracak. Dolayısıyla federal devletlerin yetkileri esasında münhasır yetkiler değil, onların onayına tabi bir noktada olabilecek bir noktada.

Üç tane örnek vermek istedim sadece Rum tarafının pozisyonunu size anlatmak bakımından, Kıbrıs Türkü'nün müzakerelerde ne dediği bir zorlukta görmeyi sağlamak bakımından.

İkinci konu ele almak istediğim, bunlar tabi çok derin konular, çok detaylı konuşabiliriz, zaman sınırı nedeniyle çok süratle geçiyorum, Kıbrıs'taki mülkiyet konusu şöyle: 1974 15 Temmuz, Sayın Kalelioğlu anlattılar, 15 Temmuz 1974 ta-

rihinde Rumlar Kıbrıs'ı Yunanistan'a bağlamak için bir çaba başlattı Yunanistan'la birlikte. Kıbrıslı Türklerin hiçbir rolü yok, Kıbrıslı Türkler başlatmadı 1974'ü. Bunun sonucunda savaşlar neticesinde insanlar güvenlikleri nedeniyle göç etmek mecburiyetinde kaldı saldırıya uğrayan insanlar. Ve bunun neticesine, detaylarına girmiyorum, 1975 yılında bir nüfus mübadelesi anlaşması imzalandı. Nüfus mübadelesi anlaşmasının amacı da, kuzeyde kalan Kıbrıslı Rumların güvenliği için güneye geçmesi ve güneyde olan Kıbrıslı Türklerin de kuzeye geçmesi, yani güvenli bölgelere geçmesiydi. Bunun arkasından da, bu 1975 yılında oldu, 1977 yılında 1977 ve 1979 anlaşmaları imzalandı, bu anlaşmaya göre de iki kesimlilik ilkesi benimsendi. İki kesimlilik ilkesinin de amacı, ki Birleşmiş Milletler bunun tarifini yapıyor, bariz nüfus ve mülkiyet çoğunluğu federasyon içerisinde o kurucu devleti yöneten halka ait olacak, tarif bu. Dolayısıyla Kıbrıslı Türkler göç ettikleri Kuzey Kıbrıs'ta ve kendilerinin sebep olmadığı zaruret neticesinde olan, yani dediğimiz zaruret dolayısıyla ortaya çıkan bu durum karşısında kendi kamu düzenlerini kurmak, kendi ekonomilerini, ekonominin çarklarını dönüştürebilmek için mülkiyet konusunda birtakım düzenlemeler getirmek mecburiyetinde kaldı. Ve iki kesimlilik ilkesinden aldıkları güçle mademki bariz mülkiyet çoğunluğu bizde olacak, bunu düzenlemeye başlayalım dediler ve Eşdeğer Mal Yasası diye bir yasa çıkardılar. Bu yasa güney Kıbrıs'ta mal bırakmış Kıbrıslı Türklere kuzeyde eşit değerinde mal vererek ekonominin çarklarının dönebilmesi, bankacılık sisteminin çalışması, ipotek verilebilmesi, kredi alınabilmesi, yatırım yapılabilmesi için bir gereklilikten kaynaklandı. Ve buna bağlı olarak Kuzey Kıbrıs'ta bir ekonomi, bir sosyoekonomik yapı oluştu. Şimdi Rum tarafı bu sosyoekonomik yapıyı ortadan kaldırmaya çalışıyor, yani Kuzey Kıbrıs'ta kurulan kamu düzeniyle birlikte ekonominin bütün altyapısını ortadan kaldırmaya çalışıyor.

Ben bir hususu daha altını çizerek hatırlatmak istiyorum, Kıbrıs Türk tarafının argümanlarına güç veren bir husustur, onu da size bir alıntıyla okuyacağım. 5 Mart 2010 tarihinde

Rum tarafında bir Rum'un mülkiyet konusundaki müracaatı üzerine alınan bir karardan alıntı yapmak istiyorum size. Bu 5 Mart 2010 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin almış olduğu kararından bir alıntıdır. Şöyle diyor: Kıbrıs'ta 1974 yılında yaşananların üzerinden 35 yıl geçtikten sonra malını yitirmiş kişiler -ki işte göç etmek mecburiyetinde kalan kişilerden bahsediyor- için mülk iadesinin otomatik bir hak olmadığı, altını çiziyorum, bu kişilerin haklarının mevcut kullanıcıların, yani oraya gidip de hayatını kurmak için zaruret neticesi yerleşmiş kişiler, ki bunlar mevcut kullanıcılar olarak tanımlanıyor, hakları ile dengelenmesi gerektiğini, mahkemenin birçok kadın, erkek, çocuğun zorla tahliye ve yer değiştirmesi sonucu doğuracak kararlar almak istemediğini, bunun bir insan hakları ihlali oluşturacağını 35 yıl sonunda ve mal mübadelesiyle tazminatın iadeye alternatif çareler oluşturacağını altını çizmiştir. Bu da işte Kıbrıs Türk tarafının şu anda müzakere masasında savunduğu tezin ta kendisidir.

Bunlara rağmen Rum tarafı şunu savunuyor: Alternatif, yani iadeye alternatif çareler işte tazminat ve takas demiştik veya değişik şekillerde iade, bir mülkiyet komisyonu oluşturulsun diyorlar mülkiyet sorunun çözümü için, bu mülkiyet komisyonuna ilkin yerlerinden edilmiş, yani eski mal sahibi dediğimiz kişilerin müracaat etmeye hakkı olsun 1 yıl süreyle, 1 yıl süreyle sadece onlar müracaat etsinler ve birinci tercih hakkı onlara ait olsun, yani iade mi olacak, takas mı olacak, ne olacaksa; tabi ki iadeyi tercih edecekler. Birinci tercih hakkı onlara ait olsun. Bu, iki kesimliliği tamamen ortadan kaldıran bir sonuç doğurur; bir bunu hatırlatmak istiyorum.

İkincisi, bu kurulacak olan komisyon kararlarını duygusal bağ esasına göre ele alsın, altını çiziyorum, duygusal bağ esasına göre alsın. Yani adam gelecek ve diyecek ki, efendim, benim büyük büyük büyük dedem şuraya şu incir ağacını ekmişti, bunun altında biz şunları şunları yapmıştık, bu nedenle bizim çok güçlü bir duygusal bağımız var, ben bu malı 5 jenerasyon geriye giderek istiyorum diyecek ve buna göre mahkeme karar verecek. Böyle bir şey olamaz, bu insan haklarının

ihlalidir. Şu anda Kıbrıs'ta yaşanan bir gerçek vardır 74'ten sonra, bu gerçek ortadan kaldırıldığı takdirde Kıbrıs'ta barış olmaz, Kıbrıs'ta çatışma olur. Bu çatışma Kıbrıs'ı da avukatların cenneti yapar, davaların cenneti yapar. Bilmiyorum burası Barolar Birliği'nin toplantısı, belki avukatlar buna sevinir ama...

Bir Katılımcı- Önce vatan.

Mustafa Ergün OLGUN- Bravo. (Alkışlar)

Efendim, kısaca şunu altını çizerek söylemek istiyorum: Bütün bunların sonrasında bir daha ilave yapayım, siyasi bir mesele olan mülkiyet sorununun çözümlenmesi, ki siyasi neden olmuştur, müzakere masasının unsurlarından birisidir. İki kesimlilik ilkesi çerçevesinde çözümleneceğine dair Güvenlik Konseyi kararlarına giren bir parametresi vardır ve dolayısıyla iki kesimliliğin gereklerinin yerine getireceği şekilde çözümlenmesi zarureti vardır. Buna rağmen Rum tarafı konuyu bireysel boyuta indirir, siyasi alandan bireysel hukuk alanına çevirmeye çalışıyor. Bunun için de önerdiği mülkiyet konusunda oluşturulacak komitenin kararları mülkiyet mahkemesine de götürülebilir, bir mülkiyet mahkemesi kurulacaktı. Ve bu yetmezmiş gibi, bu kararlar iç yargı imkanları tükendiğinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne de götürülebilir diye doğrudan doğruya artık hiç bitmeyecek bir mesele haline getirme, Kıbrıslı Türkleri özellikle mülkiyet konusuna belirsizliğe çekme, Kıbrıs Türk ekonomisini bu belirsizlik içerisinde, çünkü mülk neticede ekonominin temelidir, mülkiyette belirsizlik olduğu takdirde Kuzey Kıbrıs'ta hiçbir yatırım olmayacaktır, bu noktaya getirecek bir arayış içerisinde.

Son olarak bu konuda, onun da altını çizeyim, bütün bunlara rağmen şunun da söylüyor: Yapılacak olan Kıbrıs'taki düzenlemeler Avrupa hukuk sisteminin bir parçası haline getirilmesine karşıyız. Yani Kıbrıs Türk tarafının önerisi şu: Kıbrıs'ta yapacağımız, üzerinde mutabakata varacağımız düzenlemeler Avrupa hukuk sisteminin bir parçası haline getirilsin ki Av-

rupa Birliği mahkemelerine gittiği zaman Kıbrıs'taki anlaşma zemininde kendimizi savunabilelim. Dolayısıyla hukuki kesimin kazandırılmasını da reddediyorlar. Artık yeni başka ne diyeyim size Rum tarafının amaçları açısından, bilemiyorum. Birinci, hukuk meselesi.

Efendim, çok süratli bir şekilde ekonomi, Avrupa Birliği'ne uyum ve vatandaşlık konusuna, nüfus konusuna değinmek istiyorum, bu benim en hassas olduğum konulardan bir tanesi.

Anastasiadis 11 Şubat 2016 tarihinde, yani geçtiğimiz ay Rum parlamentosunda bir konuşma yaptı, bu konuşmasında yaptığı alıntıları ve üzerinde de görüş birliği olduğunu iddia ettiği hususları dile getiriyor. Çözümün hayata geçirilmesinin ilk günü itibarıyla Avrupa Birliği'nin önemli alanlardaki müktesebatının kesintisiz uygulanmasını istiyoruz ve bu konuda taraflar arasında mutabakat var diyor. Ve birinci gün itibarıyla para birimi euro olacak Kıbrıs'ta, bunu söylüyor. Şimdi bunu biraz sonra açalım, ne yapacağız, ne anlama geliyor bunlar.

İki; anlaşmanın ilk yürürlüğe gireceği günde nüfusun demografik kompozisyonunun asgari sapmayla Kıbrıs Cumhuriyeti'nin 1960 demografik oranlarını yansıtmasını istiyor. Bu oran da kendilerine göre 4'te 1, 4 Rum 1 Türk olacak şeyde. 4'te 1 bir oranı burada da durmuyor, bir kriter olarak gözetilecek ve federal cumhuriyetinin vatandaşlığı için müracaat eden Türkiyeliler açısından Yunan vatandaşları ve Türk vatandaşları arasında da Kıbrıs federasyonunun vatandaşlığını almak isteyenler açısından bu oran gözetilecek. Bakın Türkiye'yi de bağlamak istiyor, daha Türkiye'de bu konu konuşulmamıştı. Bir delegasyon istiyor, yani kısaca burada varılacak olan anlaşma esasında Avrupa Birliği için de bir delegasyon olacak. Yani Türkiye vatandaşları Kıbrıs'ta bu 4'e 1 oranıyla ancak vatandaş olabilecek ve Kıbrıs'ta da biliyorsunuz şu anda çok miktarda Türkiye'den gelen ve vatandaşlık arayışı içerisinde olan insanlarımız var, ona değineğim biraz sonra.

Şimdi efendim, bunun açılımını yapacak olursak şununla karşı karşıya kalıyoruz: Rum tarafı Avrupa Birliği'ne hukuksal

ve yönetsel altyapısını uyumunu gerçekleştirmiş, 2004 yılından bugüne kadar 12 yıldır bu alanda bütün gerekleri, uyumunu sağlamış noktada. Kıbrıs Türk tarafının böyle bir çalışması olmuş değildir, hukuksal ve yönetsel uyumsuzluk yanında, ki çok ciddi bir dezavantajdır bu bahsettiğim, ilk günden müktesebatin uygulanması öngörüldüğüne göre Kıbrıs Türk tarafının hiçbir hazırlığı yok bu konuda, çok ciddi bir dezavantajla karşı karşıya kalıyor. Ama bunun ötesinde, ekonomi açısından da ve rekabet edilebilirlik açısından da hiçbir uyum şu anda söz konusu değil.

Yani çok küçük örnekler vermek istiyorum, Kıbrıs'ta üretilen bazı ürünler, bunu isterseniz Kıbrıs'ta en çok üretilen ürünlerden bir tanesi bizim yerli hellim ürünümüzdür. Eğer Avrupa Birliği'nin koymuş olduğu kriterlere uymuyorsa siz artık hellim üretemeyeceksiniz. Ve şu anda bu çalışma yapılmış değil, yani onu söylemeye çalışıyorum, ihraç da edemeyeceksiniz, piyasaya da süremeyeceksiniz. Dolayısıyla rekabet edilebilirlik ve ekonomik uyum çalışmaları yapılmadan birinci günden Avrupa Birliği'nin müktesebatının uygulanması Kıbrıs Türk tarafı için ölümdür.

İkincisi, para konusu. Şu anda Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Türkiye'den aldığı mali destekle ayakta durmaktadır, cari harcamaları dahi buradan gelmektedir. Bu konuda bir çalışma yapılmadan ve Türkiye'yle olan bu ilişki, bu düzen değiştirilmesinden Türk Lirası'ndan euroya geçilmesi bu uyumun nasıl sağlanacağı, açığın nasıl giderileceği, kimler tarafından giderileceği konusu gündeme getirilmeli. Ben 2004'teki Annan planının müzakerelerinde Kıbrıs Türk tarafının teknik müzakerecisi olarak bulunuyordum, o dönem de tabi ki sıkıntılı bir müzakere süreciydi ve bu müzakere sürecinde Kıbrıs Türk tarafı bir hayli maliyet ödeme durumuyla karşı karşıya kalacaktı sonuçlanmış olsaydı, o anlaşmada bile bir yıl süreyle Türk Lirası'nın geçerliliği korunacaktı. Şu anda ilk günden Türk Lirası'nın kaldırılması isteniyor Kıbrıs Rum tarafından.

Ve son olarak da nüfus konusuna gelmek istiyorum. Size bahsettiğim bu mutabakatlara dayalı olarak, 4'e 1 mutabaka-

tına dayalı olarak Güney Kıbrıs nüfusunun 803 bin, bizim taraf da 220 bin olarak verdi. Bu 220 bin rakamının içerisinde şu anda Kuzey Kıbrıs'ta Kıbrıs'a tamamen entegre olmuş, Kıbrıs Türkü'nün ayrılmaz bir parçası haline gelmiş, ekonomimizin temelini oluşturan 30 bin civarında Türk vatandaşı dahil değil. Bu insanlar vatandaşlık haklarını yasal olarak da elde etmiş kişilerdir, fakat vatandaşlıkları verilmemiş kişilerdir ve bu insanlar bu rakamdan hariçtir. Bu insanları biz belirsizliğe itiyoruz, insan hakları ihlali vardır bu konuda. Ve şu anda Kıbrıs Türk ekonomisi burada varılan bu rakamlara göre gidilecek olursa bir anlaşma sonrasında çok ciddi bir insan kaynağı sorunuyla karşı karşıya kalacak. Bunun da altını çizerek, yani çok hassas olduğum bir mesele olduğu için de altını çizerek gitmek istiyorum.

Yine ekonomi başlığı altında çok özetle iki konuya daha değinmek istiyorum; bunların bir tanesi su, diğeri hidrokarbon konusudur.

Su konusu Kıbrıs Türk tarafı için çok ciddi bir avantajdır. Bu avantaj kullanıldığı takdirde Kıbrıs Türk tarafının tarım, turizm sektörlerinde çok ciddi bir mukayeseli avantaj elde etmesi imkanı ortaya çıkacak. Şu anda maalesef daha bunu gerçekleştirmiş noktada değiliz. Fakat ben buna daha fazla, yani bu getireceği artı yanında bir federal ortaklık oluşturulması halinde federal ortaklıkların devamını sağlayan, federal ortaklıkları birarada tutan temel unsurlardan bir tanesi karşılıklı bağımlılıktır. Eğer ortaklar birbirlerine karşılıklı bağımlılık içerisinde olursa bir sene ... olur federasyonun devam etmesi için, ortaklığın devam etmesi için. Şimdi Kıbrıs'ta eğer tek taraflı bir bağımlılık olursa bu neticede ve bu da Güney Kıbrıs'tan Kuzey'e tek taraflı bir bağımlılık şeklinde gelişirse, neticede Kıbrıs Türklerini Kıbrıs Rumlarının bir azınlığı haline getirir tek taraflı bağımlılık. Dolayısıyla bizim güçlü, Rum tarafını da bize bağımlı kılacak unsurlara ihtiyacımız var. Bu açıdan stratejik öneme sahiptir Kıbrıs'a gelen su bu karşılıklı bağımlılığı gerçekleştirmek bakımından. Ve bu anlayışla hareket etme hem pozitif bir boyut kazandırmış olur, fakat bu anla-

yışın harekete geçebilmesi için Rum tarafından da aynı anlayışı beklemek mecburiyetimiz var. O da, hidrokarbon konusunda örnek vererek size neyle karşı karşıya olduğunuzun anlatmak istiyorum.

Kıbrıs Türk tarafı suyu Rum tarafıyla paylaşma teklifini yaptı ve aynı şekilde keşfedilen hidrokarbon konularında da ortak hareket etme teklifi yaptı. Hem kuzeydeki denizlerde, hem güneydeki denizlerde birlikte bu işi yapalım, bu işte kavga etmeyelim, her ikimiz de hak sahibiyiz, bu bir lanete dönüşebilir. Paydaşlar arasında kavga hidrokarbon konusunda lanet getirir sonuçta. Bunu bir fırsata, bir nimete dönüştürelim, onun için birlikte yapma zarureti var. Rum tarafı bunu Kıbrıs Türklere karşı ve Türkiye'ye karşı bir koz olarak kullanmaya çalıştı hidrokarbon keşfini. Tek sahibi olduğunu, egemenlik hakkı olduğunu iddia ederek, sadece onların yöneteceği bir sistem olarak Kıbrıslı Türklere karşı kullanmaya çalıştı. Allah'a şükür ki, bu konuda Cumhurbaşkanı Eroğlu döneminde, yani bir önceki Cumhurbaşkanımız döneminde Türkiye'yle birlikte ortak bir strateji geliştirildi ve denildi ki, Rumlara ortak teklif yapılınsın, bu teklif bunu birlikte kullanmamız, keşfi birlikte yapmamız ve sonrasında da birlikte değerlendirmemiz teklifiydi. Rum tarafı bunu reddederse şunu da söyledik: Ben o zaman müzakereciydim, eğer bunu redderseniz biz haklarımızı korumak mecburiyetinde kalacağız. Size bunu yedirmeyiz tek başınıza, çünkü bizim de hakkımız var bunda. Rum tarafı inanmadı ve kalktı tek yanlı hareketlere devam etti. Bunun üzerine Türkiye'yle yaptığımız anlaşma neticesinde Barbaros Hayrettin Paşa Araştırma Gemisi bölgeye geldi.

Bölgeye gelmesi şu sonucu doğurdu: Birdenbire orada yatırım yapan petrol şirketleri, hidrokarbon şirketleri sormaya başladı, acaba bu gerçekten ihtilafli bir deniz yetki alanı mı? Gerçekten iki tarafın da bu konuda hakları mı var? Ve dolayısıyla bir sorgulama başladı. Bu sorgulama içerisinde Kıbrıs Türk tarafının kararlı duruşu nedeniyle bakınız şu anki müzakere süreci başladı. Bu bizim için çok ciddi bir kozdu, buna

daha önceki konuşmacılar da değindi. Hidrokarbon keşfi bölgenizde birçok nedenle Türk tarafına koz verilmiş oldu, çünkü bunun çıkabileceği yer Türkiye'dir ve biz de ortak sahibiyiz, bizim dışımızda bu yapıldığı takdirde bu lanete dönüşür. Bunu ciddi bir şekilde kullanmak mecburiyetimiz var. Yani zaten müzakere güçle ilgilidir, güçlü olan taraf müzakerelerde kazanır. Yeni güç kaynakları bulmak mecburiyetindeyiz, bu mücadelede elimizi güçlendirmek için ortak çıkar bazında müttefikler bulmak mecburiyetindeyiz bölgemizde; bunun da altını çizmek istiyorum.

Yani hidrokarbon ve su bir fırsattır bölgede doğru kullanıldığı takdirde, yanlış kullanıldığı takdirde de bu lanete dönüşebilir.

Güvenlik ve garanti, çok süratli bir şekilde ona da değinmek istiyorum.

Garanti anlaşması Kıbrıs'ta bir yeni anlaşmanın bozulmasını caydırmaya yöneliktir. Fakat Türkiye açısından altını çizmek istediğim diğer husus ittifak anlaşmasıdır. İttifak anlaşması, aynen ittifak anlaşmasının maddesinden alıyorum; garantörlerin -üç garantör var- gerek 1960 Kıbrıs Cumhuriyeti'ne karşı saldırı ve tehditleri durdurmak.

İkinci madde, altını çizerek söylüyorum, gerekse garantörlerin kendi güvenliklerini gözetmek için yapılmış bir anlaşmadır. Yani burada Türkiye'nin kendi güvenliğini gözetmek için Türkiye'ye doğan bir hak vardır. Garanti ve ittifak anlaşmalarının ortadan kaldırılması halinde bu hakkı kaybediyoruz, bu kadar açık. Kıbrıs Türk'ü ve Türkiye de kaybeder. Bunun altını çizerek, yani son sözlerimi zaman bittiği için vurgulamak istiyorum. Garanti anlaşması son derece önemlidir, her şeyimizi kaybederiz. Sağlıklı ve stratejik analizlere ihtiyaç var, yani Türk tarafı açısından. Gerçek çıkarlarımızın ön yargılar, saplantılar ötesine geçip objektif bir şekilde değerlendirilmesine ihtiyaç var, büyük resim içerisinde nerede durduğumuzu bilmemize ihtiyaç var. Yumuşak güç kaynaklarımızı geliştir-

memize, koz geliştirmemize ve algı yönetimine daha fazla yatırım yapmamıza ihtiyaç var, PR dediğimiz konuya. İlişkilerde pozitif olabiliriz, fakat ilkelerde ve çıkarlarımızda daha kararlı ve daha dik duruşa ihtiyaç var.

Ve son olarak da, Kıbrıs'ta bu son şans olan bu müzakere sürecinde şunun altını çizmek istiyorum: Bu defa da başarılı olmadığı takdirde, ki başarılı olma şansını ben çok fazla görmüyorum bu müzakerelerin, federasyon çözüm modelinin sorgulanması zamanı gelmiştir. Bu artık vitrin ömrünü yitirmiş bir formüldür, bu konuda da hassasiyetinizi dile getirmemiz lazım.

Çok teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

Av. Prof. Dr. Metin FEYZİOĞLU (Türkiye Barolar Birliği Başkanı) Efendim, şimdi izninizle bir 10-15 dakika kadar ara vereceğim.

(Toplantıya Ara Verildi)

Av. Prof. Dr. Metin FEYZİOĞLU (Türkiye Barolar Birliği Başkanı) Efendim, izninizle başlıyoruz.

Ben bu arada yan salonda yapılan eğitime katıldım geldim.

Şimdi toplantı arasında bir Kıbrıs gazetisi albayımız çok güzel, çok doğru bir şey söyledi aslında. Bilmiyorum şu an burada mı?

Bir Katılımcı- Buradayım.

Av. Prof. Dr. Metin FEYZİOĞLU (Türkiye Barolar Birliği Başkanı) Dedi ki, bu tür toplantılarda gazilerimiz ve şehit yakınlarını öne alalım. Ben dedim ki, Türkiye Barolar Birliği'nin bizim dönemimizde yerleştirdiğimizi düşündüğüm bir uygulaması var, biz protokolü kaldırdık.

Ancak, istisna olabilir tabii...Bir Yekta Başkan geldiğinde herkes, hepimiz kendisine -misal olarak sizi veriyorum- kalıp yer veririz; zaten bu da onurdur bizler için; bunun gibi is-

tisnalar dışında biz genelde protokolü kaldırdık. Ama elbette şehit ve gazilerimizi andığımız, ana fikri bu olan bir toplantıda, daha doğrusu toplantının ana fikri ne ise ona göre, örneğin konuşmacılar için yer ayırmalar da yapılabiliyor tabii...Şimdi tekrar konumuza yani işin özüne geri dönüyorum.

Sabahki toplantımız iyi geçti. Bu arada Sayın Olgun dedi ki, başka toplantı teklifleri de aldık dedi. Şimdi kimler o toplantı tekliflerini bizim heyete yapıyorlar onu bilmem ama, o teklifler buraya gelsin lütfen. Yani transfer hakkı, rüçhan hakkı, bunu Türkiye'de biz düzenledik, bizden geçer.

Efendim, ben sözü Doğu Akdeniz havzası enerji kaynakları konusunda konuşmasını yapacak olan, Türkiye'de bu konudaki en uzman kişilerin içinde, belki de en başta gelen isim Profesör Doktor İsmail Hakkı Demirel'e veriyorum.

Buyurun efendim. (Alkışlar)

Prof. Dr. İsmail Hakkı DEMİREL (Hacettepe Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Jeoloji Mühendisliği Öğretim Üyesi) Değerli misafirler, katılımınız için hepinize teşekkür ederim. Sayın Türkiye Barolar Birliği Başkanı, Hocam, değerli düzenleyiciler; hepinize de teşekkür ederim.

Doktora tezim ve doçentliğim esnasında Toroslar'da sadece fosil yakıt kaynakların ne olduğunu bilimsel olarak ortaya koymak, ortaya çıkarmak, araştırmak nedeniyle hep dolaşıyordum ta ki 2010 yılına kadar. 2010 yılında hala daha nasıl olduğunu anlamadığım bir şekilde Saygıdeğer Hocam kendisini anacağım ve teşekkür edeceğim, Prof. Dr. Sertaç Hami Başeren beni bir anda Doğu Akdeniz hidrokarbon sorununu anlamak üzere havuza gitti. İlk başta çok irkildim, ancak şimdi birlikte yaptıklarımızla, işe de yarayacağını da görünce, sizlerin de teveccühüyle beni de buraya çağırınca demek ki bir şeyleri doğru yapıyoruz diye, benim de bir mühendis olarak bu işe katkı koyduğumu görünce çok onurlandım. Kendi mesleğimle ilgili sunumlarımı yaparken gördüğüm ilgiyi en az burada da gördüm, eksik olmayın.

Sayın Hocama gıyabında sizlerin de huzurunuzda teşekkür ederim.

Hepimizin bildiği en temel gerçek, bir toplum iki unsur üzerine büyüyor çok birbiriyle karşılaştırılmasa da; bir tanesi anneler, ikincisi ise bilgi toplumu olduğu sürece. Tabi ki birincisi çok önemli, ikincisi ise daha bir evrensel küme, çünkü yeni annelerin yetiştirdiği çocukların olduğu toplumla çok daha ileri gidiyor.

Sayın müzakereci Sayın Olgun Bey anlatırlarken sık sık aklıma bu geldi, habire karşı tarafın bir dayatması var, habire bizim de bunlara kendi tarihsel gerçeklerimizle karşı çıkışımız var. Oysa ben eğer bir oyun oynamak istiyorsam, ya kuralları evrensel olarak belirlenmiş bir oyunu oynamak için masaya otururum ya da kurullarını benim de en azından bir bölü iki ölçüğünde belirlediğim bir oyunu oynamak için otururum. Ama gördüm ki, anlattığı bütün maddeler beni karamsarlığa itti. Oyun sadece bizlerin dışındaki birileri tarafından belirlenmiş kurullarla oturmak zorunda kalmışız, çok üzüldüm. Ama en azından iki önemli stratejik madde, temiz su ve hidrokarbon kaynaklarıyla ilgili, ikinci kısmı beni daha çok ilgilendiriyor, konuşma fırsatım var.

Evet, Doğu Akdeniz havzası, yani Libya, Mısır, Sina, İsrail, Lübnan, Suriye, Türkiye'nin güneyi, Yunanistan'ın güneyi, kabaca bu havza ve Kıbrıs. Bu havzada gerçekten hidrokarbon var mıdır? Hidrokarbon nedir? Hidrokarbon nasıl aranır? Dünyanın önde gelen petrol şirketleri, ülkeleri yönettiğini söyleyen şirketlerin ağababaları bu işi nasıl ararlar? Türkiye bu işe nasıl bakar? Ve Doğu Akdeniz havzasının bu evrensel gerçeklikle potansiyeli nedir? Ben bunu size aktarmaya çalışacağım. Belki biraz teknik olabilir, bağışlayın, elimden geldiğince hepimizin anlayacağı şekle getirmeye çalıştım. Nasıl ben pek çok hukuki ve siyasi ifadeleri anlamıyorsam ama, o konuda da anlayışla karşılayacağımızı ümit ediyorum.

Evet, dünyanın enerji tüketim çeşitliliğine baktığımız zaman, 1850'den 2050 yılına kadar geçen 200 yıllık sürede eğri-

den de görüldüğü gibi ilk başlarda odunun dominant bir enerji kaynağı olduğunu, daha sonra 1800-1925'li yıllara kadar kömürün öncülük aldığını, ama daha sonra yavaş yavaş sıvı hidrokarbonların insan yaşamına girdiğini görüyoruz. Burada bir önemli konu da, son zamanlarda, özellikle 2002-2003'ten sonra doğalgazın yanı sıra bileşimsel olarak doğalgazın benzeri gaz hidrat zenginliklerinin de artık fosil yakıtlar veyahut da geleneksel olmayan fosil yakıtlar kapsamında değerlendirildiğini görüyoruz.

Burada söylemek istediğim diğer konu da, sudan kaynaklanan enerjide neredeyse 2000 yıllarının, hatta 1980'li yıllardan bu yana kullanımda dünya ölçeğinde bir artış gözlenmediği, trend stabil, bu önemli. Diğer yandan, hidro kaynaklı enerji kaynaklarının ötesine nükleer olarak baktığımızda ise, bu konuda da bir stabilite, bir artış gözlemliyor, bu da önemli. Ama bir hidrokarbon kaynağı olan doğalgaz ve onun bir türevi, geleneksel olmayan türü gaz hidratlarda ise kullanımda göreceli olarak bir artış gözleniyor.

Kabaca bakacak olursak, dünyadaki enerji tüketimine yüzde olarak baktığımızda, tarihsel perspektif içerisinde kömürün başı çektiğini, arkasından ham petrolün geldiğini, daha sonra doğalgaz, hidroelektrik ve nükleer enerjinin dünya gündeminde yer aldığını ve kullanıldığını görüyoruz.

Hidrokarbonları aramada takip edilen en temel evrensel kurallar nelerdir? Görüldüğü gibi yerkabuğunda, yerin altında, yüzeyin altında birtakım tabakalar çeşitli şekillerde sıralanırlar. Bizler de bunları okumaya, anlamaya çalışırız. Görüldüğü gibi burada birtakım birbirinden farklı özellikleriyle ayrılan tabakalar vardır. Bunlardan sarı renkli, ben böyle algılıyorum buradan, hidrokarbon gazın ve petrolün bulunabileceği rezervler, kaya, diğer taraftan bir fay, süreksizlik zonu, diğer taraftan rezervuar içerisinde hidrokarbonun kaçmasını engelleyen bir örtü, şapka kayaç ve en önemlisi bu hidrokarbonun türetimine sebep olan özellikleri ile ayrılan kaynak kaya seviyesi ve bu kaynak kayadan türeyen petrol görüldüğü gibi rezervuara gidiyor, geliyor burada birikiyor, yüzeye çıkıp kaçacak, ama bir

süreksizlik zonu olan fay; hayır, kaçma burada birik diyor. Bizim yaptığımız burayı bulmak, Sayın Necdet Hocaların yaptığı da bu bulunmuş kapanı delip petrolü ortaya çıkarmak; işin fel-sefesi bu. Kabaca görüldüğü gibi, bir kaynak kaya, içinde bulunabileceği bir rezervuar, kaçmasını engelleyen bir örtü kayaç ve bir süreksizlik zonuyla hidrokarbonu aşağıda yakalamak. Bunlar olmazsa olmaz elemanlar. Daha sonra biz bu sözünü ettiğimiz elemanları çok daha iyi anlamak adına jeolojik olarak tamamen çözebildiğimiz son 550-600 milyon yılı içeren faruzi dönem içerisinde biz çalıştığımız bölgedeki bu elemanları bir çark üzerinde gösteririz şekilde görüldüğü gibi. Bu çarkta gördüğünüz gibi bir tarafta jeolojik zaman cetveli, diğer tarafta ise kullandığımız parametreler içeren tipler, elemanlar vardır. Bunlar; kaynak kayaç, rezervuar kayaç, örtü kayaç, üzerine gelen gömülmeyi sağlayan kayaç, kapan oluşumu, hidrokarbonların oluşum göç ve birikmesi, tabii ki zamanı ve bu arada da bize çok elzem olan bir kritik anın yakalanması. Hidrokarbonları demek ki aramadan önce bu sorular cevaplanır ve bunların da karşılıkları doldurulur.

Bu şekli koyayım mı-koymamayım mı diye çok düşündüm, ama şu açıdan önemli: Görüldüğü gibi hidrokarbon içeren organik madde ilk çökelmeye başladığı anda günlük yaşamımızda da duyduğumuz üzere metan gazı patlamaları, çöplük gazı patlamaları, lağım gazı patlamaları, 2-3 kişi öldü gibi filan. Bakteri faaliyetleri kısa sürede biyojenik gaza dönüşürler. Dünyadaki bugün yararlanılan hidrokarbon gazın sadece bu biyojenik kökenini çok da iyi gömülmeden elde edilen yüzde 12-14 civarındadır. Yüzde yaklaşık 86'sı bizim başka aradığımız gazlardır. Diğer yandan organik madde içeren çökeller belirli bir derinliğe ulaştıklarında ve dolayısıyla da arza doğru gittikçe sıcaklık artıyor ya, o nedenle artan sıcaklıklar petrole dönüşmeye başladıklarında bir kısım bileşenler de gaza dönüşür. Biz bunları da bileşik gaz deriz. Ama bu zondaki hedefimiz daha çok petroldür. Ha bileşik gaz, gaz da varsa tabii ki alırız. Esas peşinde olduğumuz ise, bunun da ötesinde var olduğunu bildiğimiz, son zamanki literatürde ise en üst sıcaklıklara kadar, 600 santigrat dereceye kadar duyarlılığını koruyan me-

tanın peşine düşüşümüzdür. Yani termojenik gaz diye tanımlanan esas kaynağın peşinde koşarız. Ekonomik olan veyahut da dünyanın bugün kullandığı önemli ölçüde kullandığı gazın kökeni termojenik gaz olup daha derinlerde ve daha fazla gömülmüş gazdır. Türkiye, Akdeniz, Doğu Akdeniz havzası ve bizim paralelimizdeki pek çok ülkenin tetis denilen şu alanda yayıldığını görürüz. Bu tetis denilen alan, aslında bilinen alanın yüzde 17'sini kapsarken, dünya hidrokarbon rezervlerinin yüzde 70'ine yakınına kapsar. Türkiye, Doğu Akdeniz, Ortadoğu bu tetis bölgesi içerisinde. O zaman konu biraz daha araştırmaya değer görünüyor.

600 milyon yıllık bir süreçten söz ettim. Biz bugün yerka-
buğunda çökelmiş en yaşlı detaylı tarif ettiğimiz kayaç bir tara-
fa bırakacak olursak, son 550 milyon yılda bugüne kadar
olan dönemde yerka-
buğunun evriminde bu bildiğimiz hidro-
karbonları çökerten 6 temel anoksik evre vardır. Şimdi onun
detayına girmeden bu tabloda ne söylemeye çalışıyorum? Bu
6 temel evrenin dışında burada Akdeniz'de bilgi karışıklığı-
na sebebiyet veren, fakat varlığı da kanıtlanmış olan, ancak
ekonomik olarak bize veya bizim gibi yazarlara göre çok
fazla da dikkate almadığımız, dikkate aldığımız, ama daha
önemli kaynağın peşinde olduğumuz için ciddiye almadığımız
bir dönem daha vardır ve sadece Akdeniz'de tarif edilen
bir sapropel oluşum dönemi vardır. Genç, yani son 20, 16 mil-
yon ile günümüzde çökelmiş bir sapropeller dönemi vardır.
Sapropel bünyesinde yüzde 2 hidrokarbon oluşturabilecek
organik maddeyi içeren güncel sedimanlardır bir anlamda.
Ve Akdeniz'de başkalarının yürüttüğü denizaltı çalışmalarıyla
bunlar 12 ayrı, farklı seviyede tanımlanmıştır, yazılmıştır
çizilmiştir.

Burası son derece önemli. Bunların Akdeniz'de görülen
derinlikleri maksimum 500-600 metreye kadar uzanmaktadır
sudan itibaren. 500 veya 600 metrelik bir sediman kalınlığı bi-
zim aradığımız hidrokarbonun ne sıvı hidrokarbonun, ne de
gazın oluşması için yeterli bir derinlik asla değildir. O halde

şunu mu diyorsunuz Hoca diyeceksiniz: Bu sapropeller ne üretirler? Bu sapropeller iyi koşullarda biyojenik gaz üretirler. Peki, 600 milyon yıllık o dönemde çok kısa, bu kadar zengin hidrokarbon kaynak kayayı çökerten devreler nerelerdedir? Üst Devoniyen döneminde ve alt Karbonifer döneminde ikinci periyot veyahut da Amerikalıların tanımladığı Pensilvanya alt Permian vermeyen dönemi. Jura'da özellikle orta üst Jura dönemi. Kretase'de iki tanesinde bir tanesi Apsiyen, Albiyen dediğimiz bir kat ve son olarak da ters yer dediğimiz veya bazılarımızın üçüncü zaman diyebildiği şu Türkiye'nin meşhur linyitlerinin de çökeldiği Miyosen zamanıdır. Bu 6 dönem dünya hidrokarbon rezervlerinin neredeyse yüzde 90'ından fazlasının oluştuğu dönemdir. Bu her bir anoksik dönemin de maksimum süresi 1 milyon civarındadır. 100 bin yılı da 1 milyon yıl civarındadır. Yani 600 milyon yıl içerisinde dünya hidrokarbonlarını oluşturan anoksik dönemin toplam süresi hepsini birer milyon yıl kabul etsek dahi, 6 milyon yıldır. İşte bütün kavga, kıyamet, bizim anlaşmaya çalıştığımız, yazmaya çizmeye çalıştığımız, kendimizi göstermeye çalıştığımız da bu 6 anoksik dönemin varlığıdır veya yokluğudur. İster istemez şu soru akla geliyor: Peki, bu 6 anoksik dönemin hidrokarbon için gırtlığımızı sıkığımız özel de Doğu Akdeniz Havzasında kaç tanesi vardır var mıdır, kaç tanesi vardır kanıtlanmıştı şimdi ona bakalım.

Kabaca Kuzey Afrika'yı da biraz içine alarak görüldüğü gibi hem karasal alanlarda yapılan araştırmalar, hem de denizler alanlarda yapılan araştırmalar ama burada deniz yok. İki ayrı rengin dominant olarak dağılımı gösterir, bunlar iki ayrı anoksik döneme ait renklerdir. Bir tanesi potansiyel dediğimiz yaşlı hidrokarbon ve gaz oluşturan kaynak kaya dönemleri, bir diğeri ise üst Kretase de gerçek üst Kretase de gerçekleşen yeşille gösterdiğimiz karalarda kanıtlanmış Apsiyen, Albiyen dönemidir. Literatürde vardır mutlaka da kayda değer şekilde bunlar kontrast olarak öne çıkıyor. Jura kireç taşları özellikle Rus petrol sahaları içerisinde dominant bir kaynak kayacık, yani tetis değil de daha bir paratetis oluşumuna yönelik. Ama Doğu

Akdeniz'de diğer dövdü dominant olarak görmüyoruz. Neyi görüyoruz? Bu iki alt Silüryen ve Kretase kaynak kayaç olabilecek seviyeleri karasal alanlarda kanıtlamış bulunuyoruz, şüphesiz denizin altındaki kayaç da karaların devamıdır bu böyledir.

Buradan devam edersek bir şey daha söyleyeyim, bu iki temel kaynak kayaca ilaveten az önceki slaytların birinde gösterdim Sapropel diye adlandırdığım güncel yakın genç, organik maddece zengin birikimler burada görünmüyor onlar deniz alanlarında daha çok görülüyor onu da herhalde slaytların birinde göstereceğiz şu bölgelerde Sapropeller. Ama biz o zaman aklın gereği neyin peşinde olmamız gerekir? Doğu Akdeniz'de bir hidrokarbon varlığından söz edeceksem eğer şu alanlarda alt Silüryen Kretase kaynak kayaçları tanımlamam ve de kanıtlamam gerekir ki ondan sonra buradan türemiş petrol veya gaz nereye gitti o sorunun cevabının peşine düşmem gerekir.

Mısır, Mısır'ın efsanevi Nil Nehri akar habire karadan malzeme getirir ve bu getirdiği malzemeyi de Nil deltası konisi dediğimiz alanda biriktirir ve Mısır şu gördüğünüz alanlarda da kısmen gaz alır. Petrol de alıyoruz filan diyorlar, ama öyle rakamlara geçecek ekonomik anlamda büyük bir petrol keşifleri henüz yok, ama gaz keşifleri var. Ve bu alanda yaptıkları hem araştırma sondajları, hem üretme sondajları sonucunda da çıkardıkları doğruya yakın enine derinlikle gösteren kesitleri vardır biz bunları dikkate alırız ve yayınlarlar biz de alır okuruz. Nil Deltası'nda çökelen malzeme karalardan gelen malzemedir, biz de kural olarak karalardan gelen organik malzeme daha çok gaz üretir, yanlış bir şey görünmüyor burada. Peki, devam edelim Nil Deltası'nın kara kısmıyla, denize doğru olan kısmında şöyle bir jeolojik kesit alındığında A'dan A üssüne doğru bu aşağı yukarı sık sık belki hocalarım bilirler duymuşsunuzdur 33. enleme kadar uzanıyor Güneyde Mısır'da, Kuzeyde 33. enleme kadar uzanan bir kesit bu, bu bize ait değil literatüre geçmiştir kesit. Buraya baktığımız zaman ha şimdi soru şu: Ben neyin peşindeyim devası hidrokarbon için? Kretase ve varsa Jura alamamışlar dahi kesit olarak. Peki, Nil

Deltası'nın başladığı alandan itibaren örtü kayaç görevini görebilecek ne dedim bir de neyim var? Bol sarılarım var Ketrak dediğimiz gösterdim veya örtü kayaç dediğim. Örtü tamam rezervuar tamam peki ana temel ana kayaçlarım nerede? Kretase şunlar varsa Jura bunlar. Pekala, bütün bunlar Nil'den biraz uzaklaşınca Nil Deltası'na ne kadar geliyor? Derinlik olarak baktığımda 6-6,5 kilometreye kadar derine iniyor su derinliği dahil. Şimdi 6,5-7 kilometre aşağıda kaynak kaya olduğu zaman bundan türeyen hidrokarbonun benim alabileceğim yüksekliklere şu süresiz veya kırıklar yardımıyla çıkması gerekir veya şu örtünün delmesi gerekir. Eğer örtüyü tümüyle delerse kaybolur, ama bir yerlerde de şuralarda kaplanması gerekir ve buralarda benim de bunu almam bir mühendislik teknolojisiyle şu an için zordur, ama yakın zamanda belki alabilirim.

Şimdi Mısır bu alanda yaptığı çalışmalarda bu gaz örneklerini analiz ettiğinde bir kısmını biz ters yer gazları deriz, hani karadan gelen malzemenin oluşturduğu gazlar olarak kanıtıyor, ama bazı gazlar ise termojenik gaz diye tanımlıyor. Biz bu analizleri de gazlar içerisindeki elementlerin izotoplarına bakarak yaparız ve o izotop sonuçları bizi o gazın kökeni hakkında bilgi sahibi eder. Mısır'ın Nil Deltasına aldığı gazların önemli bir kısmı karasal, Nil Deltasını kanıtlar iken Tersiyer, ama bir kısmı karışık ve termojenik vermektedir. Yaptıkları yayınlarda da biz kitabımızda da yazdık Sayın Hoca'yla beraber Jura'ya kadar inen yaşlar ortaya çıkmaktadır. İkinci kaynakları Süveyş, Süveyş'te aldıkları petrol daha çok ters yer çökelli hidrokarbonlardır. Ama bu iki kaynakta bilindiği gibi Mısır'ı bugün devasa bir petrol ülkesi durumuna getirmemektedir. Amacım Mısır'ın hidrokarbon potansiyelini anlatmak değil, amacım Mısır'da karşılaşılan kaynak kaya dönemlerinin ve onun hidrokarbonunu vurgulamak, oradan Akdeniz'e geçmek.

İsrail'e baktığımız zaman, İsrail bilim dallarında hakikaten iyi çalışıyorlar, hiç yani uzmanlıkları da çok iyi, bilim insanlıkları, daha doğrusu bilim metodolojileri de çok iyi en azından kendi branşından biliyorum. Sunmaya çalıştığım bu slaydı oluşturduğum derlemenin de neredeyse yüzde 85'i de İsrail

kökenli araştırmacıların yaptığı bilgiler onu da söyleyeyim. Burada hepimizin konuştuğu daha çok uluslararası ilişkiler uzmanlarımızın konuştuğu birtakım sondajları var. Burası Levanten Denizi İsrail'in açığındaki Levanten bölgesi. Buraya birtakım kuyular açmışlar ve birtakım da gazlar yakalamışlar. Şimdi ben şunu sorarım: A, açtığınız bu kuyularda bırakın derinlikleri gizli bilgidir sizde kalsın. Açtığınız bu kuyulardan çıkan gazın kökeni nedir? A- Sapropelik midir? B- Termojenik midir? C- Bir hidrokarbonla beraber birleşik gaz mıdır? Siz bunları hangi derinlikten alıyorsunuz? Bunun cevabı bu kuyulardan itibaren kesinlikle daha yaşlı birimlerden değil, muhtemelen karışık kökleri işaret eden, kısmen biyojenik yani Sapropel kökenli olabilir, kısmen de Jura Kretase adres edebilecek bizim aradığımız esas termojenik kökenli gazlar diye literatüre yazmışlardır. Ancak o gazları da alabilmek için ekonomik anlamda alabilmek için ciddi de bir derinlik sorunu durmaktadır bir kenarda. Bakalım bilenler bilir, ama ben gitmediğim için bu ülkeleri çok bilmiyorum Ölü Deniz fayının olduğu yerden itibaren Batı'ya doğru baktığımızda Levant baseline bakıldığında görüldüğü gibi benim şu peşine düştüğüm Kretase birimleri şurada peşine düştüğüm Kretase birimleri İsrail karasal alanında vermektedir bunu bu adamlar hiç af etmezler. Bu kaynak kaya önemli kaynak kaya seviyesini kendi karasal alanında 10 metre ölçeğinde dahi örneklemiştirler. Peki, ne bekleriz yayınlarda? Bunların mükemmel bir kaynak kayaç özelliğine sahip olduğunu gösteren en birinci özellikle toplam organik karbon içeriklerini ki ikinin, dördün çok üzerinde çıkması lazım ki ekonomik limitin 10 katını konuşuyorum yaklaşık 4 ve 10 katını. Bunları yazarlar, ama yazdıkları o devasa anoksik dönemin İsrail karasal alanında ekonomik büyük ölçüde ekonomik hidrokarbon türetecek bir varlığı şeklinde değildir. Ben meslektaşlarımdan ve herkesten İsrail karasal alanında yüzdük gösteren kayaçların toplam organik karbon değerlerinin ekonomik anlamda büyük, diğer yerlerde olduğu gibi büyük olduğunun kanıtını istiyorum.

Diğer yandan Levan Denizine açılır açılmaz bu birim süratle derine doğru itilmektedir. Ve üzerine bizim aradığımız

gelmektedir. Şimdi mesinyen seviyesi yaklaşık 0 olansa 2 kilometre civarında. Ama benim aradığım kaynak kayaç eğer gerçekten zengin bir kaynak kayaçsa 8-10 kilometre arasında yüzeliyor. Pekala, o zaman benim şiddetle burada oluşan bir hidrokarbonun varlığını konuşabilmem için bunu süratle yukarıya bir 6 kilometrelik dikey göçle yukarıya çıkmasını beklemem gerekir. Ve bu öyle bir olağanüstü kaçak olur ki Akdeniz köpükten veyahut da petrol sızıntısından geçilmemesi gerekir, var mı öyle bir şey?

Buradaki değerli meslektaşlarımızın yaptığı bu kuyulardan aldıkları gazlara yönelik analizler ise bir kısmını bakteriyel yani Sapropelik veya biyojenik kökenli olduğunu. Bir kısmının ise termal kökenli olduğunu işaret eden gazlardan söz ediyorlar. Bu benim için önemli bir işaret o zaman Levanten'de bu termal kökene işaret eden bir hidrokarbon varlığından söz edebiliriz. Peki, devamı nerede? Bu yerin yapıldığı tarih 1985 sene 2016 21 yıl, hangi ülkede 21 yıl önce önemli bir hidrokarbon bulgusu İsrail gibi hidrokarbona aç, yakın zamana kadar Mısır'dan olan bir yerde 21 yıldır üretilmemiştir Venezüella dahil, petrol literatüründe böyle bir şey yoktur nerededir bu gaz? Termal tamam başımızın üstünde peki, bu termal gaz nerede, hangi derinlikte? Benzer şekilde bir başka izotop sonuçları bakteriler var ve termal var ve arada geçiş sonunda örnekler almışlar. Evet, az önce sözünü ettiğim o zengin organik karbon içeren birimler İsrail karasal alanında da yüzeyleniyor ve meslektaşlarımız bunları mutlaka örneklediler ve analiz ettiler dedik ve o yüzlelerde şurada görüldüğü gibi beyazla gösterilen nitolojilerdir bu haritada bana ait değil. Peki, bizler gibi hidrokarbon jeolojisini çalışan İsraili meslektaşlarımızın bunları örneklememesi, hidrokarbon potansiyelinin var olup, olmadığını denetlememesi, yazmaması, çizmemesi mümkün mü? Bilim dünyasında böyle bir şey mümkün değil. Biz bilim adamları memleket sırrını filan böyle kulak arkası eder, hemen bir şey bulduk mu birbirimizi alkışlamak için hemen yayınlarız veyahut da öncelik almak isteriz. Burayla ilgili buradaki kayaçlarının hidrokarbon potansiyelinin çok yüz güldüren rakamlar içerdiğine dair benim olanaklarımla ve diğer eldeki bulgularla

herhangi bir şekilde henüz tatmin eder şekilde bir sonuca ulaşamadı. Bu bölgede yapılan sismik araştırmalar ve Levanten Denizinde İsrail'in hemen batısında ciddi de bir tektonik sorun var, o da şu: Levanten Denzine açılır açılmaz peş peşe gelen, kilometrelerce yanal devamlı olan slump yapıları var. Slump yapıları demek bir yamaç üzerinde henüz pekişmemiş konsolide malzemenin rastgele bir nedenle peş peşe karmaşa şeklinde çökmesi farklı zamanlarda dolayısıyla, burada literatüre geçmiş bir de böyle devasa, büyük ama kıyaya paralel slump yapıları vardır ki bu bir hidrokarbonun özgürlüğüne kavuşması için mükemmel kapılardır, yani kaçması yok olması için.

Suriye, Suriye'de bugün tanımlanan birkaç petrol proens bölgesi vardır karasal alanında. Bunlardan bir tanesi şu alanda...bir diğeri ise bizim hemen güneyimizdeki Mezopotamya ön çukurluğu denilen bir bölge, bir de orta alanında Fırat Nehrinin kenarında Fırat çukurunda gelişen bir basen. Özellikle Fırat çukurluğu ile Mezopotamya'nın güneyindeki bu ön çukurluktaki hidrokarbon varlığı ile Suriye idare eder gider, ama son 10-15 yılda bugünkü ulaştıkları üretim rakamları da düşer şekilde gider. Fakat ben henüz bulmadım, ama Rusların yaptığı söyleniyor ama sonuçları henüz elimize geçmedi. Latakia dediğimiz şu alanda şu basen alanında Suriye'nin Rus bilim adamlarıyla beraber hidrokarbon arama çalışmaları yaptığı bilgisini alıyoruz, ancak sonuçlarına henüz ulaşamadık. Kişisel kanaatim, karasal alanda Suriye'nin Latakia basenindeki aradığı hidrokarbonu besleyecek kaynak kaya bulgusunun olmadığıdır.

Lübnan, Lübnan belki de Ortadoğu ülkeleri içerisinde en iyi araştırılmış bir ülkedir, neden bunu diyorum? Lübnan'ın Beyrut Amerikan Üniversitesi'nde hocalık yapan geçtiğimiz 10 yıl içerisinde kaybettiğimiz Profesör Doktor Ziyad Beydun isimli araştırmacı ve hocamız kendisi Oxford mezunu lakabıyla anılır ve pek çok Amerikan şirketinin direkt danışmanı, bütün Ortadoğu petrol bakanlarının danışmanlığını yapmış, aynı zamanda da bugün Lübnan petrol jeolojisi çalışan bütün akademisyenleri de yetiştirmiş, kendisi de ömrünün önemli bir

kısmını Lübnan'a bir damla petrol bulabilmek için harcamış duayen üstü duayen bir hocanın memleketi. Ve sonuçta şunu söyler eğitici tarafından kendi adına basılan memolar önsözde şunu söyler: Bir damla petrol bulamadım Lübnan'da bunun sebebi meteorik sulardır der. Meteorik sular yüzey sularının karstik kireç taşlarıyla süratle derinlere nakledilmesi ve orada invazi olarak da büyük bir süpürme kuvvetiyle muhtemel hidrokarbonları da alıp götürmesi demektir. Dolayısıyla, bu kesitte de Beydun Hocanın değerli öğrencilerinden Nadir'in yaptığı çalışmadan aldığım bu kesitte de bu suların yönü kireç taşları içerisinde görülmektedir. Ancak, buna rağmen bazı kaçanları Lübnan açıklarındaki Latakia'nın kendi hükümdarlıklarında olan bölgelerinde bazı hidrokarbon sızıntılarını en azından birkaç sondajda yakalayabilmişlerdir arkası gelmemiştir. Aynı Lübnan Sertaç Hocanın anlatımlarından biliyorum Türkiye'ye inat zannediyorum Kıbrıs Rum Kesimiyle de deniz alanları sınırlandırmasına yönelik de bir anlaşma imzalamıştır o da ne alemde onu da ben henüz bilmiyorum. Yani Lübnan'ın da hem kara alanlarında, hem de Latakia baseninde bekleyecek muhtemel kaynak kayaları olmasına rağmen bir meteorik su nedeniyle eli kolu bağlı durumdadır.

Evet, çamur volkanları gaz hidrat oluşumları Doğu Akdeniz baseni. Yakın zamanda devletimiz bir miktar parayla Güney Şah Denizi'nde Total Fransız Total'a ait bir hisse satın aldı. Peki, Güney Şah Denizindeki hidrokarbon varlığı bu yatırım yapılan hidrokarbon varlığı ne içindi? Büyük ölçüde beklenti bu Şah Denizi'nde 10-12 kilometre derinlikle oluşan muhtemel hidrokarbonun çamur volkanları Bakü'ye gidenler bilirler ile yüzeye çıktığını biliyoruz, o halde bunun lateral yanal devamlılıklarını yakalayıp bir anlamda buradan Türkiye'nin hissesini de yüzde 19'dan, 29'a çıkaracak şekilde pay sahibi olmak muhtemel Şah Denizi üretimini de TANAP aracılığıyla Türkiye'ye en azından 2030 yılında 6 milyar metreküp bir gaz sağlamak gayesiyle gayet iyi bir has düşünceyle böyle bir imzayı attılar ve yatırımda da bulundular. Bildiğin basında herkes de biliyordur 1,5 milyar dolar civarında da bir parayı bir damla petrol için Kuzey Afrika'da lejyonerini hiç eksik etmeyen Soros'a verdiler, buna

kızıyorum onun için özellikle sizle paylaştım ben olsaydım vermezdim, ama biz değil bilemiyorum. Şimdi bu açıdan bakınca demek ki çamur volkanlarının hidrokarbon içerdiğini biz Bakanlığımız ilgili petrolden aramadan sorumlu kurumumuz biliyor, dünya biliyor, literatür biliyor, biz biliyoruz o halde bu çamur volkanlarıyla ilgili acaba Doğu Akdeniz baseninde bir oluşum literatürde var mıdır? Çok fazla var. Önce dünyada nedir durum? Hemen onu bir haritada göstereyim. Görüldüğü gibi çamur volkanları ve onlardan gelen gaz uygun bir yerde, belirli bir derinlikte basınç ve sıcaklıkta deniz suyuyla buluştuğunda çocukluğumuzda neydi o? Pamuk helva gibi görünen gaz hidrata dönüşüyor. Küçük bir bilgi, 1 metre küp gaz hidrat gerekli işlem den geçildikten sonra 164 metre küp gaz, 0.8 metre küp de su açığa çıkıyor. Devam edelim, görüldüğü gibi hem kara alanlarında Sibirya, Mesoya, hem de Maldik bölgesinde Kuzey Amerika karasal alanlarda toprağın donmasından dolayı tundra toprağının hemen altında gaz hidrat zeminlikleri vardır işletenler de vardır, hali hazırda da ekonomik olarak da kendi ülkelerine neyse sorumlularına bir kaynak sağlamaktadırlar. Ancak, varlığın esas plakaların birbirinin altına daldığı yerlerde bu gaz hidrat oluşumları çok daha yaygındır. Buralar çamur volkanlarının gelişimine ve daha da önemlisi eğer aşağıda belli bir derinlikte hidrokarbon kaynak kayacı var ise onun ürettiği gaz bu yolla yukarı çıkabilmektedir. Demek ki gaz hidratlar kendisine zenginlik olmanın ötesinde, temel bir hidrokarbonu bulmada da önemli bir indikasyondur.

Akdeniz Bölgesi, kırmızı çizgi Sayın Hocama ait, kendisinin bilir uzmanlar bilir, Türkiye'nin ekonomik münhasır alanını işaret etmektedir. Bu konuda zannediyorum uluslararası anlaşmalar artık sizler daha iyi bilirsiniz bunları, ben de kendisinden aldım. Bu açıdan Türkiye'nin peşinde olduğumuz ekonomik münhasır alanı içerisinde görüldüğü gibi yabancıların öyle diyeyim artık kibar olmaya çalıştım, ama bizim son bir yıldır Türkiye Cumhuriyeti Finike Dağları diye adını değiştirdiği bölgede biz değil Avrupa Birliği 2009 yılında yaptığı bir araştırmanın sonucunu yayınlayarak başına da Nicos isimli bir

araştırmacıyı koyarak buralarda zengin gaz hidrat oluşumlarını keşfetmişlerdir şu alanlarda. Şu soruyu sormuyorum: Avrupa Birliği'ne ait bir proje gemisi benim muhtemel bu sınırlarımın içerisinde bana da bilgi vermeden gezdi de bu araştırmaları yaptı, kim izin verdi, bunları ben sormaya vatandaş olarak hakkım var, ama onun dışında sormayı; herkesin bildiği bir şey vardır herhalde burada. Peki, bize yakın veya Finike Dağları bize yakın diye burayı işaretledi ne olacak, şu alanlarda yok mu? Bu alanlarda da vardır. Ama bu insanların yaptığı araştırmalar sonucunda ve fotoğrafları sonucunda bu bölge hemen güneyinde kıtasal yamacın altında Finike baseninde ve Lodos baseninde olduğu yerde yer almaktadır.

Az önce bir şey söylemiştim, gaz hidratlarının oluşması için bir kıta-kıta çarpışmasının, birinin birinin altında dalmasının mutlaka olması gerekir ve de su derinliğinin, artı su sıcaklığının belirli optimal koşullarda olması gerekir demiştim. İşte bunlar o çıkarılan pamuk helva şeklindeki gaz hidratlar sözü edilen bölgede, şu alanda tektonik olarak şu bölgede benim o aradığım çarpışma işaretini veren dalma-batma ... bir tanesi vardır. Dolayısıyla teorik olarak da bu bir anlamda buradaki gaz hidrat varlığını desteklemektedir.

Devam edeyim.

Doğu Akdeniz baseninde adlandırılmış diğer basen isimleri.

Özetle birinci vurgum, Türkiye'nin hemen güneyinde Finike baseni diye adlandırdığımız, Avrupa Birliği'nin yürüttüğü hidrokarbon arama projesi kapsamında Hollandalı bir gemi, burada gaz hidrat varlıkları saptanmıştır, fotoğraflanmıştır, yayınlanmıştır, ben size onları paylaşıyorum.

Gaz hidrat varlığının iki anlamı vardır; yeterli dereceden fazla ise ekonomik olarak çıkartıp kullanabilirsiniz bazı mühendislik sorunlarını aşarak. İkincisi ise en önemli özelliği, alta bir indikasyona işaret eder. Diğer yandan kuzeyde, Türkiye'de batı Toroslarda 2004 yılında bir doktora çalışması kapsamında Çıralı değil, Antalya'nın bulunduğu o yüksek dağlarının oldu-

ğu yerde benden önce TEPAV'lı duayen ağabeylerimin ışıktarak yürüttüğümüz çalışmada buralarda normalde ekonomik limitin 80 katına ulaşan, ama hidrokarbon oluşturacak sıcaklığa ulaşamamış seviyeler saptanmıştır, doktora tezi olmuştur ve uluslararası petrol dergilerinde de yayınlanmıştır, işte referans almıştır, atıf almıştır, teşekkür almıştır, ödül almıştır ve benzeri.

Dolayısıyla karasal alanda, ben dikkat edelim derken, karasal alanda da, Akdeniz'in kara alanında, batı Toroslarda da bir kaynak kaya varlığı kanıtlanmıştır. Yetmedi, kaç yıldır geriye gider bilmiyorum ama, herhalde bin yıl filandır, eskiden beri kim Çıralı'ya giderse, eline de iki yumurta alırsa veya çocuklarını alırsa orada tavamsı bir şeyde pişirir, yerden gelen gazla pişirir. Bir gaz varlığı var. Buradan biz örnekleme yaptık Türkiye Petrolleri'ndeki ağabeyimle beraber ve bu örnekleme Norveç'te Türkiye Petrolleri tarafından analiz edildi. Bunu söylemek için izin almadım, ama yayınladım, ama ses etmeden, söyleyelim, termojenik gaz çıktı, termal metan çıktı. Onun da anlamının ne olduğunu söylemiştim size.

Gelelim bazı sorunlarımıza. Kıbrıs'ın güneyinde, yani Güney Kıbrıs Rum Yönetiminin güneyinde Eratosthenes diye adlandırılan bir bölge var. Eratosthenes bölgesi üzerinde de sanırım Türkiye Cumhuriyeti'nin birtakım ruhsat alanları var, aynı zamanda Rumların da var herhalde, örtüşüyor Bu bölgede, Eratosthenes bölgesinde de Nobel isimli gemi birtakım araştırmalar yaptı, gaz bulduk falan dediler. Ama 2014'ten 2015'e geçerken de Nobel CEO'su Güney Kıbrıs Rum Yönetiminde herhangi bir LNG tesisi açılacak kadar önemli gaza rastlamadık diye de beyanat verdi bu arada. Bu alanda Eratosthenes'e bir bakalım. 4-5 tane ruhsat alanı burada kalıyor. Şimdi Eratosthenes'in literatürdeki tam adı Eratosthenesima'dır, yeni deniz dağı. Dünyada bilinen deniz dağlarının bin küsur tane, neredeyse yüzde 95'i kıta hareketi esnasında aşağıda kaynamakta olan ve magma odasının üzerinden geçerken biraz donlaşır ve bir ada haline gelir, harekete devam ederken bu su üstüne çıkan ada daha sonra kısmen, su altında kalabilir veya

su üstünde kalabilir. Başlangıçta Eratosthenes yükseleninin de böyle bir volkanik, sıcak noktaya bağlı ada olduğu söylenmiş, biz onun da peşinde değiliz. Ancak yine şunu kanıtlamışlar ki araştırmacılar: Burası bir deniz, bilinen volkanik bir faaliyet nedeniyle değil kıta çarpışması sonucu bükülmeyle yükselen bir alan olup bu alanda da bir petrolün oluşması için gerekli rezervuar ve daha da önemlisi örtü kayacı tüm esas elementlerinin bulunmadığını hem projeleriyle, hem de yaptıkları kendi çalışmalarıyla yazmışlardır. Yani Eratosthenes bölgesinde bir hidrokarbon varlığını tutabilecek tektonik yapı yoktur, daha ayrıntıya girmeyeyim.

Bu da bir başka İsraili meslektaşımın çalışmasından aldığı bir kesit. Görüldüğü gibi Yuda Tepeleri denilen alanda bizim çok aradığımız var, kaynakların tamamı; ama bunların olgunluğu hakkında doğru dürüst bir bilgiye henüz sahip değilim. Bunun devamını izlediğimizde, 8 kilometre bir derinliğe iniyoruz ki bu kaynak kayanın taban seviyesi. Üst seviyesi de 7 kilometre civarında. Yani benim kaynak kayam denizden 7 kilometre aşağıda. Bundan gelen hidrokarbonun peşine düşmem lazım, sıkıntı var burada.

Ve bir de Türkiye'nin ısrarla devlet olarak iddia ettiği, benim ekonomik münhasır alanım, uluslararası su hukukuna göre bu şekilde olmalıdır; Türk Dışişleri, Türk Genelkurmayı, Türk yetkilileri, her kimse bu sınırda kayıtsız-şartsız sabit kalmalıdır. Bu sınırın bu şekilde olması gerektiği bizim arzumuz değil Birleşmiş Milletler'in başka yerlerde, Ukrayna-Romanya arasında, ne bileyim Kanada'nın çok çok kuzeyinde Fransa-Kanada arasındaki aldığı kararlar içtihat olarak oluşturulmuştur, dolayısıyla Türkiye'nin bu ekonomik münhasır alan sınırları içerisinde kalmasında ısrarcıyız deriz. Bu aynı zamanda bizi korur.

Diğer yandan şuradaki ruhsat sahalarına baktığımızda ise, şu bölgeler, Eratosthenes'in düştüğü bölgelerde ben hidrokarbon varlığı beklemiyorum. Eratosthenes bölgesinde, Kıbrıs Rum Kesiminin güneyindeki bölgede az önce anlattığım yükselim ve petrolün olması için en temel elemanlardan biri olan örtü kayacın açılmış olması nedeniyle bir hidrokarbon varlığı söz konusu

değildir. Nerede? Eratosthenes bölgesinde. Doğu Akdeniz'i söyleyiorum, aman dikkat, bir noktadan söz ediyorum.

Bu şekli size göstermiştim; Mısır'dan itibaren kuzeye doğru bir kesitten söz edecektim, burada enlemler de var. Az önceki sınırlarımız da bizim 33 enlemine kadar inmekte. Neydi? Bu 33 enlemine kadar inen bölgede, yani benim ekonomik münhasır alanıma kısmen giren alanda o muhteşem kaynak kaya yaklaşık şu seviyelerde yer alıyor: 6 bin civarında, ama ben bu kaynak kayayı Batı Toroslarda karada yakalıyorum demek ki kuzeye doğru sırlaşarak geliyorum. Öyle de yakalıyorum ki, ekonomik limitinin bilmiyorum ama Sayın Hocam anlayacaktır yüzde 42 aldık desem Hocam değil mi? Böyle bir rakamla 80 katı istenen limitin bunu yakalıyoruz. O zaman artı Finike Dağları yöresindeki o gaz idraklarını da indikasyon olarak düşündüğümde ben diyorum ki, bu münhasır alan benim en önemli varlığımdır. İki, Finike Dağlarındaki hidrokarbon varlığında ben daha neye ihtiyacım var da bu hidrokarbon varlığını tam keşfetmek için duruyorum.

Eğer bu kırmızı bizim arzu ettiğimiz, Sayın Sertaç Hoca'nın yıllardır üzerinde çalıştığı, benim de kendisinin izniyle kullandığım bu kırmızı ekonomik münhasır alan olmazsa ne olur? Daha öteye Akdeniz'de hangi balıklar var bilmiyorum, ama Lagos magos yakalayamayız. Burnunuzu çıkaramazsınız, kruvazörünüzü çıkaramazsınız. Onun için koparılan yaygaraya yönelik sağda solda strateji merkezlerine makaleler yazmak yerine biraz bu işi var mı yok mu diye öğrenip bilimsel gerçeklerini temellendirip bize değil, bilim dünyasının yazdıklarını en azından İngilizce herkesin var okuyarak doğru dürüst strateji makaleleri yazmalarını öneririm fiyatlarında bu son derece önemli. Böyle olmayınca buna bağlı geliştirilen politikalarda yanlış oluyor. İşte bu da bizim masaya ne olduğunu bilmediğimiz bir mefhumla oturup ne konuşacağımızı bilmeden sadece karşı tarafın bize üfürdüğü değil mi ona bilgilerle konuşmaya kalkıyoruz. Oysa Türk üniversiteleri içerisinde bunu ortaya koyabilecek belki de en zayıf adam benim. (Alkışlar)

Atalarımın orada ölürken yavuklularını bırakırken ki inançları naçizane bir mühendis olarak benim de inancım sağ olsun.

Av. Prof. Dr. Metin FEYZİOĞLU (Türkiye Barolar Birliği Başkanı) Efendim, İsmail Hakkı Hocamıza çok teşekkür ediyorum. Efendim, bir insanın, bir bilim insanının çalışmasına, mesleğine aşkla bağlı olması bu. Evet, tabi ben dediklerinin 10' da 1'ni ya anlamadım ya anlamadım o ayrı, ama şunu anladım; siz daha fazlasını anlamışsınızdır: Bizim elimizde hem bilim insanı vasfı dünya çapında, hem de vatansever akademisyenlerimiz var. (Alkışlar) Bir de ikinci anladığım şu: Bir senaryo oynanıyor; onlarda petrol yok bizde var. Kıbrıs'ı bizden isteme sebepleri aslında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne ve Türkiye Cumhuriyeti'ne ait olan petrol ve doğalgaz yataklarının üzerine çökmek, doğru değil mi anladığım? (Alkışlar) Ve bu açıklama da ilk defa belki Hocam yazmıştır, ama böyle bir güzide topluluk bilim insanları dışında Türkiye'de kamuoyunu ve siyaseti etkileyecek güçte bir topluluk önünde öyle sanıyorum ki ilk kez söyleniyor. Demek ki, bundan sonra size, bize düşen bu cümleyi her yerde tekrarlamak, Kıbrıs'ı veren Türkiye'nin geleceğini verir. (Alkışlar)

Efendim, dünden bugüne çözüm tartışmalarıyla Profesör Doktor Hasan Ünal'a sözü veriyorum ve hiçbir süre sınırlaması koymuyoruz, ama vaktin ilerlemiş olduğunu Hocam zaten kendisi dikkate alır.

Buyurun Hocam.

Prof. Dr. Hasan ÜNAL (Atılım Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Öğretim Üyesi) Teşekkür ederim Sayın Başkan.

HASAN ÜNAL'IN
KONUŞMASI

Türkiye Barolar Birliği gerçekten çok güzel toplantılar yapıyor, bugün de bunlardan bir tanesindeyiz. Geçtiğimiz günlerde de Türk dış politikasını masaya yatıran kapsamlı bir toplantı yapmıştık; oraya da beni davet etmişti Barolar Birliği ve Sayın Başkan Metin Feyzioğlu Beyefendi. Orada da çok güzel tartışmalar yapmış ve çok güzel analizler ortaya konulmuştu, bugün de hakikaten Kıbrıs meselesi şu anda belki de yakın zamanlarda ilk defa gizliden gizliye yürütülen ve kamuoyunda pek açık konuşulmayan, ama bir taraftan da büyük psikolojik harp unsurlarının olabildiğince kullanıldığı bir şekilde bir müzakerleyle götürülmeye çalışılıyor, zaten toplantımızın amacı da o.

Zamanlaması mükemmel bu toplantıyı düzenleyenlere, başta Birlik Başkanımız Sayın Prof. Feyzioğlu ve değerli Dostum Prof. Necdet Basa olmak üzere emeği geçen herkese teşekkür ediyoruz.

Şimdi Kıbrıs meselesi enteresan bir mesele, Kıbrıs meselesi dediğiniz anda beraberinde bir de çözüm lafını hep kullanıyoruz. Mesela Arap-İsrail mücadelesi dediğinizde çözüm lafı hemen gelmiyor o kadar, çünkü çözüme sanki olgunlaşmamış bu konu çözüm açısından, iki tarafın da aynı derecede yıpranmadığı, henüz son kozlarını söylemediği mesele Arap-İsrail mücadelesi ve sanki Kıbrıs meselesinde iki tarafta yeterince yıpranmış ve iki tarafta aynı derecede muzdarip dolayısıyla, tarafları uzlaştırmanın bir ortamı varmış gibi addediliyor. Şimdi ben şöyle salonda bulunan dinleyicilere göre aşağı yukarı herhalde orta yaş grubundayım. Ben kendi yaş grubumda Kıbrıs'taki müzakerelerin neredeyse tamamına yakınınu şu veya bu şekilde hatırlar gibiyim. Kıbrıs meselesiyle ilgim de ben Gölbaşı'nda doğdum büyüdüm ta 1965'lerde işte 6 yaşında falan olmalıyım o yıllardan itibaren Kıbrıs'ta herhangi bir şey olduğunda Cemselerle birlikler Güney'e sevk edilirdi herhalde, biz de orada yalın ayak işte top oynamaya çalışan çocuklar gider onlara bağırırdık çatla da patla Makarios Kıbrıs bizim olacak diye. Anlamını da tam bilmezdik ne dediğimizi, ama ta oradan başlayan bir ilgi vardı.

Şimdi Kıbrıs meselesinin çözüm süreçleriyle ilgili tartışmalara gelirsek, geçenlerde ben Kıbrıs'a iki hafta da bir aynı zamanda derse gidiyorum. Bundan yaklaşık 1,5 yıl önce bu çözüm süreci müzakerelerinin geleceğini haber verircesine şöyle bir konuşmaya şahit oldum uçakta: Birisi bana ya da 1,5 belki 2-2,5 sene önceki bir konuşmaydı. Birisi bana dedi ki, Hocam ya bu Yunanistan'da nasıl iflas etti, nedir bu kriz Allah aşkına sen biliyorsundur diye bir anlat falan diye. Ben de işte Avrupa Birliği konusunda yürütülen psikolojik harbin aslında ne kadar yalan unsurlara dayandığını, Avrupa Birliği'ne girerseniz dünyadaki bütün sorunlarınız sanki çözüleceğini, para içinde yüzeceğinizi, bütün bunları anlatırlar, ama aslının böyle ol-

madığını, Avrupa Birliği'ne girmenin özellikle bizim gibi gelişme ihtiyacı içinde olan ülkeler içinde sakıncalı olabileceğini, çünkü Avrupa Birliği'ne girildiği takdirde girdi maliyetlerinin yükseleceğini, üretim kapasitenizin düşeceğini, üretim ve ihracatta ve rekabette çok zorlanacağınızı filan anlatmaya çalışıyordum, ben bunun mücadelesini aşağı yukarı bir 15 sene Türkiye'deki medya kuruluşlarını yöneten epeyce vermiş birisiyim zaten orada özetle anlatmaya çalışıyordum. Bu arada ağzımdan şöyle bir şey de kaçtı dedim ki, 2004'de dedim Annan Planı sırasında Kıbrıs'ta da dedim şöyle diyorlardı: Ergün Bey, Serdar Bey gayet yakından hatırlayacaklar Kıbrıs'ta şöyle diyorlardı Kuzey Kıbrıs'ta: Siz bu önünüze getirecek Avrupa Birliği çözümüne evet deyin ondan sonranız tamam çünkü para içinde yüzdüreceğiz, hatta bir hanımefendinin bana söyleyişle tam Kıbrıs Türkçesiyle dedi ki, AB'ye gireceğiz zengin olacağız sen ne karışıyorsun dedi, ama çok güzel bir laf. Şimdi AB'ye gireceğiz zengin olacağız. Şimdi hatta bir defasında da eşimle birlikte gitmiştik orada bir şeyle küçük bir kafe gibi bir şey işleten bir çocuk Serdar Bey ve Ergün Bey tabi eski dostlarımız, arkadaşlarımız üstlerine alınmasınlar bizim Kıbrıslıların böyle şikayet etme şekli biraz şeydir bizim Anadolu'daki alışkanlıklara göre daha baskın bir taraftadır. Şimdi geçen gün bir konferansa gittik Kıbrıs'a beraberinde gittiğimiz arkadaş Profesör arkadaş dedi ki, ya Hocam dedi yakın geçen hafta biz dedi burada olsak ölmeyiz ya şu havaya bakın ne kadar güzel, ne kadar keyifli. Ya dedim keşke böyle olsa Kıbrıs'takilerde sürekli şikayet ediyorlar. Şimdi böyle bu şikayete ilgili olarak o kafeyi işleten çocuk şikayetlerini anlatıyordu böyle. Biz de yani çok da kulak vermeye şeyinde değiliz çünkü oradan çıkacağız başka bir yere gideceğiz. Biraz kulak verdik falan artık dedi bir çözüm olsun. Bunun üzerine ister istemez dedim ki peki ne gelecek bu çözümle, yani ne bekliyorsun dedim mesela sen şimdi şurada işte kafe işletiyorsun bilmem ne, buradan bir şeyler kazanıyorsun. Ya dedi AB'ye girince bize derler ki, herkese gelecek bir çek karıya gelecek bir çek, kocan sana gelecek çek, çocuklara süt parası kim istemez be adam dedi, düşününce aynen bu propaganda. Şimdi bunun üzerine anlatmaya çalış-

tık ya Avrupa Birliği'ne girince bir çek gelmiyor, böyle bir şey yok. Ben dedim ki, bak benim hanım Avrupa Birliği vatandaşı nasıl oluyor falan dedi, Yunan pasaportunu gösterdik, Türkçe konuşuyor diye şeye inanmadı hani bu Türkiye'nin vatandaşı herhalde onun görmüyor. Ya dedim hanıma böyle bir şey hakikaten çekler geliyor da benim mi haberim yok? Yoksa ben niye bu aileyi geçindirmek için bu kadar uğraşıyorum, çırpınıyorum ve nerede bu çekler falan diye. Şimdi geçen dönem 2003-4 yılındaki psikolojik hareketin bütün temeli Avrupa Birliği ve zengin olma üzerine kuruluydu, biz Avrupa Birliği'ne gireceğiz ve zengin olacağız. Dolayısıyla, bir manada Kıbrıs Türk'ü Kuzey Kıbrıs'ta bu psikolojik hareketi yürüten insanlar bilinçli ya da bilinçsiz Türkiye'ye de şunu diyordu: Yani siz Türkiye o günlerde 2001 krizinden çıkmış, ekonomik olarak da daha da çıkmamış hatta ekonomik olarak durum da pekiyi değil, yani siz bizi niye tutuyorsunuz kardeşim hani bırakın biz Avrupa Birliği denilen bu cennete girelim, ne kadar istifade edilebilecekse biz edelim, sonra bakarız hani siz bizi korursunuz, korumazsanız o ayrı bir konu buna ayrıca bakarız dedim hava. Ama bütün psikolojik hareketin oturduğu mihenk taşı Avrupa Birliği ve zenginlikti. Şimdi bu uçaktaki konuşmaya tekrar dönersek ben orada o arkadaşına anlatırken Yunanistan'ın aslında Avrupa Birliği'ne girmekle ne kadar hata ettiğini, çünkü Yunanistan'ın gelişmeye ihtiyaç duyan bir ülke olduğunu, Yunanistan'ın fabrikalarının hızla kapandığını, girdi maliyetlerinin yükselmesinden dolayı ihracat ürünlerinin tükendiğini, tersanelerinin bittiğini vesaire anlatıyorum. İşte dedim 2003-2004'de de Kıbrıslılara anlatılmıştı bu siz zengin olacaksınız falan diye. O arada birisi döndü Kuzey Kıbrıslı birisi, ama dedi bir çözüm olsaydı dedi bak dedi Rumlar Güneyde gaz buldular ben dedi onun parasına ortak olacaktım şimdi dedi. Şimdi buyurun yani bir anda böyle durdum. Şimdi dedim ki, yani beylik laflar etmekten başka uçak yolculuğunda ne dersiniz? Dedim ki, bakın beyefendi bir defa o bölgede benim bildiğim kadarıyla büyük bir gaz rezervi yok. Bu da dedim ayrıca bir psikolojik savaş yöntemi olsa gerek, çünkü yani az önce İsmail Hakkı Hoca'nın anlattıklarının çok böyle prototip. Benim bildi-

ğim kadarıyla orada böyle bir şey yok demeye getirdim, fakat inandıramadım. Şimdi her gidiş gelişimde de işte koridorlarda, arkadaşlarla, hocalarla, şununla bununla konuşurken şu: Şimdi her kimse demin Necdet Pamir arkadaşla da konuştuk dedim ki, Necdet valla bak Kıbrıs'ta birisi önce bu gaz var dedi, yanına 5 milyar dolar dedi. Sonra bir başkası uyardı galiba ya 5 milyar dolar çok basit bir rakam kardeşim bunun maliyetine yetmez falan ondan sonra birisi yanına bir sıfır koydu 50 milyar dolar. En son dedim ben 500 milyar doları duydum bu da büyük bir rakam değil hani 500 milyar dolar da büyük bir rakam değil, ama ben dedim bunu duydum, yakında 5 trilyon dolar diyecekler bu rezerv için ben dedim sana soracağım, o da dedi ki topu topu 125 milyar metreküpmüş, işte yırtılsa 25 milyar dolar eder dedi hepsi hikayenin hepsi bu dedi. Ama herhangi bir şekilde ekonomik değil, şimdi Sayın Hocamızın şeyiyle de sunumuyla da anladık ki böyle bir şey yok aslında. Peki, niye bu konu bu kadar konuşuluyor? Şunun için konuşuluyor: Daha önce şapkadan çıkarılan tavşan Avrupa Birliği'ydi sizi Avrupa Birliği'ne alacağız, zengin olacaksınız, para içinde yüzeceksiniz dolayısıyla, Türkiye'yle birlikte hareket etmenizi gerek yok. Siz oradan ayrılın gelin bu plana evet deyin o zaman zaten dünyada insan eliyle yaratılmış en büyük cennet olan Avrupa Birliği'ne giriyorsunuz daha ne istersiniz?

Şimdi aradan yıllar geçti Avrupa Birliği'nin içinin boş olduğunu gördük. Niye boş olduğunu gördük? Yunanistan feci bir krizin içinde ve çıkamıyor ve çıkamayacak. Niye çıkamıyor ve çıkamayacak? Ayrıca Yunanistan tek başına değil bu krizde Avrupa Birliği'nin içinde. Dünya tarihinde ilk defa, iktisat tarihinde ilk defa bir kriz türüyle karşı karşıyayız borç krizi, yani daha önce yaşanmış bir kriz türü de değil mesela ülkelerde bizim gibi ülkelerde arada bir finans krizleri olur, paranız fazlaca değerlenmiş olur, ondan sonra bir finans kriziyle karşılaşsınız bir anda paranız hızla devalüe olur ya da bir gecede olur 2001'de olduğu gibi bundan dolayı o sıradaki işletmeler çok büyük zarar görürler, ama üretim gücünüz varsa, hizmet sektörünüz canlıysa başta turizm olmak üzere Türkiye gibi. Bu devalüasyondan kısa vadede, hatta orta vade de kesinlik-

le, hatta kısa vadede bile avantajlı çıkarsınız, çünkü ürünlerini uluslararası piyasalarda rekabet gücü kazanır daha ucuza satarsınız, daha çok müşteri bulursunuz vesaire, ama o sıradaki işletmelerin sahipleri batar borçlu olanlar. Şimdi ama şimdi böyle bir kriz değil karşılaştığımız, kriz bir borç krizi, yani Yunanistan şu anda en iyi hesaplamalara göre toplam milli gelirin yüzde 170-180 civarında borçlu durumda. Şimdi euro bazında euro olarak borç alacak, bu borç en az yüzde 1-2 faizle verilecek Yunanistan'a bu da en iyimser rakamlarla çoğu zaman 3-4-5'le veriliyor, çünkü Almanya yüzde 1'le borçlanıyor piyasalara, bunu Yunanistan'a 2'yle, 3'le satıyor ve Merkel'de kendi kamuoyuna dönüp diyor ki, bana niye Yunanistan'a para veriyor diye kızılıyorsunuz işte şu kadar 100 milyon dolar kar ettim bak bir defa da diyor. Para tabii bilançolarda görünüyor, reelde gerçekte böyle bir para var mı, yok mu ayrı bir şey. Şimdi Yunanistan yüzde 2'yle, 3'le borçlanacak minimum ve bu borcunu önce döndürecek faizinin, bu arada da ekonomi öyle bir zıplama yapacak ki hızlı bir kalkınma sürecine girecek ekonomi ve diyelim 4'le 5'le hızlı kalkınacak, büyüyecek, milli gelir yükselecek, borcun milli gelire oranı düşecek. Böyle bir şey yaşanmıyor, niye? Çünkü Yunanistan Avrupa Birliği'ne girdiği tarihten bu yana bütün üretim kabiliyetini kaybetmiş durumda ihraç ürünü yok, kendi ürettiği bir mal yok Yunanistan'da. Şimdi bunları bir tarafa not etmek durumundayız niye? Çünkü Kıbrıs'la ilgili müzakerelerin şu anda neden gizliden gizliye yürütüldüğünün bir başka tarafını bu oluşturuyor. Çünkü halka şunu diyemiyorsunuz: Sizi hani AB'ye gireceğiz zengin olacağız diyor. Peki, nasıl olacak şimdi vatandaş, Kıbrıs Türk halkı bir de tahsilli, cin gibi insanlar yani. İnsanlara deseniz ki Avrupa Birliği'ne gireceksiniz zengin olacaksınız o da der ki, ya önce şu Yunanistan pisliğini bir temizlesinler bunların 2004'de zengin olacağız diyorlardı, şimdi söylemiyorlar, işte şimdi gizliden gizliye yürütülmesinin sebebi de bu ortada. Yani şapkadan çıkarılacak tam bir tavşan yok, çünkü 2003'deki, 2004'deki tavşan Türkiye'de de tutmuştu. Biz Avrupa Birliği'ne girecektik onun için her türlü tavizi vermeye değerdi. Hatta unutmayalım bir eski Dışişleri Bakanı-

mız büyük bir pişkinlikle televizyon televizyon gezdi ve dedi ki Kıbrıs'ın stratejik önemi kalmamıştır, hatta bir emekli komiralde dahil olmak üzere ikisi beraber Kıbrıs'ın bir stratejik önemi kalmamıştır, yoktur dediler, bunların hepsi hikaye dediler. Şimdi yani sabahta konuştuk eğer Kıbrıs'ın stratejik önemi yoksa İngiltere bilmem yaklaşık 5 bin kilometre öteden Ada'da hükümran üst bulundurmak için niye yırtmıyor ve Güney Kıbrıs Rum Kesimi Avrupa Birliği'ne girerken neden bu kendine ait olan hükümran üstlerin o birleşmeyle Avrupa Birliği toprağı olmayacağını ayrıca teyit ettirme ihtiyacı duyuyor, tamamen yani kendi ihtiyaçları için kullanacağından dolayı demek ki, ada çok kıymetli.

Şimdi peki ada niye kıymetli? Şimdi bu sorun niye çözülüyor diye şöyle kabaca bir bakalım. Sabah ifade edildi rahmetli Denktaş'ın en büyük özelliklerinden birisi mücadele ruhuydu. Biz yıllarca rahmetli Büyükelçi Gündüz Aktan'la birlikte bir televizyon programı yapıyorduk, o televizyon programı da tam bu Annan Planı günlerine denk gelmişti o yıllara. Bu Annan Planını inceleye inceleye bir hal olmuşuk o zaman. Planın bilmem ne versiyonu çıkar, biz onunla ilgili incelemelerimizi daha tamamlamadan ve televizyonda söyleyeceklerimizin hepsini bitirmeden bu sefer yeni bir plan uçuşurdu havada. Ondan sonra o planda acaba şu mu, bu mu falan diye sonuçta şunu söyleyeyim: Annan Planının biz mahzurlarını liste liste birçok kişi, birçok kuruluş yapmıştı o zaman. Belirledik mesela biz Annan Planıyla ilgili olarak dedik ki, eğer bu plan uygulamaya girerse Kuzey'e 100 ila 120 bin civarında Rum'un kademeli olarak geçip yerleşmesine izin verecek. Ama Annan Planının reddedilmesinden 1 ay sonra Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri yazdığı raporda ben bu planı Rumların niye reddettiğini anlayamıyorum, onlar lehinde şunlar şunlar vardı diye bölümünde, andığında bizim tespitlerimizin çok daha ötesinde şeylerin planın içinde gizli olduğunu gördüm. Şimdi Annan Planı çok tehlikeli bir plandı oradan şunu diyeceğim: Sayın Denktaş'la ilgili olarak dedik ki, ya bu mücadele azmi nereden geliyor? Belki dedi ki yani Denktaş'ın Türk eğitim sisteminin içinden geçmemiş olması. Türk eğitim sisteminin içinde şöyle bir sıkıntı çıkıyor ortaya:

Batılılarla mücadelede örnek olarak Batılılaşmak hedefimiz Batılılaşmak ve örneğimizde Batılı ülkeler olduğu için bir şekilde biz Batılıların önümüze getirdiği ve tatlı tatlı laflarla, ama içinde bir sürü psikolojik harp unsuru dolu olan laflarla böyle kıran kırana bir mücadele etmeyi sanki Batılılaşma ülkümüze aykırı bir davranışmış gibi algılıyoruz. Allah'tan Denктаş böyle bir eziklik psikolojisinin içinden çıkmadığı, doğrudan İngiltere'de okuduğu için normal hayatı mücadele olarak algılıyordu, hayatı normal mücadele olarak algılıyor, hayatın her alanı mücadele çünkü ve bunu müthiş göstermişti yani hepimize, hakikaten 20. Yüzyılın tartışmamız en büyük Türk liderlerinden biri olarak da tarihe geçti. (Alkışlar)

Şimdi o zaman Annan Planı ile ilgili olarak tartışmalarda, görüşmelerde teknik ayrıntıların incelenmesinde biz şunu gördük: Şimdi çözüm olarak aslında 1974'den sonraki yıllarda Türk tarafının geliştirdiği gayet mantıklı hem çözümden yana olan, hem de herhangi bir çözümde Türk tarafının hak ve menfaatlerini koruyacak bir çerçeve geliştirmiştim. Bu çerçeve neydi? Şuydu: Biz diyorduk ki, bir siyasi eşitlik olacak kardeşim, yani ben sayıca senden azım diye herhangi bir şekilde azınlık olarak nitelendirilemem, aynen iki egemen tarafın müzakeresi olacak ve sonuçta varılan uzlaşmada da kurulacak devlet iki egemen tarafın siyasi eşitliği üzerine inşa edilecek.

İki, biz diyorduk ki, bu Kıbrıs'ta varılacak çözümde iki bölgelilik olacak, yani Türkler ayrı bölgede olacaklar, Rumlar ayrı bölgede olacaklar. Niye? Çünkü eğer Türklerin bölgesine Rumların kitlesel olarak yerleşmesine izin verilirse 74'den önceki döneme geçilir, önü alınamayacak öngörülemez sorunlar ortaya çıkar, bir belediye başkanlığı Türk tarafında seçemezsiniz, çünkü yani diyelim ki, 20 bin nüfuslu bir yere 20 bin, 25 bin Rum yerleşti, yani nasıl belediye başkanını seçeceksiniz o zaman Türk belediye başkanını? O zaman ki söyledikleri, yani Türk tarafının söylediği gayet mantıklı şeylerdi. Ve deniliyordu ki, aynı zamanda iki bölgelilik bir de iki kesimlilik toplum karışmayacak, yan yana yaşayacak. Niye? Bütün yaşanan sorunların özünde de bu yatıyor zaten, çünkü Kıbrıs sorunu dedi-

ğımızde nedir? Bir koloni devletin çekilmesinden sonra ortaya çıkan tipik sorunlardan bir tanesi, yani Kıbrıs çok nevi şahsına münhasır bir sorun değil. Belki bazı yönleriyle nevi şahsına münhasır tarafları var, ama dünyada buna benzer hiçbir sorun yok, hiçbir şeyle mukayese edilemez diye de bir şey değil. Çok mukayese de yanlıştır, hiç mukayese etmekte doğru değildir. Şimdi bu açıdan baktığımızda şu: Sorun aslında 74 itibariyle bir çözüme kavuşmuş durumdaydı. Karışık bir toplum, iç içe yaşayan, birbirine yakın köylerde yaşayan, yani iki bölgelilik oluşmamıştı. 1974 harekatı iki bölge oluşturuldu dolayısıyla, bundan sonra da Türk tarafı bu üçlü bir fikirle bir federasyondan yana olduğunu sürekli olarak açıkladı. Bu hesaba göre ne olacaktı? Gevşek bir federasyon olacaktı ve Türkiye'nin etkin ve fiili garantileri 1960 anlaşmasında olduğu gibi aynen sürdürülecekti. Şimdi Annan Planına kadar sürdürüleni müzakerelerde Türk tarafı çok, ama çok başarılı gitti. Yani paketini 1986'da mesela müzakeresinde taktik olarak da, stratejik olarak da Türk tarafı üstünlük sağladı. Hatta öyle üstünlük sağladı ki psikolojik olarak Rum tarafının Dışişleri Bakanı istifa edip kendi devlet başkanına mektup yazarak siz federasyondan yana değilsiniz, federasyonu istiyormuş gibi görünüyorsunuz, ama taleplerimizle ortaya koyduğumuz tezlerle bunu istemediğimizi ortaya koyuyoruz demek durumunda kalmıştı 1986 yılı itibariyle. Şimdi Rum tarafı ne istiyordu? O zaman federasyon büyüklü bir sözcüktü, güzel bir sözcüktü, kimse buna karşı çıkamıyordu. O da diyordu ki ben de bir federasyondan yanayım. Ama müzakerelerin içerisine girdiğinizde Rum tarafının istediği federasyon ise tamamen merkezden yönetilen, yani teknik tabirle üniter devlete benzeyen.

İki, iki bölgeli ve iki kesimliliği mümkün mertebeye sulandırılan bir anlaşma istiyordu, bir federasyon istiyordu o da buna federasyon diyordu. Hakikaten federasyon sözcüğünün ve uygulamalarının pek çok türü vardı. Baktığınız bölgeye, baktığınız yere göre değişir ve içeriğiyle bölgeden bölgeye, ülkeden ülkeye farklılıklar arz edebilir Rumlarda böyle bir federasyondan yanaydı. Fakat, Avrupa neticede bu görüşmeler zaten kilitlenmiş durumdaydı ve Ada'daki iki kesimli, iki devletli yapı

kemikleşiyordu, halen de kemikleşme yolunda ilerliyor, ama bir farklılık var. O da Avrupa Birliği'nin bu işin içine girmesiy-le birlikte oluşan farklılık. Aslında buradaki bu farklılığın oluş-masının sebebi de büyük ölçüde Türkiye'den kaynaklanmıştır. Türkiye'nin kendisindeki Avrupa Birliği aşkı Kıbrıs mesele-sinde Türk tezlerinin giderek sulanmasına sebep olmuştur. Ve bu sulanma özellikle de bu son Hükümet döneminde zirveye çıkmış ve Annan Planı gibi bir planı Türk tarafınca kabul edil-mesine neden olmuştur. Mesela biz şimdi Rum tarafının men-faatini Annan Planında şunlar şunlar vardı diye Genel Sekreter bunu söylüyordu, alt alta getiriyordu diyoruz, ama mesela Ge-nel Sekreterin Türk tarafı için söylediği çok kötü laflardan biri var diyor ki, bu Annan Planını kabul etmek suretiyle aslında Türk tarafı egemenlik iddiasında olmadığını ortaya koymuştur diyor bu çok ağır bir durum, şimdi bu duruma kendinizi nasıl getirdiniz? Şimdi buradan devam edersek o sırada büyük bir kart olan ve Türkiye'de de her derde çare diye ortaya atılan Avrupa Birliği konusu tam bir psikolojik harp malzemesiydi. Şimdi ise gizli gizli yürütülüyor müzakereler, çünkü halkın böyle çok büyük dikkatini celp edecek, çekecek ve bir anda ha ya madem öyleyse alalım, yapalım demesini sağlayacak büyük bir şey yok ortada. Yani size para vereceğiz, Avrupa Birliği'ne sokacağız, zengin olacaksınız, para havuzunda yüzeceksiniz bu yok. O halde ne? Şimdi gaz da giderek şüpheli bir hale geldi 5 milyar dolar dediler, sonra 50 oldu, oradan 500 milyar dolar dediler, sonra ilgili şirketin açıklaması oldu, yani çok öyle bü-yük bir gaz yok yani kusura bakmayın biz de bulamadık, hele ikinci sondajda hiçbir şey çıkmadı demek durumunda. Şimdi o zaman şu soruyu kendi kendimize sormamız lazım: Şu anda biz niye müzakere ediyoruz ve neyi müzakere ediyoruz? Yani aslında birinci soru biz niye müzakere ediyoruz. Bu soruyu sorduktan sonra niye bu soruyu sormama sebep olan şeyi he-men izah edeyim o da şu: Türkiye'yle Yunanistan arasında ve Ada'da Kıbrıslı Rumlarla Türkler arasında yürütülen bu mü-cadele aslında iki tarafın da milli dava dediği bir davadır. Yani biz Kıbrıs meselesine nasıl ki bir milli dava olarak bakıyor ve bunun içinde hiçbir fedakarlığı yapmaktan geri durmuyorsak

Kıbrıs Rumları ve Yunanistan içinde bu bir milli davadır ve bu milli dava için ellerinden ne geliyorsa yapmaları gerekiyor onlarda yapıyorlar zaten. Şimdi peki, yıllar içinde baktığımızda mesela size bir örnek vereyim, 1964 yılında biliyorsunuz Kıbrıs'taki olaylar, yani Rumların saldırıları artıp Türk tarafı da savunmasız kalınca o zamanki rahmetli Başbakan İnönü işte o zaman Kıbrıs'a çıkarmada yapmak zorunda kalırız dercesine bir açıklama yapmış ve hemen Johnson Mektubu o lanet mektup gelmişti. O mektupta Amerika diyordu ki, bir benden aldığın silahları kullanamazsın, iki orada altıncı filonun da olduğunu unutma, üç eğer siz Kıbrıs'a müdahale ettiğiniz için Sovyetler Birliği size saldırı da bulunursa biz de o zaman kendimizi sizi savunma mecburiyetinde hissetmeyebiliriz, çünkü NATO'nun ilgili şartları oluşmamış olabilir, çünkü sizin bir girişiminizle bu savaş başlamış olabilir diye Türkiye'yi tehdit ediyordu. Sonra buna rahmetli İnönü'nün güzel bir cevabı oldu, yani Amerika daha yeni bir devlettir, dünya işlerinden anlamıyor. Yeni bir dünya kurulur, Türkiye o dünyanın yine içinde yer alır, Amerika yer alır mı, almaz mı bilmiyoruz tarzında. Bunun üzerine rahmetli İnönü'yü Amerika'ya çağırıp işte uzun süre bir gönlünü almışlardı vesaire. Ama esas vurgulayacağım şey şu: İki ay sonra Erenköy'de çatışmalar Ağustos ayında başladığında Türk Hava Kuvvetleri müdahale etti. Türk Hava Kuvvetlerinin müdahalesiyle çatışmalar bir anda Türk tarafının lehine döndü. Şimdi o çatışmalardan sonra Makarios'un yaptığı tarihi bir konuşma var. Orada diyor ki, bir değerlendirme var, biz diyor arkadaşlar belki de yanlış bir strateji içindeyiz diyor, bu mücadelede yanlış bir yer bir yöntem izliyoruz kesinlikle o da şu diyor: Biz varsayım olarak şunu benimsedik dedik ki, Türkiye'nin Ada'ya müdahale edecek kabiliyeti yok bu doğru 60'lı yıllar itibarıyla Türkiye'nin çıkarma filosu yoktu, bilmem neydi, silahlı kuvvetleri tamamen sınırları korumak üzere eğitilmişti, ona göre donatılmıştı vesaire doğru.

İki, diyor ki, Türkiye'yi bu Ada'ya çıkartmazlar bunu düşünüyorduk. Johnson Mektubu Ankara'ya gittiğinde de çok mutlu olmuştum, ama bakın iki ay geçti Erenköy'de karşı saldırıya geçtik birinci gün Türk Hava Kuvvetleri müdahale et-

medi, ikinci gün geldiler, hakikaten ikinci günden itibaren de bütün çatışma tersine döndü, çok sayıda ölü ve yaralı veren Rum kuvvetleri geri çekilmek zorunda kaldı. Orada kullandığı bir laf var diyor ki, 33 milyonluk bir ülkeyi karşımıza aldık diyor. Şimdi bugün bazen övünmek için, bazen yerinmek için 80 milyonluk ülkeyiz diyoruz. Yunanistan 11 milyon, ekonomisi yerle bir olmuş durumda size anlatamam ne kadar feci şeyler olduğunu yani belki bilmeyenleriniz vardır benim hanım Yunan, Ortodoks Atinalı, yani içinden bildiğim bir toplum hakkında konuşuyorum, sürekli de gidip geldiğim, gördüğüm, kendi akrabalarımın durumundan görüyorum zaten vaziyetin ne kadar feci olduğunu. Kıbrıs Rum Kesimi bu arada hiç de imrenilecek bir ekonomik ve finansal durum içinde değil, onların durumu pek parlak değil ve görülebilir bir gelecekte de ikisi yani Kıbrıs Rum Kesiminin kendisini böyle çok parlak bir noktaya taşıyabilmesi zayıf zaten Rum Kesiminin parlak ekonomik göstergelerinin de büyük ölçüde borçlanmayla edildiği ben 10 sene, 15 sene anlatmaya çalıştım, ama dinletememiştım o zamanki psikolojik hareketçi televizyonculara ortaya çıkmış durumda.

Bir başka şey daha çıkmış durumda ortaya o da şu: Rumlarla, Yunanistan arasındaki dayanışma kültüründe de en azından halk bazında çok büyük bir kırılma var, çünkü Rumlar kendi finansal kırılma durumlarını yaptıkları açıklamalarla Yunanistan'a yüklediler. Efendim, biz işte Yunanistan Merkez Bankasının kağıtlarını almıştık, o kağıtlarda fos çıktı ödenemeyince böyle olduk yok bizim durumumuz iyiydi diye bu doğru değil, çamur atıyorlar. Onlarda karşılığında lanet olsun bu kadar sene size yaptığımız iyiliklere durumundalar. Ha diyeceksiniz ki, canım hacette yine birlikte hareket ederler falan doğru. Yalnız unutmayalım bazı mücadele türleri uzun solukludur ve irade savaşlarıdır, bunlar irade mücadeleleridir bugünden yarına çözülmez, bugünden yarına çözülmesini beklemekte yanlıştır. Ha şimdi bu irade savaşında Türk tarafı olağanüstü derecede üstünlük kazanmış durumda. Ya bugün 2016 yılı rakamlarıyla bakın, ekonomik yapısıyla bakın, genel askeri güç olarak bakın genel milli güç olarak Türkiye'yle Kıbrıs Türkleri

bir tarafta, Rumlarla, Yunanistan bir tarafta bunları yan yana getirdiğinizde yani ne bileyim öyle birisi büyük bir Diyarbakır karpuzu büyüklüğündeyse, öbürü de olsa olsa bir armut büyüklüğünde yani. Şimdi yani büyüklü olarak ve güç olarak üstelik Türkiye'nin gücü içi fos değil. Yani bütün sorunlarına rağmen ciddi ve güçlü bir ülkeden bahsediyoruz. Şimdi o zaman şu soruyu tekrar sormamız lazım: Kuzey Kıbrıs'ta ne oluyor da bir grup insan ısrarla ben çözümden yanayım ve bu çözüm böyle olmalı ve az önce Sayın Ergun Olgun'un çok güzel izah ettiği gibi gerek yetki paylaşımında, gerek mülkiyet konusunda gerekse garantilerle ilgili konularda temel tavizleri verebilecek kadar ileri gidecek bir müzakere sürecini yürütmeye çalışıyor olmaları. Şimdi bu soruyu soralım cevabına ilişkin olarak ben spekülasyon yapmak istemiyorum, ama bu soru önemli bir soru niye, yani ne elde edilecek bunun karşılığında? Yani daha önce Avrupa Birliği'ne girilecekti zengin olunacaktı, şimdi gaz vardı onun parası olacaktı bunun olmadığı da ortada o halde bu mesele ne? Bunun üzerine hakikaten Türkiye'de çalışmamız lazım, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde çalışmak lazım. Abdulkadir Hoca bizim Politik Psikoloji Derneği Başkanımız ayrıldı maalesef, ama o da bana söyledi yani dedi ki, bu işin hakikaten ciddi bir politik, psikolojik tarafı var yani bunun üzerine bir yoğunlaşmak lazım. Niye Kıbrıs Türk halkı arasında hala bu eğilim ve bu inatlaşma var, yani ben çözüm istiyorum niye neyin karşılığında, yani ne elde edilecek? Bu önemli bir şey.

Son şunları vurgulayarak bitirmek istiyorum o da şu: Avrupa Birliği çerçevesi içinde Türk tarafının 1974'den özellikle de KKTC'nin ilanından sonra 1983'den sonra gerilediği siyasi eşitlik, iki kesimlilik ve iki bölgelilik esasına dayanan ve Türkiye'nin etkin ve fiili garantilerinin aynen devamını isteyen çözüm önerilerinin hiçbirisinin Avrupa Birliği çerçevesi içindeki bir çözümde gerçekleşmesi mümkün değildir. Bunu da zaten en güzel Klerides söylemiştir. Klerides muhalefetleyen çünkü bir ara siyaseti bırakmıştı o yazdığı hatıralarında ve verdiği beyanatlarda Türklerle yapılan müzakerelerin hiçbir sonuç vermeyeceğini, çünkü müzakerelerin kilitlendiğini,

Türk tarafının elinde gayet belirgin bir müzakere pozisyonu olduğunu, bu pozisyondan herhangi bir şekilde zaten taviz vermeyeceğini, bu müzakere pozisyonu Birleşmiş Milletler belgelerinde kayda geçirttiğini. Rum tarafının bir üniter devlet ve Türkiye'nin etkin ve fiili garantilerini sulandıracak ya da ortadan kaldıracak bir şekilde bir çözüm elde etmesinin mümkün olmadığını söyledikten sonra bir şey söylüyordu diyor ki, bunun Türk tarafının tezlerini aşmanın bir tek yolu var o da Avrupa Birliği çözümü, ama o da şu anda mümkün görünmüyor diyordu buna odaklanmalıyız diyordu. Şimdi gerçekten de Avrupa Birliği çerçevesinde bir Kıbrıs çözümü düşündüğünüzde mesela Türkiye'nin etkin ve fiili garantisi olmaz. Ben size bir başka şey hatırlatayım, 2004 yılında bilmem kaçınıcı Annan Planının son versiyonu görüşülüp referanduma götürülmek üzere genel sekretere kaç bin sayfalık bir metin konulacağı yetkisi verildikten sonra bu da dünya siyasi tarihinde bir ilk, yani bir ülkede genel sekreter referandum oluşturuyor ve burada bir anlaşma ortaya çıkıyor anlaşma ekleriyle birlikte o zaman ki 7 bin kusur sayfaya ulaşıyor, içinde tam olarak ne olduğunu kimse bilmiyor, ama tamamen bir psikolojik hareketle hadi Avrupa Birliği'ne gireceğiz zengin olacağız diye bu tarafta, öbür tarafta da başka sloganlarla referanduma götürülüyor. Şimdi öbür tarafta Rum tarafında enteresan bir şey oldu, Rum tarafı bu plana hayır demeye karar verdiğinde bir başka girişim yaptı o da şuydu hemen daha doğrusu yapılan bir girişime Rum tarafı karşılık verdi o da şuydu: İngilizlerin hazırladığı Amerikalılarla birlikte kotardıkları bir güvenlik konseyi kararı çıkarılması üzerineydi güvenlik konseyi kararı diyelim buna. Şimdi bu karar eğer çıksaydı Rusya veto etmeseydi, Rusya'nın vetosunu da Rumlar istediler, çünkü Rumlar plana hayır diyeceklerine karar vermişlerdi kabaca. Eğer öyle olsaydı ne olacaktı biliyor musun? Bakın şimdi siz etkin ve fiili garantilerden bahsediyorsunuz güvenlik konseyi de orada bir karar alıyordu diyordu ki, Türk askerinin çekilmesi Ada'ya gönderilecek bayağı önemli sayıda barış uygulama kuvvetinin barış gücü değil, barış uygulama kuvvetinin gözetiminde olacaktı ve Türk askerinin kademeli olarak Ada'dan çekilmesi de yine o barış

uygulama kuvvetinin gözetiminde sürdürülecekti ve ondan sonra bu süreç tamamlandıktan, yani Türk askeri Ada'dan çekildikten sonra geriye kalan 650 kişilik birlik Türkiye'den gönderilen gıda, mühimmat buna benzer şeylerini almak için kışlasından çıkabilmek için barış gücüne önceden haber vermek durumundaydı. Bayrağını nasıl şekilde taşıyacağına kadar her şey oraya yazılmıştı. Yani aslında eğer o anlaşma kabul edilseydi referandumda ve bu da şey olsaydı bu dediğim güvenlik konseyi kararı da kabul edilseydi ve unutmayın Birleşmiş Milletler şartının 7. bölümü çerçevesinde çıkıyordu bu. 7. bölümü de yani kuvvet kullanmaya cevaz veren bölümdür, yani buna aykırı davrandığınızda siz Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi güç size karşı kuvvet kullanımına izin verir. Bu ne demek? Siz şimdi bir anlaşma yaptınız, efendim bir de bu anlaşmalar da o metinlerde gördük ki şöyle: Konstraktif denilen ilginç bir yöntemle yazılıyor. Bizim bildiğimiz eski tür böyle anam babam usulü güzel bir İngilizceyle yazılmıyor. Şimdi içinde güvenlik geçiyor, garanti geçiyor, Avrupa Birliği veya diyelim ki delegasyonlarla ilgili bölümde Avrupa Birliği hukuku, bilmem nesi geçiyor fakat metni okuduğunuzda ben buradan sanki şu şekilde yorumlarsam benim dediklerimin yazılı olduğu sonucunu çıkarabilirim, öbürü de çok rahatlıkla, yo öyle yazılmadı o, o anlama gelmiyor sonucu çıkarabilir. Şimdi bir defa zaten eğer bir anlaşma yapılacaksa bu güven ilişkisi üzerine kurulur. O zaman konstraktif, pozitif ne denir? Belirsizlik, yapıcı belirsizlik. Yapıcı belirsizlik üslubuyla bu anlaşmayı niye kaleme alıyorsunuz ki zaten? Demek ki bunun içinde saklanan bir şeyler var yani. Şimdi buradan hareketle bir zaten bu yapıcı belirsizlik yöntemiyle yazacaksınız, iki ondan sonra siz diyeceksiniz ki efendim Ada'da bak bilmem ne oluyor benim şunun için şunu yapma hakkım var. O'da diyecek ki, o hakkınız var yok o ayrı bir şey. Birleşmiş Milletler güvenlik konseyinin işte 24 Nisan'dı galiba o referandumun yapıldığı. Diyelim Nisan'da reddedilen referandumdan 3-4 gün önce reddedilen diyelim 22 Nisan'da, 21 Nisan'da çıkarılan kararında diyecek üstelik Birleşmiş Milletler şartının 7. kısmı çerçevesinde çıkartılmış, güç kullanımına izin veren bölümünde sizin böyle bir şey ya-

pamayacağınız yazıyor. Yani şunu kabul edelim: Herhangi bir çözümde bundan sonra çünkü Rumlar Avrupa Birliği üyesi oldular ya herhangi bir çözümde etkili ve fiili Türkiye'nin garantilerinin devamı mümkün değildir.

İki, herhangi bir çözümde iki kesimlilik ve iki bölgeliliğin korunması mümkün değildir, üstelik son 10, 12 yıllık zaman zarfında bu mülkiyet sorunu o kadar çetrefil bir hale getirildi ki hem Kıbrıs'taki iktidarların yanlış politikaları, ama Ankara'daki Hükümetin Kıbrıs konusuna yıllarca şaşı bakmasından kaynaklanan sebeplerden dolayı o mülkiyet sorunu da apayrı bir boyut kazandı. Her ne kadar arada bir İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi 2010 örneğinde olduğu gibi hoşumuza gidecek bazı kararlar vermekte ise de şu anda Rumların iştahının büyük ölçüde arttığı bir alan halinde mülkiyet konusu. Kısacası şunu demek istiyorum: Herhangi bir çözümde de iki kesimliliğin ya da iki bölgeliliğin muhafaza edilmesi mümkün değildir. O halde sorumu tekrar soruyorum, biz niye ve neyi müzakere ediyoruz? Yani para yok, Avrupa Birliği'ne girsek de zengin olamıyoruz, başka bir çekici tarafta yok, petrol gaz da yok, yani o halde niye müzakere ediyoruz. Üstelik bu soruya son bir cümleyle bir ilave yapayım o da şu: Eğer böyle bir çözümden yanarsanız bu da Ankara'daki Hükümet için Kıbrıs'a bu kadar büyük ve tarihi bir yatırımı niye yaptınız? Su götürdünüz. Çok güzel ha yerinde bunu eleştirmiyorum çok güzel bir şey yaptınız. Yıllarca diğer hükümetlerin yapamadığı bir şeyi yaptınız harika bir iş yaptınız, çok güzel bir şey yaptınız. Peki, bütün bunlara rağmen az önce Sayın Ergun Olgun'un ayrıntılarını verdiği müzakereleri yapabilecek bir ekibi git sen bu müzakereleri yap Rumlarla bu şekilde diye niye yetkilendirdiniz? Yok yetkilendirmediyse bu müzakereler size rağmen mi yapılıyor? Yani şimdi bu gizli bir şekilde yürüdüğü için müzakereler karanlıkta kalan pek çok husus var, umarım yakında aydınlığa kavuşacaktır, ama sonuçta son söz şu: Yunanistan ve Kıbrıs Rumları Türkiye'ye karşı yürüttükleri irade savaşını kaybetmiş durumdadır. Kaybetmişlerdir, bunu ben kendi gözlerimle, kendi tecrübelerimle görüyorum, yaşıyorum. Ben Türk-Yunan soğuk savaşının rüzgarlarının en sert estiği dönemde hanımla evlendim, daha doğrusu hanım benlen ev-

lenme cesaretini gösterdi benim evlenmem değil hanım kahrman olan o. Şimdi hanımın propagandasından ziyade esas şunu söylemek istiyorum örnek olarak: Yani düşünün benim kayıvalide, kayınpeder kayınpederi kaybettik Allah rahmet eylesin dünya tatlısı insanlar bizim düğünümüze gelemediler. O yüzden de düğünümüzü gecikti, sebebi de şuydu: Komşulara ve akrabalara bir Türk'le evlendiğini nasıl izah edeceğiz? Hadi Türkiye'de çalışıyor falan diyoruz öyle anlatıyoruz, ama ne yapacağız? Bu mümkün değildi. Şimdi biz üç çocuk Yunanistan'a gidiyoruz iyi de halimizde cebimizde de paramız var tatil yapacak gidiyoruz oturuyoruz kafede turistik yerlerde filan. Bazen işimize geldiğinde Yunanca konuşuyoruz, işimize geldiğinde Türkçe bağırıyoruz başkaları duymasın diye. Garson geliyor ondan sonra Yunanca hemen ilk laf hangi dilde konuşuyorsunuz? Türkçe. Ne güzel bir şey ben duydukça çok seviyorum, Türk dizisi filan da seyrediyorum Ezel. Ezel'in sonunda ne oluyor biliyor musunuz? Biz seyretmiyoruz, bizim çocuklardan biri seyretmiş bir şey söylüyor falan ona. Şimdi şunu demek istiyorum: Yunanistan bize Türkiye'ye ya ne güzel bunlar bak işte kalkınıyorlar, devam ediyorlar, bir sürü sorunları olsa da bir şeyler yapıyorlar demek ki potansiyeli olan bir ülke filan dediği bir ortamda biz bütün haklarımızdan taviz verecek bir şekilde neyi müzakere ediyoruz? Son söz şu: Bizim artık bu müzakereleri bırakmamız lazım yine Sayın Olgun güzel bir şey söyledi, Serdar Bey'le de arada konuştuk, yani alana böyle bir müzakere sürecine destek verenlerin oranı azınlıkta bundan sonra belki şuna kafa yormak lazım: Kıbrıs'ta Türkiye tamam her ikisi de anavatan birinin birine üstünlüğü yok, ama bizim bundan sonra da bütünleşmenin, özellikle ekonomik bütünleşmenin bütün unsurlarıyla nasıl olacağına dair fikirler üretmemiz lazım. ve karşılıklı çıkar esasına uygun bir şekilde hem Kıbrıs'ın, hem Türkiye'nin kazanacağı şekilde ney nasıl yapılabilir buna kafa yormamız lazım.

Sabrınız için teşekkür ederim. (Alkışlar)

Av. Prof. Dr. Metin FEYZİOĞLU (Türkiye Barolar Birliği Başkanı) Hocamıza çok teşekkür ediyorum, hanımefendiyeye de hocamızla evlendiği için teşekkür ediyorum. Şimdi izin

verirseniz Kıbrıs davasına gerçekten gönül vermiş meslektaşlarımdan Ankara Barosu Avukatlarından avukat Tahsin Ulus Türkiye Kıbrıs ilişkilerinin hukuki çerçevesini kısaca sunacak. (Alkışlar)

Av. H. Tahsin ULUS (Ankara Barosu Üyesi - Doğu Akdeniz Yetki Alanları Uzmanı) Efendim ev sahibi olunca, ev sahibi kurumun bir üyesi olunca son söz bana düştü. Ben de sayın katılımcıları bütün misafirleri saygıyla selamlıyorum. Hasan Hocanın sorduğu sorunun cevabını ararken bu kadar sıkıntılı bir Yunanistan'ın bu kadar müreffeh ve gelişen bir Türkiye'nin en son 16 adasında işgal ettiğini ve bu soruların cevapları aranırken niye bunların böyle olduğu soruları sorulurken sonuçlarını da bu şekilde görmenin, stratejik düşünmenin başlangıcı olacağını düşünüyorum. Efendim, ben Türkiye'nin Kıbrıs'la ilişkilerinin hukuki çerçevesinden bir hukukçu olarak biraz bahsetmek istiyorum. Şüphesiz kast ettiğim Türkiye Cumhuriyetinin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetiyle ilişkileri değildir. Türkiye'nin Ada'yla tarihi perspektiften mülkiyet ilişkisinin, egemenlik ilişkisini tespitidir ve zamanımızda da halen devam etmekte olduğunun tespitidir, bence biraz değişik bir yönden bakıştır. İkincisi de, Doğu Akdeniz'de Türkiye'nin deniz yetki alanlarındaki kısıtlamalarla maruz kaldığı durumdur, Kıbrıs paralelinde bir de bunun hukuki çerçevesini tespit etmek istedim. Kıbrıs'ın nerede nasıl olduğunu biliyoruz, ama Kıbrıs biraz daha belki jeopolitik, biraz daha belki askeri bir tabirle Türkiye'nin Güney limanlarının çıkışında güvenli çıkış için, savunma derinliği için ve açık denizlere ulaşım için eşsiz bir öneme sahiptir. Bizim Kıbrıs'la olan tarihi ilişkimiz hepimizin bildiği gibi 1571 yılında Ada'nın Türkler tarafından fethiyle başlamıştır. Yine burada Magosa önemli Oğuz Kaleli Albayımız kahramanca direnişini anlattığı Magosa'yı biz 80 bin şehit karşılığı aldık. 8 bin kişiyle Venedikliler uzun müddet direndiler niye? Çünkü Magosa Kalesi Leonardo Da Vinci'nin çizimiydi. Ve 1481'de Ada'ya gelin üstat hiçbir silahlı kuvvet kılıçla bu kaleyi fetih edemeyecektir diye bir öngöründe de bulunmuştu. Bizim Ada maceramız 1571'de başladı, 1878'e kadar Ada'nın bizim mülkiyetimiz de olduğunca hiçbir şüphe yok. 1878'de

ne oldu? 1878 meşhur 93 harbi Osmanlı-Rus Savaşı Ruslar hem Kafkaslardan Kars'ı alarak indiler, hem de Balkanlarda Şıпка'da Bulgaristan'da büyük Türk kuvvetlerini bozarak Edirne'yi de işgal ederek İstanbul'a kadar geldiler. İstanbul'a gelebilirlerdi Ayastefanos'da Yeşilköy'de durdular. Durdular diyorum, çünkü kendileri de bu zafer sarhoşluğunun sonunu hesap edemedi Avrupa ayaklandı başta İngiltere. Bir Rusların bu kadar hızlı sıcak denizlere inmesini istemediler. İki, bütün Osmanlı İmparatorluğunu Ruslara yedirmek istemediler ve daha evvelden beri stratejik ideolojik hazırlığını yapan İngiltere ki hem Ortadoğu'daki hakimiyeti, hem kendi Hindistan'daki sömürgelerine ulaşmasındaki önemi, hem de Anadolu'nun deniz çıkışını kontrolü için bunu alması gerektiğini biliyordu; iki maddelik bir anlaşmayla uzatmayalım Ada'ya geçici olarak Ada'nın yönetimini devraldı.

Sultan Abdülhamit burası önemli, çünkü İngilizler neyi devraldı, neyi devralmadı, mülkiyet hala kim de bunu tespit etmek lazım uluslararası hukuk açısından. Sultan Abdülhamit kendi şahsi notunu koydu, kendi Ada üzerindeki mülkler üzerinde şahsi hukukum saklıdır diyerek. İngilizler bizi desteklemediler Berlin Konferansında ve çok kısa süre sonra Abdülhamit'in yine ısrarıyla ikinci bir ek anlaşma yapıldı 5 maddelik. Burada Ada'daki Türk ve Müslüman ahali üzerinde bunların şerri meseleleri ve sosyal meseleleriyle ilgili haklarını Osmanlı saklı tutuyordu. Ada'daki toprakları mülkiyeti üzerinde vakıflar ve devlet arazileri üzerinde saklı tutuyordu. İngiltere Ada'dan elde edilecek vergi gelirinden sadece kendi masraflarını alacak ve bakiyesini Osmanlı'ya vermek zorundaydı ki bunun içine bir hat konulmuştu 90 kusur bin sterlinden aşağı olmamak kaydıyla. Ve en önemlisi Ruslar son seferde işgal ettiği topraklardan çekilirlerse İngiltere hiçbir ithalata gerek kalmaksızın Ada'yı boşaltacaktı, yani bir mülkiyet devri yoktu. Bu 1914'e kadar böyle devam etti, 1914 1. Dünya Savaşında İngiltere Osmanlı İmparatoruyla karşıt cephelerde olmasını öne sürerek tek taraflı bir beyanla Ada'nın mülkiyetini Grönland taç ülkesi olarak kendi anavatanına ilhak ettiğini duyurdu, Kasım 1915'de Osmanlı İmparatorluğu da bu beyanı tanımadığını

söyledi bu uluslararası hukuk açısından bir mülkiyet devri değildir. Onun için ki 1918'de 1. Dünya Savaşı bittikten sonra 1920 Sevr Anlaşmasının 115 ve 117.maddeleri arası Kıbrıs'ın İngiltere'ye bırakılacağını öngörüyordu. Lakin Sevr Anlaşması bildiğiniz üzere ölü doğmuş bir anlaşmaydı, Osmanlı Meclis-i Mebusan tarafından onaylanmadığı için iç hukuka kazandırılmamıştı. İşte bu sebepten dolayıdır 1923'e kadar bu durum devam etti, Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşu Lozan evet, Lozan Anlaşmasında 16.madde de biz Kıbrıs'ı İngilizlere bıraktık. Ancak 16.maddenin ilk metni ilerde İngiltere Ada'dan çıksa dahi Türkiye Cumhuriyetinin bir hak iddia edemeyeceği yolunda bir cümle içeriyordu. İsmet Paşa ve Türk heyeti buna şiddetle karşı çıktılar. Uzun müzakerelerden sonra bu ilk cümle metinden çıkarıldı. İşte onun içindir ki 1959 Şubat'ı Londra ve Zürih Anlaşmaları imzalanırken Türkiye masaya kadim hak sahibi olarak oturabilmiştir. Nitekim 1931'de ilk isyanlar çıkıp Rumlar vali konağını yaktıkları zaman ve 1950'de Birleşmiş Milletlere sert detavinyasyon için kendi kaderlerini belirleme hakkı üzerinden enosisi realize etmek, anavatan Yunanistan'la birleşebilmek için başvurduğu zaman İngiltere Ada'dan çıkacağını ortaya koyduğu vakit rahmetli Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu 1955 yılında vermiş olduğu bir basın açıklamasında eğer İngiltere Ada'dan çıkıyorsa Lozan Anlaşmasının 16. maddesi gereği bu Lozan Anlaşmasının taviri anlamına gelir Türkiye'nin de bu kabil talepleri olacaktır ve bu Kıbrıs'la sınırlı kalmayacaktır. Ve eğer bu konu müzakere edilecekse revizyon sadece İngiltere ve Türkiye revizyonu konuşabilir, çünkü Lozan Anlaşmasının akıl tarafları onlardır demiştir. Bu şekilde 1959 Londra ve Zürih Anlaşmalarında Türkiye masaya oturmuştur ve kendisi garanti ve ittifak anlaşmalarıyla müttefiki olduğu ve garantörü olduğu Türk unsurunun kurucu unsuru olduğu tırnak içinde 1960 anlaşmalarının belirlediği bir Kıbrıs Cumhuriyeti için kendi mülkiyet hakkını ikinci kez beklemeye almıştır tabiri caizse. Ancak Ada'ya askerde çıkartmıştık Türk alayı Ada'ya çıkmıştır. Burada rahmetli herkes bahsetti ben de bahsetmeliyim rahmetli Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'ın bir anısı var. Rahmetli Süleyman Demirel'de kendi anılarında

bundan bahsediyor bence önemli. Rahmetli Denктаş'ı yetiştiren dedesi Şehirli Mehmet Efendi. Ada'da ilk kez 1878'de Türk bayrağının indiğini ve İngiliz bayrağının çekildiğini gören birisi ve bu onu derinden etkilemiş. Küçük Denктаş'ı hep telkin ederek büyütüyor ve diyor ki, Türkler bir gün yeniden gelecekler ve Türk bayrağı bir gün yeniden çekilecek ben belki görmeyeceğim, ama sen göreceksin diyor. Ve bu Denктаş Bey'in bütün hayat felsefesini, ideolojisini, bakış tarzını etkileyen bir olay. Ve 1960 senesinin 8. ayında Türk alayı ilk defa Kıbrıs'a çıkacağı zaman Denктаş Bey diyor ki, dedem ölmüştü ama onun zamanından kalan 8-9 kişi vardı bayrağın indiğini 1878'de gören. Onları topladım diyor, sandalyeler getirdim ve limanda oturttum alay komutanına da rica ettim sancağı lütfen onların önünde açar mısın? Askerlik yapanlar biliyorlar bütün beyler hanımlar için söyleyeyim. Sancak, Türk bayrağının aynısı ancak her birliğe verilmiyor özellik gösteren birliklere veriliyor Kıbrıs alayının alay sancağı var. Kırmızı atlas bir kumaştan ve altın sırmayla işlenmiş sancak nöbetçileri var, sancak belli zamanlarda açılır ve belli bir törenle gösterime girer ve tekrar kaldırıp saklanır. İşte sancak bu insanların önünde açıldığı vakit hepsi ağlayarak diz kapaklarının üzerine düştüler diyor Denктаş. Bu resim benim için çok önemli ve özel bir resim o zamanı gösteriyor. Resimde gördüğümüz kimselerin hepsi 1878'de İngiliz'in Ada'ya ilk geldiği vakit Türk bayrağının indiğini görenler ve Türk alayı girdiği vakitte tekrar çekildiğini gören kimseler. Anlatımın arasına girdi, ama sizle paylaşmak istedim resmi. (Alkışlar)

Efendim, 1960 anlaşmaları imzalanınca her şey bitmiyor... Hemen arkasından Makarios başta olmak üzere Türklerin haklarını yiyecek ve anlaşmanın yürümemesini sağlayacak her şey yapılıyor. Herkesin bildiği 1963 21 Aralık'ı; hemen arkasında Makarios'un beyanı var garanti ve ittifak anlaşmalarını tanımıyoruz. Yine Ada İngilizler tarafından yeşil hat olarak Lefkoşa'nın ikiye bölünmesinin ardından 4 Mart'ta meşhur Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 186 sayılı bildirgesi Ada'ya barış gücü gönderiliyor ve 24 Mart'ta barış gücü Ada'ya çıkıyor, daha 1 hafta sonra 4 Nisan'da Makarios'un yine beyan-

ları var. Temsilciler meclisi kararı var Rumların tanımıyoruz 1960 kurucu devletini. Bu hep devam ediyor 1964, 1967 Rumlar tanımıyorlar, bu yapıyı kabul etmiyorlar. Ve en son Temmuz hikayenin sonudur 1974... Biliyorsunuz albaylar cuntasında güdümüyle Kıbrıs'ta bir darbe yapıyor ve artık Kıbrıs Cumhuriyeti yok, Kıbrıs Elen Cumhuriyeti var. Türkiye 20 Temmuz'da Ada'ya müdahale ediyor, ama müdahale gerekçesi bence eksik. Sadece 1960 yapısını garanti eden 1959 Londra ve Zürih anlaşmalarının kendine verdiği garanti hakkıyla değil, Ada'nın kadim mülkiyet sahibi olarak Türkiye aslında Ada'ya müdahale ediyor. O anlaşma karşılığı vazgeçmişti hakkını beklemeye almıştı. Ama o anlaşma uygulanmayacaksa İngilizler Ada'dan çıkacaksa Türkiye'nin Ada üzerindeki kadim hakkı devam edecek. Ne zamana kadar? 15 Kasım 1983'e. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti kendi evlatları Ada'da kendi devletini kurduğu zaman Türkiye mülkiyet son kez dördüncü kez beklemeye alıyor bu devleti tanımakla. Bunu niye böyle anlattım mülkiyet hakkı olarak geldim, çünkü bu Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin de varlığının temeli olan bir hak, sadece Türkiye Cumhuriyetinin değil. Yani anavatanını, yavru vatanını bilmem senelerce Türk Hava Yolları TK koduyla uçtu biliyorsunuz ve son dönemlerde yok edilen Kıbrıs Türk Hava Yolları da YK koduyla uçtu. Uluslararası kodda TK Türk Kuşu demektir, YK da Yavru Kuş demektir. Bu alan büyüklüğü açısından, yoksa Kıbrıs Devletindeki Türkiye Cumhuriyetinin kendi evlatlarının şerefle yaşattıkları devletin anavatan yapısının küçüldüğü anlamına veya küçük görüldüğü anlamına gelmiyordu ve hala da öyledir ve gelmelidir de zaten. Ama şu çok önemlidir: Türkiye Cumhuriyeti 1983 Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti lehine Ada'daki mülkiyet hakkını son kez beklemeye almıştır. Eğer Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetindeki evlatları dahi Ada'yı vermeye kalkarsa Türkiye'nin oluru olmayan hiçbir sözleşme geçerli olmayacaktır uluslararası hukuka göre, çünkü asli mülkiyet sahibi Türkiye Cumhuriyeti. (Alkışlar)

Bu bence önemli bir tespitti kendi anladığım şekilde anlatmaya çalıştım. İkinci husus, bunun devamında olan bir husus ve çok daha önemli bir husus. Doğu Akdeniz yetki alanları bu

nedir? Münhasır ekonomik bölgemiz var kıta sahanlığını herkes biliyor, kıta sahanlığı daha çok denizlerin altındaki kıtaların jeolojik uzantıları üzerindeki o devletin hakkına ilişkin. Ve denizlerdeki yetki alanlarını düzenleyen ve 1958 tarihli bir Cenevre sözleşmesi var biliyorsunuz Türkiye buna taraf. Ama 1982 yılında Birleşmiş Milletler 3. Deniz Hukuku Sözleşmesinde bu kıta sahanıyla ilgili hususlar korundu çok daha geniş, yani kıta sahanlığı daha jeopolitik bir tanımdı, daha hukuksal ve daha siyasi bir tanım olarak münhasır ekonomik bölge geldi. Bu 200 mile kadar devletlere deniz altındaki kaynakları incelemek, araştırmak, bunlarla ilgili işletmek, deniz altından kablolalar geçirmek, petrol boru hatları geçirmek, üzerinde tesisler kurmak gibi birtakım hatları bahşediyordu. Bu işin biraz daha böyle kitabi kısmı, işin reel kısmı emperyalist güçlere dünyanın kara sahası yetmedi, denizdeki bütün enerji kaynaklarını sömürmeleri için bir hukuki çerçeve yaratıyor. Türkiye Cumhuriyeti bunu imzalamadı sebebi Ege Denizi yarı kapalı denizdi. Burada bir kıyıdaş devletin adaları, bir diğer kıyıdaş devletin burnunun dibine kadar sokulmuştu. Buradaki deniz sınırlandırmalarının düzenlenmesinden Türkiye kendi aleyhine bir sonuç doğar diye endişe etti. Ama geçen süreç içerisinde uluslararası mahkeme kararlarıyla ve anlaşmanın uygulanmasıyla bunun böyle olmadığı görüldü. Türkiye Karadeniz'de 200 millik alanda bunu ilan etti. Akdeniz'e girince, Akdeniz'de bugün karşı karşıya kaldığımız biri İsmail Hakkı Hoca'nın haritasında da ben de Sertaç Hami Başaran Hoca'dan aldım haritaları çok net görüldüğü gibi bir sıkıntı baş gösterdi. O da şu: Türkiye'nin burada uluslararası hukuktan kaynaklanan sınırları var yine haklı tezleri, ama haklı tez sahibi olmanız yetmiyor tabii, birde Türkiye'ye dayatılan sınırlar var. Burada o haritada gördüğümüz gibi İsmail Hakkı Hoca'nın haritasında Türkiye'nin olması gereken münhasır ekonomik bölgesi bu haritada gösterilen bölgedir Türkiye Cumhuriyeti için. Nedir? Çok basittir, Türkiye'nin Suriye sınırından İskenderun Körfezinin güneyinden başlar, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine yaptığımız anlaşma gereğince orta hat üzerinden tespit ettiğiniz deniz yetki alanları sınırlanmasıyla devam eder. Batı'da

deveboynu burnu dediğimiz Marmaris civarı, devam eder. Bu haritada en önemli düzenleme bizim Kaş'ın karşısında orada pirinç tanesi gibi görülen Meis Adasıyla, diğer Rodos, Kerpe Adaları Büyük Kerpe, Küçük Kerpe Karpatros ve alttaki Girit Adasına kadar olan kısmı birleştiren çizgide adaların kendi etraflarında enklava edildiklerini kendi kara sularında çevrildiklerini görürsünüz. Bu uluslararası hukuka uygun çözümdür, niye? Çünkü Asya Kıtasının güneyinde olan Türkiye ve Afrika Kıtasının kuzeyinde olan iki büyük uzun kıyı sahibi Mısır arasında deniz bölüşülmüştür. Adalar münhasır ekonomik bölge sahibi olamazlar. Ama bu da GKRY Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ve Yunanistan'ın bütün dünyada Avrupa Parlamentosunda, doktrinde kabul ettirmeye çalıştığı sınırlardır. Gördüğünüz gibi Meis Adası Rodos, Kerpe Adaları, Kaşot Adası ve Girit bir çizgiyle birbirine bağlanarak bir sanki kara parçasıymış gibi bunlara bir münhasır ortak münhasır ekonomik bölge yaratılmıştır, bu bölgede yukarı da Türkiye'ye kalan neredeyse kırmızı bölge kadardır. Yani yüzlerce kilometre uzunluğunda kıyısı olan Türkiye minicik bir Meis Adası yüzünden neredeyse bütün deniz sahasının yarısını kaybetmektedir. Kalan yarı alanda GKRY'nin sahipliği üzerinden bütün Kıbrıs üzerindeki sahipliği üzerinden dünya politikasına alınan tırnak içindeki zombi devlet Kıbrıs Cumhuriyetinin çünkü Türk unsuru ortadan kalktıktan sonra aslında kendilerinin öldürdüğü bir devlet, ben ona zombi devlet diyorum, bu zombi devletin sınırlarına göre oluşturulmuştur o da bir kıta kabul edilerek.

Bu nasıl böyle oluştu? 2003 yılında Mısır'la 2007 yılında Lübnan'la ve 2010 yılında hızlı hızlı geçiyorum vaktinizi ve sabrınızı almamak için, ama konulara özünde daha odaklı kalalım diye. Mısır'la yapılan deniz yetki alanları sınırlandırma anlaşmasıyla oldu bu. Türkiye yalvardı adeta Mısır'a yapma bunu dedi. Güney Kıbrıs Rum Yönetimiyle af edersiniz kendi arandaki deniz alanını bölmek yerine, benimle kendi arandaki deniz alanını bölmelisin bu daha doğru ve sana daha fazla alan kazandıracak. Mısır dinlemedi bunu yaptı, ama 2013 yılında Mısır'daki yönetim değişince Mısır Şûra Meclisi Mübarek sonrası biz bu hattı kabul etmiyoruz, Türkiye'nin var olmadığı hiç-

bir çözümü de bundan sonra yanaşmıyoruz diyerek anlaşmayı reddetti. Mısır bize böyle yaklaştı, ama bizim şu anda Mısır'la politik durumumuz da ortada. Lübnan bu anlaşmayı iç hukukuna kazandırmadı Türkiye'nin baskısıyla, ama 2013'de biliyorsunuz oradaki Türk birliğini geri gönderdi, onlarla olan ilişkimizde böyle.

Şimdi dolayısıyla bu hudutlar Türkiye beklerken GKRY'ye bu hudutları oluştururken Türkiye'nin aleyhine oluşan böyle bir yapının af edersiniz gene ilk haritama döneceğim. Sırf Kaş yüzünden bu bir Yunan belgesinden alınmadır, kendine Türk tezlerini beraber gösteren bir haritadır. Burada da Kaş Ada'sını görüyorsunuz daha yakından görün istedim. İlerideki gördüğünüz yazlıkların pencerelerini görebileceğiniz yakınlıkta bir ada ve minicik bir ada. İşte bu adayı kullanarak demin de söylediğim gibi diğer adaları birleştirerek Türkiye'yi adeta boğazını sıkarak bölgeye hapsedmek istiyor. Bunun sebeplerini de İsmail Hakkı Hoca anlattı bunun sebeplerini biliyoruz. Güney'de petrol şirketlerine burada mevcut olduğunu iddia ettiği hidro karbonu, sıvı hidro karbon petrol, gaz hidro karbon doğalgaz bunlar vardır diye yarattığı istifam. Niye var dediğini bilmiyorum, ama şunu biliyoruz yok. Bundan ne sonuç elde edildi? İlk sonuç, önce sıvılaştırılmış doğalgaz LNG Liquefied Naturel Gas bunun taşınması sözleşmesini imzaladık İsrail'le. Zaten ilgili enerji şirketi, İsrail tandanslı, Amerikan yaftalı bir uluslararası şirketti buraya girmişti. İsrail önce onu imzaladı taşınmasını, arkasından taşınması ve korunması sözleşmesini imzaladı. Arkasından Güney Kıbrıs Rum Yönetimi onlara bir üs verdi 500 kişilikti. Sonra aileleriyle birlikte dedi İsrail 500 kişi getirdi. Baş Piskopos Hristostomos'un danışmanı diyordu ki, biz elimizi verdik kolumuzu alamıyoruz İsrail'den. Orada bir üs elde etti burada petrol vardır taşıyacağız biz bunu diye. Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti kamuoylarını ve siyasilerini razı olmayacakları bir siyasi çözüme bir ekonomik havuç göstererek, olmayan hidro karbonu göstererek bir politika üretilmesinin önünü açmış oldu Hasan Hocamın da demin anlattığı. Dolayısıyla, Türkiye'yi Kuzey'de işgalci ilan eden ve Ada'da barış gelmesi için Türk askerinin gitmesini

isteyen Güney Kıbrıs Rum Yönetimi Yunan askerinin dışında bir İsrail üssü, Fransız ve Almanların kullandığı bir üs, en son dönemde de Rusya'nın Lazkiye ve Tartus'taki deniz ve hava üstleri Tartus'taki dinleme üstlerini, Ruslara bir dinleme üssü sağlayarak kendisinin barıştan neyi anladığını ortaya koymuş oldu. Amerikalılarda İngilizlerle beraber burayı kullanıyorlar, kimse İngilizlere sormuyor senin oradaki bulunman tartışma konusu mudur, değil midir diye.

Sözlerimi şöyle tamamlamak istiyorum: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin varlığı ve bekası Türkiye'nin varlık ve bekasına paraleldir. Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki nefes alabilmesi, çıkış sağlayabilmesi için oradaki vatandaşlarının ve oradaki varlığının devamı şarttır. Bundan sonra Kıbrıs'ta yapılabilecek her türlü anlaşma Türkiye'nin oluru olmaksızın geçerli olmayacaktır. Türkiye'nin arada soydaşları vardır, vatandaşları vardır, yatırımları vardır, stratejik menfaatleri vardır. Ada'da başı dik, güçlü bir Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin, bizler için ikinci bir anavatanın her zaman varlığı ortak menfaatimiz doğrultusundadır. Bunların bilincinde de hareket edilirse ortaya bir sıkıntı çıkmayacağını düşünüyorum. Yine Türkiye'yle de oylanayan aynı oyunlardır barış, çözüm gibi birtakım kavramların altında gerçek konseptin teslimiyetçilik ve ihanet olduğu üstleri çizilerek, soyularak alttaki gerçeklerin ortaya çıkarılmasının önemli olduğuna inanıyorum. Bu düşüncelerle hepimizi Girne Limanındaki bu akşamüstü görüntüsüyle teşekkürler ederek saygıyla selamlıyorum efendim. (Alkışlar)

Av. Prof. Dr. Metin FEYZİOĞLU (Türkiye Barolar Birliği Başkanı) Göğsümüzü kabartan bir konuşma daha dinledik çok teşekkür ediyorum. Benim anladığım Kıbrıs'ta bir tek çözüm vardır, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Türklerin ana vatanıdır.

Evet, şimdi izin verirseniz bu kadar değerli konuşmacıya, katılımcıya sizlerin huzurunda küçücük bir teşekkür, bir anı plaketi takdim edeceğim. Bu plaketer karşılığı artık herkesin burada birer dikili ağacı olacak; yani her bir plaket karşılığı beş ağaç diktik sizin için.